TOMÁŠ KEMPENSKÝ

O následování Krista

AUDIOKNIHY CZ · AUDIOKNIHYCZ.CZ

Tomáš Kempenský

Kniha první: Napomenutí užitečná k duchovnímu životu

Kapitola 1. O následování Krista a pohrdání vším marným na světě

„Kdo mě následuje, nechodí ve tmě," praví Pán. To jsou slova Kristova, jimiž nás vybízí, abychom napodobili jeho život a mravy, chceme-li být pravdivě osvíceni a zbaveni veškeré slepoty srdce. Nejvyšším usilováním naším tedy budiž rozjímat o životě Ježíšově.

Učení Kristovo předčí učení všech svatých, a kdo by měl ducha, nalezl by v něm skryté nebeské pokrmy. Stává se však, že mnozí z častého slyšení evangelia pociťují malou touhu, protože nemají ducha Kristova. Kdo tedy chce slovům Krista plně a chutnavě rozumět, musí usilovat, aby celý svůj život přizpůsobil jemu.

Co ti prospěje učeně rozprávět o Trojici, nemáš-li pokoru, kterou se Trojici líbíš? Vskutku, vznešená slova nečiní člověka svatým a spravedlivým, nýbrž ctnostný život ho činí Bohu milým. Volím raději cítit zkroušenost než umět ji definovat. Kdybys znal celou Bibli i slova všech filosofů, co by ti to všechno bylo platné bez lásky a milosti? Marnost nad marnost, všechno je marnost, kromě milovat Boha a jemu samému sloužit. V tom je nejvyšší moudrost: pohrdáním světem směřovat k nebeskému království.

Je tedy marné hledat pomíjivá bohatství a v nich doufat. Marné je také toužit po poctách a vypínat se do výše. Marné je následovat těles-

né žádosti a toužit po tom, za co člověk později musí těžce pykat. Marné je přát si dlouhý život a málo dbát o život dobrý. Marné je hledět jen na život přítomný a nehledět k tomu, co přijde. Marné je milovat to, co s největším chvatem pomíjí, a nespěchat tam, kde zůstává věčná radost.

Snaž se tedy odvrátit srdce své od lásky k věcem viditelným a obrátit se k neviditelným. Neboť ti, kdo následují svou smyslnost, poskvrňují svědomí a ztrácejí milost Boží.

Kapitola 2. O pokorném smýšlení o sobě samém

Každý člověk přirozeně touží po vědění. Ale co prospívá vědění bez bázně Boží? Lepší je zajisté prostý venkovan, který slouží Bohu, než pyšný filosof, který sám sebe zanedbávaje zkoumá běh nebes. Kdo dobře poznává sám sebe, je sám sobě nicotný a nemá zalíbení v lidské chvále. Kdybych znal všechno, co jest na světě, a neměl bych lásku, co by mi to pomohlo před Bohem, který mě bude soudit podle skutků?

Zanech přílišné touhy po vědění, neboť v ní se rodí velká roztržitost a oklamání. Vzdělaní lidé rádi chtějí být viděni jako učení a nazýváni moudrými. Mnoho je toho, co znát duši nijak nebo jen málo prospívá. A velmi pošetilý je, kdo se zabývá jinými věcmi víc než těmi, které slouží spáse. Mnoho slov neuspokojí duši, ale dobrý život občerstvuje mysl a čisté svědomí dává velikou důvěru k Bohu.

Čím více a lépe víš, tím přísněji budeš souzen, nebudeš-li žít svatě. Nevypínej se tedy žádným uměním ani věděním, ale raději se obávej daného ti poznání. Zdá-li se ti, že víš mnoho a dost dobře věcem rozumíš, věz přece, že je mnohem více toho, co nevíš. Nebuď velmi moudrý ve svých očích, ale raději přiznávej svou nevědomost. Nad koho se chceš povyšovat, když se najde mnoho učenějších než ty a znalejších zákona? Chceš-li užitečně něco vědět a učit se, chtěj být neznámý a nic se o sobě nedomnívat.

To je nejvyšší a nejužitečnější úvaha: pravé poznání a opovržení sebou samým. O sobě nic nedržeti a o jiných vždy dobře a vznešeně smýšleti je veliká moudrost a dokonalost. Vidíš-li někoho zjevně hřešit nebo těžkých věcí se dopouštět, nemáš se za lepšího pokládat, protože nevíš, jak dlouho dovedeš stát v dobrém. Všichni jsme křehcí, ale ty nikoho nepokládej za křehčího, než jsi sám.

Kapitola 3. O učení pravdy

Šťastný, koho Pravda sama o sobě poučuje, nikoli skrze podobenství a mizející hlasy, nýbrž jak sama se má. Náš názor a náš smysl nás často klame a málo vidí. Co prospívá vysoké hádání o věcech skrytých a temných, pro něž nebudeme při soudu kárání, že jsme je neznali? Veliká pošetilost je, že opomíjíme věci užitečné a nutné a ze svévole se zabýváme věcmi zvídavými a škodlivými. Oči máme, a nevidíme.

A co nám po rodech a druzích, komu věčné Slovo mluví, ten je zbaven mnoha mínění. Z jednoho Slova je všechno a jedno mluví všechno a to je ten Počátek, který k nám mluví. Nikdo bez něho nerozumí ani správně nesoudí. Komu je všechno jedno a kdo všechno táhne k jednomu a všechno v jednom vidí, může být stálý a v Bohu zůstávat pokojný. Ó Pravdo Bože, učiň mě jedno s tebou v lásce věčné. Omrzí mne často čísti a slyšeti mnohé věci: v tobě je všechno, co chci a po čem toužím. Ať mlčí všichni učitelé, ať mlknou všechny tvory v tvé přítomnosti, ty sám ke mně mluv.

Čím více je někdo sjednocený a vnitřně shromážděný, tím více a vyšších věcí bez námahy chápe, protože shůry přijímá světlo rozumu. Člověk čistý, prostý a stálý se v mnoha dílech nerozptyluje, protože všechno koná k poctě Boží a snaží se v sobě být prázdným každého vlastního hledání. Co ti víc překáží a tíží tě než neumrtvená náklonnost tvého srdce? Dobrý a zbožný člověk si napřed uvnitř uspořádává, co má potom venku konat, a jeho skutky ho netáhnou k žádostem špatné náklonnosti, nýbrž on sám je ohýbá podle rozhodnutí správné rozumné pohnutky. Kdo má těžší boj než ten, kdo se snaží přemoci sám sebe? A to má být náš úkol: přemoci sebe sama a každý den se nad sebou stávat silnějším a víc a víc se zdokonalovat.

Každá dokonalost v tomto životě má k sobě připojenu jakousi nedokonalost. A žádné naše nazírání není bez jisté mlhy. Pokorné poznání sebe sama je jistější cesta k Bohu než hluboké zkoumání vědy. Nelze kárat vědění ani znalost věci, která je dobrá sama o sobě a je od Boha pořízena, ale přednost se má vždy dávat dobrému svědomí a dobrému životu, protože mnozí usilují spíše mnoho vědět než dobře žít, a proto často chybují a nenesou žádné nebo jen malé ovoce.

Ó kdyby vynakládali tolik píle na vyplevení neřestí a vštěpování ctností, kolik na vyvolávání sporných otázek, nedělo by se tolik zla a pohoršení mezi lidem ani by nebylo tolik rozkladu v klášterech. Zajisté až přijde den soudu, nebude se nás ptát, co jsme četli, ale co jsme činili; ani jak dobře jsme mluvili, ale jak zbožně jsme žili. Řekni mi, kde jsou nyní všichni ti pánové a mistři, které jsi dobře znal, dokud ještě dobře žili a kvetli ve studiích? Jejich prebendy drží už jiní a nevím, zda si na ně vzpomínají. Za svého života se zdáli něčím, a nyní se o nich mlčí.

Ó jak rychle pomíjí sláva světa! Kéž by jejich život byl souhlasil s jejich věděním, tehdy by bývali dobře četli a studovali. Jak mnozí hynou pro marné vědění v tomto věku, ti, kdo málo dbají o službu Bohu! A protože víc milují být velicí než pokorní, propadli marnosti ve svých myšlenkách. Vskutku veliký je ten, kdo je v sobě malý a který veškerou výši pocty pokládá za nic. Vskutku moudrý je ten, kdo všechny věci pozemské pokládá za bláto, aby získal Krista. A vskutku dobře poučený je ten, kdo činí vůli Boží a své vůle se zříká.

Kapitola 4. O obezřetnosti v jednání

Nelze věřit každému slovu ani popudu, ale opatrně a shovívavě je třeba věc vážit podle Boha. Žel bohu, často se o druhém snáze věří a říká zlé než dobré, tak jsme slabí. Ale lidé dokonalí snadno nevěří každému, kdo něco povídá, protože znají lidskou křehkost, ba slabost nakloněnou ke zlu a v slovech velmi vratkou.

Veliká moudrost je nebýt ukvapený v jednání ani umíněně stát na svém. K tomu také patří nevěřit každému lidskému slovu a neslyšené nebo věřené hned do uší druhých vylévat.

Měj radu s mužem moudrým a rozvážným a hledej raději, aby ses dal lepším poučit, než abys následoval svých vlastních nápadů. Dobrý život činí člověka moudrým podle Boha a zkušeným v mnohém. Čím je kdo v sobě pokornější a Bohu poddanější, tím ve všem moudřejší a pokojnější.

Kapitola 5. O čtení Písma svatého

Pravdu je třeba hledat v Písmech svatých, nikoli krásu výmluvnosti. Každé Písmo svaté se má číst v tom duchu, v němž bylo napsáno. V Písmech máme hledat raději užitek než jemnost řeči. Právě tak rádi máme číst knihy zbožné a prosté jako vznešené a hluboké. Ať tě nezastaví autorita toho, kdo píše, zda je malého nebo velkého vzdělání, ale ať tě k četbě přitahuje láska k čisté pravdě. Neptej se, kdo to řekl, ale co se říká, všímej si.

Lidé pomíjejí, ale pravda Páně zůstává na věky. Bez ohledu na osoby k nám Bůh promlouvá rozmanitými způsoby. Naše zvídavost nám často překáží při čtení Písma, když chceme chápat a rozebírat, kde prostě máme jít dál. Chceš-li čerpat užitek, čti pokorně, prostě a věrně a nikdy netuž po jménu učence. Rád se ptej a mlčky poslouchej slova svatých, ať se ti nelíbí podobenství starších, neboť se nepronášejí bez příčiny.

Kapitola 6. O nezřízených náklonnostech

Kdykoli člověk po něčem nezřízeně touží, hned je sám v sobě neklidný. Pyšný a lakomý nikdy neodpočívají. Chudý a pokorný duchem zůstává v množství pokoje. Člověk, který v sobě ještě dokonale neumřel, bývá rychle pokoušen a přemožen i v malých a nicotných věcech. Slabý v duchu a jaksi dosud tělesný, nakloněný k smyslovému, se těžko dokáže odtáhnout od pozemských žádostí docela. A proto má často smutek, když se odtahuje. Snadno také reptá, odporuje-li mu někdo.

Pokud však dosáhne toho, po čem toužil, hned ho tíží výčitka svědomí, protože následoval svou vášeň, která nic nepomohla k pokoji, který hledal. Odporováním vášním se tedy nachází pravý pokoj srdce, nikoli sloužením jim. Není proto pokoje v srdci člověka tělesného ani v člověku zaujatém vnějšími věcmi, ale jen v člověku vroucím duchovním.

Kapitola 7. Jak se vyhnout marné naději a pýše

Marný je, kdo klade svou naději v lidech nebo v tvorech. Ať tě nezahanbí sloužit druhým z lásky k našemu Pánu Ježíši Kristu a jevit se v tomto věku chudým. Nestůj na sobě samém, ale v Bohu polož svou naději. Čiň, co je v tobě, a Bůh bude s tvou dobrou vůlí. Nespoléhej na svoji vědu ani na obratnost kterékoli živoucí bytosti, ale raději na milost Boží, který pokorným pomáhá a sebevědomé pokořuje.

Nechlub se bohatstvím, máš-li jaké, ani přáteli, že jsou mocní, ale v Bohu, který všechno dává a sebe sama nade všechno rád dává. Nepovyšuj se nad velikost nebo krásu těla, které se i mírnou nemocí hyzdí a mění v hnilobu. Nelíbej si v pokoře nebo nadání, aby ses nezalíbil Bohu, jemuž patří vše dobré, co od přirozenosti máme.

Nepokládej se za lepšího než druzí, abys snad před Bohem, který ví, co je v člověku, nebyl shledán horším. Nebuď pyšný dobrými skutky, protože jinak soudí Bůh než lidé: tomu se často nelíbí, co se líbí lidem. Máš-li něco dobrého, věř, že druzí mají lepší, abys zachoval pokoru. Neuškodí ti podřídit se lidem, uškodí ti však velmi, povýšíš-li se byť jen nad jednoho. Trvalý pokoj je s pokorným, v srdci pýšného však časté roztrpčení a nelibost.

Kapitola 8. O vyhýbání se přílišné důvěrnosti

Nekaždému člověku odhaluj své srdce, ale s moudrým a bohabojným projednávej svou věc. S mladými a cizími buď zřídka, bohatým se nelichoť a před mocnými se nerad ukazuj. S pokornými a prostými, s pobožnými a mravnými se družívej, a probírej, co slouží k vzdělání. Nebuď důvěrný s žádnou ženou, ale všechny dobré ženy společně svěřuj Bohu. Jen Bohu a jeho andělům si přej být důvěrný a lidské známosti se vyhýbej.

Láska má být ke všem, ale důvěrnost neprospívá. Někdy se stává, že neznámá osoba se v dobré pověsti leskne, pak však její přítomnost zakalí oči těm, kdo na ni hledí. Myslíme, že se zalíbíme druhým svým obcováním, a začínáme se jim spíše líbit přestávat pro špatnost mravů, kterou v nás spatří.

Kapitola 9. O poslušnosti a poddanosti

Veliká věc je stát v poslušnosti, žít pod představeným a nebýt svým vlastním pánem. Mnohem bezpečnější je stát v poddanosti než představený. Mnozí jsou pod poslušností spíše z nutnosti než z lásky, a ti mají trápení a snadno reptají, ani si nezískají svobodu mysli, dokud se celým srdcem pro Boha nepodrobí. Běhej sem a tam, nenajdeš odpočinek, leč v pokorném podrobení pod vedením představeného. Představa míst a změna oklamala mnohé.

Pravda je, že každý rád jedná podle svého smyslu a kloní se spíše k těm, kdo s ním souhlasí. Je-li však mezi námi Kristus, pak je třeba, abychom opustili i své vlastní cítění pro dobro pokoje. Kdo je tak moudrý, aby mohl všechno plně znát? Nespoléhej se tedy příliš na své smýšlení, ale chtěj také slyšet smýšlení druhých. Je-li tvé smýšlení dobré a přesto se ho pro Boha vzdáš a následuješ druhého, tím více prospěješ.

Slyšel jsem často, že je bezpečnější radu slyšet a přijmout než ji dávat. Může se totiž přihodit, že něčí smýšlení je dobré, ale nechtít se podrobit druhým, když to rozum nebo věc žádá, je známkou pýchy nebo svéhlavosti.

Kapitola 10. O zbytečnosti slov

Varuj se shluku lidí, pokud můžeš. Mnoho totiž překáží řeč o světských událostech, i když se vedou s prostým úmyslem. Rychle se poskvrníme marností a jsme uloveni. Chtěl bych raději, abych byl mnohokrát mlčel a nebyl mezi lidmi. Ale proč tak často mluvíme a jeden druhému vyprávíme, když se tak málokdy navracíme k mlčení bez poranění svědomí? Proto tak často mluvíme, protože mnoha rozhovory se navzájem snažíme utěšovat a srdce unavené rozmanitými myšlenkami si přejeme ulehčit, a velmi rádi o tom, co milujeme nebo po čem toužíme nebo co pokládáme za sobě protivné, mluvíme a myslíme.

Ale žel bohu, často marně a bez užitku. Neboť tato zevní útěcha nemalou měrou škodí útěše vnitřní a Boží. Proto je třeba bdít a modlit se, aby čas neplynul v zahálce. Pokud mluvit lze a je k užitku, mluv, co vzdělává. Zlý zvyk a zanedbávání našeho pokroku činí mnoho pro to, že nestřežíme svá ústa. Nemálo však prospívá k duchovnímu pokroku zbožné sdílení duchovních věcí, zvláště kde se stejnou myslí a stejným duchem lidé v Bohu spojují.

Kapitola 11. O hledání pokoje a horlivosti ve zdokonalování

Mnoho pokoje můžeme mít, chceme-li se nezabývat řečmi a skutky druhých, které se netýkají naší starostlivosti. Jak může zůstat v pokoji ten, kdo se mísí do cizích záležitostí, kdo hledá podnět venku, kdo se jen málo nebo zřídka sbírá do nitra? Blahoslavení prostí, neboť budou mít mnoho pokoje.

Proč byli někteří svatí tak dokonalí a hloubaví? Protože se snažili docela zemřít všem pozemským žádostem, a proto mohli celou dření srdce lnout k Bohu a svobodně se mu věnovat. My se příliš zabýváme svými vlastními vášněmi a příliš se staráme o věci pomíjivé. Zřídka úplně přemůžeme byť jen jednu neřest a na denní pokrok nedbáme, proto zůstáváme chladní a vlažní.

Kdybychom se dokonale věnovali sami sobě a nebyli zapleteni ve věcech vnějších, pak bychom mohli i Boží věci okusit a něco z nebeského nazírání zažít. Celá a největší překážka je, že nejsme svobodni od vášní a žádostí a nesnažíme se vstoupit na dokonalou cestu svatých. Když se také přihodí sebemenší protivenství, hned klesáme a obracíme se k lidským útěchám.

Kdybychom se snažili jako muži silní stát v boji, zajisté bychom viděli pomoc Páně nad sebou z nebe. On sám je totiž hotov pomoci těm, kdo bojují a doufají v jeho milost, a který nám připravuje příležitosti k boji, abychom zvítězili. Jestliže klademe pokrok řeholního života jen do těchto zevních zachovávání, bude naše zbožnost brzy mít konec. Ale přiložme sekeru ke kořeni, abychom očištění od vášní mohli mít mysl pokojnou.

Kdybychom každý rok vymýtili jednu neřest, brzy bychom se stali muži dokonalými. Ale naopak často pociťujeme, že jsme bývali lepší a čistší na počátku svého obrácení než po mnoha letech řeholního života. Naše horlivost a pokrok měly denně růst, ale nyní se pokládá za veliké, zachová-li si někdo část první horlivosti. Kdybychom si trochu překonali hned na začátku, pak bychom mohli všechno dělat lehce a radostně.

Těžké je zanechat zažitého a těžší je jít proti vlastní vůli. Ale nepřemůžeš-li malé a lehké, kdy překonáš těžší? Odporuj hned na počátku své sklonnosti a opouštěj zlý zvyk, aby tě snad pomalu nedovedl k větší těžkosti. Ó kdybys věděl, kolik pokoje by sis působil a druhým radosti dobrým chováním, myslím, že bys byl pečlivější o duchovní pokrok.

Kapitola 12. O užitku protivenství

Je nám k dobrému, že někdy máme nějaké tíhy a protivenství, protože často člověka přivádějí k srdci, aby poznal, že je ve vyhnanství, a svou naději v žádné světské věci neskládal. Dobré je, že snášíme někdy odpor a že se o nás soudí špatně a nedokonale, i když dobře jednáme a dobré zamýšlíme. Taková věc často pomáhá k pokoře a od marné slávy nás chrání. Lépe totiž hledáme vnitřního svědka Boha, když jsme venku pohrdáni lidmi a nevěří se o nás dobře.

Proto by se měl člověk zcela upevnit a nemusel by hledat mnoho útěch. Když se člověk dobré vůle sužuje nebo pokouší nebo zlými myšlenkami trpí, tehdy chápe, jak Boha nezbytně potřebuje, bez něhož zjevně nic nemůže. Vzdychá a modlí se za bídy, které snáší. Tehdy ho mrzí dlouho žít a volá smrt, aby mohl se rozpustit a být s Kristem. Tehdy také dobře vidí, že plná bezpečnost a dokonalý pokoj na světě nemohou obstát.

Kapitola 13. O přemáhání pokušení

Dokud ve světě žijeme, nemůžeme být bez soužení a pokušení. Odtud je v Jobovi psáno: „Pokušením je život člověka na zemi.“ Proto má být každý pečlivý o svá pokušení a bdělý v modlitbách, aby ďábel, který nikdy nespí, ale obchází a hledá, koho by pohltil, nenalezl místo, kde by nás oklamal. Nikdo není tak svatý a dokonalý, aby neměl občas pokušení, a nemůžeme bez nich zcela být.

Pokušení jsou však lidem velmi užitečná, ačkoli jsou obtížná a těžká, protože v nich se člověk pokořuje, očišťuje a vzdělává. Všichni svatí prošli mnoha soužením a pokušeními a prospěli, a kteří pokušení snášet nemohli, zavržení byli a odpadli. Není žádný řád tak svatý ani místo tak skryté, kde by nebyla pokušení a protivenství.

Není člověk zcela bezpečný od pokušení, dokud bude žít, protože v nás je, čím býváme pokoušeni. Protože jsme byli zrozeni v žádostivosti, jedno soužení nebo pokušení odejde a druhé přijde, a vždycky máme co trpět. Neboť jsme ztratili dobro blaženosti. Mnozí hledají, jak uprchnout před pokušeními, a tím hůře do nich upadají. Pouhým útěkem nedokážeme zvítězit, ale trpělivostí a pravou pokorou se nad všemi nepřáteli stáváme silnějšími.

Kdo se zbavuje jen vnějšího a nevyrve kořen, prospěje málo, ba dříve se k němu pokušení vrátí a hůře zuřit budou. Pomalu a trpělivostí s velkomyslností s Boží pomocí lépe přemůžeš než tvrdostí a vlastním naléháním. Často hledej radu v pokušení a s pokoušeným neměj tvrdě jednat, ale útěchu dávej, jak bys sám pro sebe přál.

Počátek všech zlých pokušení je nestálost mysli a malá důvěra v Boha, neboť jako loď bez kormidla sem a tam vlnami zmítaná, tak i člověk ochablý a opouštějící své předsevzetí je rozmanitě pokoušen.

Oheň zkouší železo a pokušení člověka spravedlivého. Často nevíme, co dokážeme, ale pokušení otvírá, jací jsme. Je třeba bdít zejména na počátku pokušení, protože tehdy se nepřítel snáze přemáhá, pokud mu vůbec nedovolíme vstoupit do dveří mysli, ale jakmile zaklepá, hned se mu před prahem postavíme. Odkud kdosi řekl: „Odporuj počátkům, pozdě se chystá lék." Neboť nejprve přichází na mysl prostá myšlenka, pak silná představa, potom zalíbení, zlý pohyb a souhlas, a tak pomaloučku zlý nepřítel docela vchází, dokud se mu na počátku neklade odpor. A čím déle někdo otálí s odporem, tím denně slabší je v sobě sám a nepřítel proti němu mocnější.

Někteří na počátku svého obrácení trpí těžšími pokušeními, někteří na konci, někteří jsou skoro po celý svůj život zle. Někteří jsou pokoušeni dost lehce, podle moudrosti a spravedlnosti božského pořízení, které váží stav a zásluhy lidí a všechno předurčuje ke spáse svých vyvolených.

Proto nemáme zoufat, když jsme pokoušeni, ale tím vroucněji Boha vzývat, aby ráčil v každém našem soužení nám pomoci, který i, podle slov svatého Pavla, s pokušením dá vyjít, abychom je mohli snášet. Pokořme tedy své duše pod rukou Boží v každém pokušení a soužení, protože pokorné duchem spasí a vyvýší.

V pokušeních a souženích se zkouší, jak kdo prospěl, a tam je zásluha větší a ctnost se lépe ukazuje. Není veliká věc, je-li člověk zbožný a vroucí, když tíhu necítí; ale nese-li se v době protivenství trpělivě, bude naděje velikého pokroku. Někteří jsou od velikých pokušení chráněni a v každodenních tak často přemáháni, aby pokořeni nikdy sami v sobě ve velikém nedoufali, kteří v tak malém slábnou.

Kapitola 14. O vyhýbání se opovážlivému soudu

K sobě samému obracej oči a vystříhej se soudit skutky druhých. V soudu druhých se člověk marně namáhá, často chybuje a lehce hřeší. Soudě však a zkoumaje sebe sama vždy s užitkem pracuje. Jak nám věc leží na srdci, tak o ní často soudíme. Pravý úsudek totiž pro soukromou náklonnost snadno ztrácíme. Kdyby Bůh byl vždy čistým úmyslem naší touhy, nebyli bychom tak snadno znepokojováni odporem našeho smyslu.

Vždycky však něco uvnitř skrytě lpí nebo i zvenku se přihází, co nás stejně táhne. Mnozí tajně hledají sami sebe ve věcech, které činí, a nevědí o tom. Zdají se také stát v dobrém pokoji, dokud se věci dějí podle jejich vůle. Pro rozmanitost smýšlení a mínění dost často vznikají spory mezi přáteli a občany, mezi řeholníky a zbožnými.

Starý zvyk se těžko opouští a nikdo rád nejde dál, než sám vidí. Více-li se opíráš o svůj rozum nebo píli než o ctnost poddanou Ježíši Kristu, zřídka a pozdě se staneš člověkem osvíceným, protože Bůh chce, abychom se mu dokonale podřídili a každý rozum překročili planoucí láskou.

Kapitola 15. O skutcích konaných z lásky

Pro nic na světě ani pro žádnou lásku k člověku se nemá konat nějaké zlo. Ale pro užitek potřebného se dobrý skutek někdy může přerušit nebo za lepší vyměnit. Tím totiž skutek dobrý není zrušen, ale v lepší proměněn. Bez lásky zevní skutek nikomu neprospívá. Cokoli však z lásky se činí, byť by to bylo sebemenší a sebevíc opovrhované, celé se stává užitečným. Bůh totiž váží spíše to, z čeho kdo jedná, než kolik kdo činí.

Mnoho činí, kdo mnoho miluje. Mnoho činí, kdo věc dobře činí. Dobře činí, kdo spíše slouží obecenství než své vůli. Často se zdá, že jde o lásku, a je to spíše tělesnost, neboť tělesná náklonnost, vlastní vůle, naděje odměny, cit vůle zřídka chtějí být vzdáleny.

Kdo má pravou a dokonalou lásku, v žádné věci nehledá sám sebe, ale toliko si přeje, aby ve všem byla sláva Boží. Nikomu nezávidí, protože nemiluje žádnou osobní radost, ani v sobě samém se nechce radovat, ale v Bohu si přeje být nade všechny věci oblažen. Nikomu nic dobrého nepřipisuje, ale všechno úplně vztahuje k Bohu, od něhož všechno pochází. V kom nakonec všichni svatí blaženě odpočívají. Ó, kdo by měl jiskru pravé lásky, ten by zajisté cítil všechny věci pozemské plné marnosti.

Kapitola 16. O snášení nedokonalostí druhých

Co člověk v sobě nebo v druhých velmi zřídka napraví, musí trpělivě snášet, dokud Bůh jinak nenaloží. Mysli, že snad je to lépe pro tvou zkoušku a trpělivost, bez níž naše zásluhy nejsou mnoho vážené. Máš se však za takové překážky modlit, aby ti Bůh ráčil pomoci, abys mohl dobromyslně nést.

Nedbá-li někdo napomenutí jednou nebo dvakrát, nehádej se s ním, ale všechno Bohu svěř, aby se dála jeho vůle a čest ve všech jeho služebnících, který dobře umí zlé v dobré proměnit. Snaž se být trpělivým ve snášení nedostatků druhých a jakýchkoli slabostí, protože i ty máš mnoho, co od druhých musí být snášeno. Nemůžeš-li sebe sama udělat takovým, jakým chceš, jak budeš moci mít druhého po své libosti? Rádi vidíme druhé dokonalé, ale své vlastní nedostatky nenapravujeme.

Chceme, aby druzí byli přísně káráni, a sami nechceme být káráni ani se nám odpírá, oč prosíme. Chceme, aby druzí byli stavami omezováni, a sami nijak nedovolíme být více zdržováni. Tak tedy je zjevné, jak zřídka vážíme bližního jako sebe sama. Kdyby všichni byli dokonalí, co bychom pak měli trpět od druhých pro Boha?

Nyní však Bůh tak uspořádal, abychom se učili vzájemně jeden druhého břemena nést, protože nikdo není bez nedostatku, nikdo bez břemene, nikdo sám sobě nestačí, nikdo není sám sobě dost moudrý, ale je nutné se vzájemně nést, vzájemně těšit, společně pomáhat a napomínat. Kolik kdo má ctností, se lépe ukazuje při příležitosti protivenství. Příležitosti totiž nedělají člověka křehkým, ale ukazují, jaký je.

Kapitola 17. O řeholním životě

Je třeba, aby ses učil sám sebe v mnohém lámat, chceš-li držet pokoj a svornost s druhými. Není malá věc žít v klášterech nebo v komunitě, zacházet s druhými bez stížností a zůstat věrným až do smrti. Blažený, kdo tam dobře žil a šťastně svůj život dokončil. Chceš-li náležitě obstát a prospívat, pokládej se za vyhnance a poutníka na zemi. Je třeba, abys se stal pro Krista bláznem, chceš-li vést řeholní život.

Oděv a tonzura činí málo, ale změna mravů a dokonalé umrtvení vášní činí pravého řeholníka. Kdo hledá něco jiného než jen Boha a spásu své duše, nenajde nic než soužení a bolest. Nemůže ani dlouho zůstat pokojným, kdo se nesnaží být nejmenším a všem poddaným. Přišel jsi sloužit, ne vládnout, k trpění a práci jsi povolán, věz to, nikoli k zahálce nebo klevetění. Zde se tedy zkoušejí lidé jako zlato v peci. Zde nikdo nedokáže obstát, leda ten, kdo se celým srdcem pro Boha chce pokořit.

Kapitola 18. O příkladu svatých otců

Hleď na živé příklady svatých otců, v nichž zářila pravá dokonalost, a uvidíš, jak malé a vskutku ničemu podobné je to, co my činíme. Běda, co je náš život, srovná-li se s jejich. Svatí a přátelé Kristovi sloužili Pánu v hladu a žízni, v chladu a nahotě, v práci a vyčerpání, v bdění a postech, v modlitbách a svatých rozjímáních, v pronásledováních a mnoha potupách.

Ó jak mnoho a jak těžkých soužení trpěli apoštolové, mučedníci a vyznavači, panny a všichni ostatní, kteří chtěli následovat šlépěje Kristovy. Neboť nenáviděli své duše v tomto světě, aby je získali k životu věčnému. Ó jak přísný a odříkavý život vedli svatí otcové na poušti, jak dlouhá a těžká pokušení snesli, jak často byli nepřítelem souženi, jak těžké a vroucí modlitby Bohu obětovali, jak tvrdé posty konali, jak velikou horlivost a vroucnost pro duchovní pokrok měli, jak silný boj proti ovládnutí neřestí vedli, jak čistý a správný úmysl k Bohu zachovávali, přes den pracovali a v noci se dávali dlouhé modlitbě; ačkoli ani při práci modlitbě mysli neustávali.

Všechen čas užitečně vynakládali, každá hodina pro věnování se Bohu se jim zdála krátká. A pro velikou sladkost nazírání dávali v zapomnění i nutnost tělesného občerstvení. Všemu bohatství, hodnostem, poctám, přátelům a příbuzným se zříkali. Nic z tohoto světa nechtěli mít; sotva brali potřebné k životu, tělu i v nutnosti sloužit nerádi. Byli tedy chudí ve věcech pozemských, ale velmi bohatí v milosti a ctnostech. Venku strádali, ale uvnitř se občerstvovali milostí a Boží útěchou.

Světu byli cizí, ale Bohu nejblíže, přátelé důvěrní. Sami sobě se zdáli jako nic a tomuto světu opovrženi, ale v očích Božích byli vzácní

a vyvolení. V pravé pokoře stáli, v prosté poslušnosti žili, v lásce a trpělivosti chodili, a proto denně prospívali a velikou milost u Boha získávali. Jsou dáni za příklad všem řeholníkům a mnohem více nás mají pobízet k dobrému zdokonalování než počet vlažných k uvolňování.

Ó jak veliká vroucnost byla ve všech řeholnících na počátku jejich svatého založení; ó jak veliká zbožnost modlitby, jaká soutěž ve ctnosti, jaká ukázněnost vzkvétala, jaká úcta a poslušnost pod řeholí ve všem kvetla. Vydávají dodnes svědectví zanechané stopy, že vskutku byli muži svatí a dokonalí, kteří tak statečně bojujíce svět pokořili. Nyní se pokládá za velkého, kdo není přestupníkem, kdo dokáže trpělivě snášet to, co přijal.

Ó, té vlažnosti a nedbalosti našeho stavu, že tak rychle odpadáme od původní vroucnosti a již nás omrzí žít únavou a vlažností. Kéž by v tobě docela nespal pokrok ctností, který jsi tak často viděl v příkladech zbožných.

Kapitola 19. O cvičeních dobrého řeholníka

Život dobrého řeholníka má zářit všemi ctnostmi, aby byl uvnitř takový, jaký se lidem jeví zvenčí. A mnohem více má být uvnitř, než co se vidí zvenčí, protože naším dohlížitelem je Bůh, jehož máme s nejvyšší úctou ctít kdekoli jsme, a jako andělé chodit v jeho tváři čistí. Každý den máme obnovovat své předsevzetí a budit se k vroucnosti, jako bychom dnes poprvé přišli k obrácení, a říkat: „Pomoz mi, Bože, v dobrém předsevzetí a ve svaté službě tvé a dej mi, abych nyní, dnes, dokonale začal, protože to, co jsem až dosud učinil, není nic."

Podle předsevzetí našeho je běh našeho pokroku, a mnoho píle je třeba tomu, kdo chce dobře prospívat. Jestliže ten, kdo si silně předsevzal, často odpadá, co učiní ten, kdo si zřídka nebo méně pevně něco předsevzal? Rozmanitými způsoby však dochází k opuštění našich předsevzetí. A lehké opomenutí cvičení sotva se obejde bez nějaké újmy. Předsevzetí spravedlivých spočívá spíše na milosti Boží než na vlastní trpělivosti, v níž vždy doufají, cokoli podnikají. Neboť člověk si předsevezme, ale Bůh rozhoduje, aniž je v moci člověka jeho cesta.

Je-li z důvodu zbožnosti nebo pro bratrský užitek někdy opuštěno obvyklé cvičení, snadno je lze později dohnat. Pakli však z omrzelosti mysli nebo z nedbalosti se snadno zanechá, je to dost zasluhující výtky a cítí se jako škodlivé. Snažme se, co můžeme, přesto ještě lehce v mnohém klesneme. Vždycky si ale máme předsevzít něco jistého, a předsevzít máme především to, co nám nejvíce překáží. Vnější i vnitřní věci stejně máme zkoumat a uspořádat, protože obojí slouží našemu vlastnímu pokroku.

Nemůžeš-li se trvale sbírat, aspoň občas, a nejméně jednou za den, totiž ráno nebo večer. Ráno si předsevezmi, večer prozkoušej své

mravy, jaký jsi dnes byl ve slově, skutku a myšlení, protože v tom jsi snad Boha i bližního častěji urazil. Opásej se jako muž silný proti ďábelským neplechám; krot svoje břicho a snadněji zkrotíš každou náklonnost těla. Nikdy nebuď zcela zahálčivý, ale buď čta, nebo píše, nebo modle se, nebo rozjímaje, nebo pracuje něco užitečného pro obec. Tělesná cvičení však se mají konat moudře, a nemají se brát na všechny stejně.

Co není společné, nemá se venku ukazovat, neboť v tajnosti bezpečněji se cvičí věci soukromé. Varuj se však, abys nebyl líný ke společnému a dychtivější k vlastnímu. Pokud však řádně a věrně plníš, co jsi dlužen a co ti bylo uloženo, a zbude-li ti ještě čas, dej se zase sám sobě, podle toho, jak si tvá zbožnost přeje. Nemohou všichni mít totéž cvičení, ale jiné slouží tomuto, jiné onomu, a pro vhodnost času se líbí rozmanitá cvičení, protože jiná se hodí o svátcích, jiná o všedních dnech, jiných potřebujeme v době pokušení a jiných v době pokoje a klidu. Jiné věci se nám rádi myslí, když jsme smutní, a jiné, když se radujeme v Pánu.

K hlavním svátkům je třeba obnovovat dobrá cvičení a vroucněji vzývat přímluvy svatých. Od svátku k svátku si máme předsevzít, jako bychom tehdy měli odejít z tohoto světa a dojít k věčnému svátku. Proto se máme pečlivě připravovat v zbožných časech a žít zbožněji a každé zachovávání přísněji střežit, jako bychom brzy měli přijmout od Boha odměnu za svou práci.

A bude-li to odloženo, mějme za to, že jsme byli méně dobře připraveni a nehodni tak veliké slávy, která se v nás zjeví v předurčeném čase, a snažme se lépe se připravit k odchodu. „Blažený služebník," praví evangelista Lukáš, „kterého, až Pán přijde, nalezne bdělého. Vpravdě vám pravím, že nad vším svým majetkem ho ustanoví."

Kapitola 20. O lásce k samotě a mlčení

Hledej vhodný čas, abys dal pozor sobě, a často přemýšlej o dobrodiních Božích. Zanech zvídavosti, raději čti takové věci, které spíše vzbuzují zkroušenost než zaneprázdnění. Odtáhneš-li se od zbytečných řečí a zvídavých potulek, od poslouchání novot a klepů, najdeš dost času a vhodného k dobrým rozjímáním. Mnozí z největších svatých, kde mohli, vyhýbali se lidské společnosti a volili žít Bohu v skrytu.

Kdosi řekl: „Kolikrát jsem byl mezi lidmi, menším člověkem jsem se vrátil.“ To často zakoušíme, když dlouho rozprávíme. Snadnější je totiž mlčet než ve slově nepřehnat. Snadnější je zůstat doma, než se venku dost dobře uhlídat. Kdo tedy touží dospět k věcem vnitřním a duchovním, musí s Ježíšem opustit zástup. Nikdo není bezpečný, když se ukazuje, leč kdo se rád skrývá. Nikdo není bezpečný, když poroučí, leč kdo se naučil poslouchat. Nikdo není bezpečný, když se raduje, leč kdo má svědectví dobrého svědomí.

Vždycky však bezpečnost svatých byla plná bázně Boží. A tím méně byli bezstarostní a pokorní v sobě, že zářili velikými ctnostmi a milostí. Bezpečí zlých však pochází z pýchy a opovážlivosti a nakonec se obrátí v zoufalství. Nikdy si neslibuj bezpečnost v tomto životě, i když se zdáš být dobrým mnichem nebo dobrým poustevníkem.

Často lepší podle lidského mínění bývali ve větším nebezpečí pro svou přílišnou sebedůvěru. Odtud je mnohem užitečnější, aby pokušení ne zcela postrádali, ale aby byli častěji napadáni, aby nebyli příliš bezpeční, aby snad nebyli povyšováni v pýše, ani aby se příliš nehrnuli k zevním útěchám. Ó kdyby někdo nikdy nehledal pomíjivou radost, kdyby se nikdy nezaměstnával světem, jak dobré svědomí by zachoval.

Ó kdyby odřízl všechnu marnou starostlivost a toliko věci spasitelné a Boží si myslel a celou svou naději v Pánu položil, jak veliký pokoj a klid by měl.

Nikdo není hoden nebeské útěchy, nevycvičí-li se pilně ve svaté zkroušenosti. Chceš-li být kajícný až v hloubi srdce, vejdi do své ložnice a vyluč hluk světa. Jak je psáno: „V ložnicích svých buďte kajícní." V cele najdeš, co venku často ztrácíš. Cela, v níž se setrvává, zesládne, špatně hlídaná plodí omrzelost. Dobře-li ji na počátku svého obrácení obýváš a hlídáš, bude ti pak milovanou přítelkyní a milou útěchou.

V mlčení a klidu prospívá zbožná duše a učí se tajemstvím Písma. Tam nachází potoky slz, jimiž se v jednotlivých nocích může mýt a čistit, aby se Stvořiteli svému stala tím důvěrnější, čím dále žije od každého světského hluku. Kdo se tedy odtahuje od známých a přátel, přibližuje se mu Bůh se svými svatými anděly. Lepší je skrývat se a starat se o sebe, než se sebou zanedbaným konat divy. Chvályhodné je u řeholníka vycházet zřídka, vyhýbat se tomu, aby byl viděn, a nechtít lidi vidět.

Co chceš vidět, co nesmíš mít? Pomíjí svět a jeho žádostivost. Táhnou žádosti smyslnosti k procházení. Ale když hodina pomine, co jiného než tíhu svědomí a rozptýlení srdce přináší? Veselé vyjití často plodí smutný návrat a veselý večer činí smutné ráno. Tak každá tělesná radost sladce vchází, ale nakonec kousne a usmrcuje.

Co můžeš někde vidět, co by mohlo pod sluncem trvat? Snad věříš, že se nasytíš, ale nemůžeš toho dosáhnout. Kdybys viděl všechny věci přítomné, co by to bylo než marné vidění? Pozvedni oči své k Bohu na výsostech a modli se za své hříchy a nedbalosti. Zanech marné věci marným a ty se oddávej tomu, co ti přikázal Bůh. Zavři nad sebou své dveře a zavolej k sobě Ježíše milovaného. Zůstaň s ním ve své cele, protože nikde jinde nenajdeš takový pokoj. Kdybys nevyšel a nic z klepů neslyšel, lépe bys zůstal v dobrém pokoji. A jelikož se někdy rád posloucháš nové věci, musíš pak snášet zmatek srdce.

Kapitola 21. O zkroušenosti srdce

Chceš-li něčeho prospět, zachovej se v bázni Boží a nebuď příliš svobodný. Ale pod kázní krot všechny své smysly a nedávej se nepřiměřené radosti, dej se ke zkroušenosti srdce a najdeš zbožnost. Zkroušenost otvírá mnohá dobra, jež uvolněnost rychle ztrácívá. Divné je, že člověk se vůbec může dokonale radovat v tomto životě, uváží-li a zváží-li své vyhnanství a tak mnohá nebezpečí své duše.

Pro lehkomyslnost srdce a nedbalost svých nedostatků necítíme bolesti své duše, ale často marně plýtváme slovy, kdy po právu měli bychom plakat. Není pravé svobody ani dobrého svědomí, leč v bázni Boží. Šťastný, kdo může odvrhnout každou překážku rozptýlení a shromáždit se k jednotě svaté zkroušenosti. Šťastný, kdo se zříká čehokoli, co by mohlo poskvrnit nebo zatížit jeho svědomí. Mužně bojuj. Zvyk se zvykem přemáhá. Pokud ty umíš nechat lidi na pokoji, nechají oni dobře tebe konat tvé věci.

Nepřitahuj k sobě věci druhých, ani se nezaplétej do záležitostí vyšších. Mívej vždycky oko napřed na sobě a napomínej sám sebe zvláště, přede všemi tobě milými. Nemáš-li přízeň lidí, nermuť se tím, ale ať tě trápí, že se dost dobře a opatrně nechováš, jak by slušelo Božímu služebníkovi a zbožnému řeholníku žít. Užitečnější a bezpečnější je často, aby člověk neměl mnoho útěch v tomto životě podle těla; nejvíce však, že nemáme Božích útěch, nebo že se zřídka cítíme zbožně; vinou je, že nehledáme zkroušenost srdce a marných a vnějších se nezříkáme.

Poznej se nehodným Boží útěchy, ale spíše hodným mnohého soužení. Když je člověk dokonale zkroušený, pak je mu tíživý a hořký celý svět. Dobrý člověk nalézá dost látky k bolení a plakání: ať se dívá na

sebe, ať myslí na bližního; ví, že nikdo zde nežije bez soužení; a čím přísněji se zpytuje, tím víc se bolí. Látkou spravedlivé bolesti a vnitřní zkroušenosti jsou naše hříchy a neřesti, do nichž tak zapleteni ležíme, že zřídka dokážeme nebeské věci nazírat.

Myslil-li bys častěji na svou smrt než na délku svého života, bez pochyby by ses vroucněji napravoval. Kdybys také budoucí tresty pekla nebo očistce srdečně zvažoval, věřím, že bys rád snášel bolest a práci a žádné přísnosti by ses nebál. Ale protože to k srdci nejde a lichocení dosud milujeme, proto zůstáváme chladní a velmi líní. Často je to nedostatek ducha, že si tak snadno naříká ubohé tělo. Modli se tedy pokorně k Pánu, aby ti dal ducha zkroušenosti, a mluv s prorokem: „Nasyť mě, Pane, chlebem slz a dej mi pít v slzách v míře."

Kapitola 22. O podmínce lidské bídy

Bídný jsi, kdekoli jsi, a kamkoli se obracíš, jestliže se neobracíš k Bohu. Co se znepokojuješ, že se ti nedaří tak, jak chceš a toužíš? Kdo je ten, kdo má všechno podle své vůle? Ani já, ani ty, ani kdokoli z lidí na zemi. Není nikdo na světě bez nějakého soužení nebo úzkosti, byť by to byl král nebo papež. Kdo je ten, kdo se má lépe? Zajisté ten, kdo pro Boha dokáže něco trpět.

Mnozí slabí a nemohoucí říkají: „Hle, jaký dobrý život má tenhleten člověk, jak bohatý a jak veliký, jak mocný a vznešený.“ Ale pohleď na dobra nebeská, a uvidíš, že všechny ty věci časné nejsou nic, ale spíše nejisté a velmi tížívé, protože se nikdy nevlastní bez starosti a bázně. Není štěstím člověka mít časné věci v hojnosti, dost mu je středního. Vskutku bída je žít na zemi. Čím více chce člověk být duchovním, tím je mu přítomný život trpčí, protože lépe pociťuje a jasněji vidí následky lidského pokažení. Neboť jíst, pít, bdít, spát, odpočívat, pracovat a ostatním potřebám přírody podléhat je vskutku velká bída a utrpení pro zbožného člověka, který by rád byl rozvázán a svoboden od všeho hříchu.

Velmi je totiž vnitřní člověk tížen tělesnými potřebami v tomto světě. Odtud prorok zbožně prosí, aby mohl být od nich zbaven, říkaje: „Z mých tísní mě vysvoboď, Pane.“ Ale běda těm, kdo nepoznávají svou bídu a tento porušitelný život. Neboť někteří jej tak objímají, i když si i nutné sotva prací nebo žebrotou získají, že kdyby zde mohli žít navěky, o království Boží by vůbec nedbali.

Ó pošetilí a nevěrní v srdci, kteří tak hluboko leží na zemi, že nic nerozumí, leč tělesnému. Ale ubozí nakonec těžce poznají, jak nicotné a prázdné bylo, co milovali. Svatí Boží však a všichni oddaní přátelé

Kristovi neštítili se toho, co bylo milé tělu, ani co v tomto čase vzkvétalo. Ale veškerá jejich naděje a úsilí po dobrech věčných dychtila. Celá jejich touha se nesla k věcem trvalým a neviditelným, aby je láska k viditelným netáhla k nízkému.

Nechtěj, bratře, ztrácet důvěru v pokrok k duchovním věcem. Ještě totiž máš čas a hodinu, proč chceš odkládat své předsevzetí? Vstaň a hned začni a řekni: „Teď je čas konání, teď je čas boje, teď je vhodný čas k nápravě.“ Když se ti vede špatně a jsi souženým, tehdy je čas si zasloužit. Musíš projít ohněm a vodou, než přijdeš k občerstvení; nebudeš-li si sám násilím, neovládneš neřest. Dokud toto křehké tělo neseme, nemůžeme být bez hříchu ani žít bez omrzelosti a bolesti. Rádi bychom měli od vší bídy klid, ale protože jsme hříchem ztratili nevinnost, ztratili jsme i pravou blaženost. Proto musíme mít trpělivost a čekat na milosrdenství Boží, dokud nepomine tato nepravost a smrtelnost nebude pohlcena životem.

Ó jak velká lidská křehkost, která je vždy nakloněna k neřestem. Dnes vyznáváš své hříchy a zítra zase vykonáváš vyznané. Teď si předsevzíš se vystříhat, a po hodině jednáš, jako bys si nic nepředsevzal. Právem se tedy můžeme pokořovat a nikdy o sobě nemít velké mínění, protože jsme tak křehcí a nestálí. Rychle se také může ztratit nedbalostí, co se mnohou prací sotva nakonec získalo milostí.

Co bude s námi na konci, když tak zrána chladneme? Běda nám, chceme-li se tak sklánět ke klidu, jako by již byl pokoj a bezpečnost, když ještě není vidět ani stopy pravé svatosti v našem životě. Dobře by bylo, abychom se ještě začínali, jako dobří novicové, k nejlepším mravům, zda by snad byla naděje na budoucí nápravu a větší duchovní pokrok.

Kapitola 23. O rozjímání o smrti

Velmi rychle to s tebou bude vyřízené; hleď, jak jinak si počínáš. Dnes je člověk, a zítra nebude vidět. A když je sňat z očí, rychle pomine i z mysli. Ó tupost a tvrdost lidského srdce, které myslí jen na přítomné a budoucí nepředvídá. Tak by ses měl mít v každém skutku a myšlení, jako bys měl ihned zemřít. Měl-li bys dobré svědomí, moc bys se smrti nebál. Lepší by bylo vyhýbat se hříchům než utíkat před smrtí. Jestliže dnes nejsi připraven, jak budeš zítra? Zítřek je den nejistý, a což víš, zda budeš mít zítřek?

Co prospívá dlouho žít, když se málo napravujeme? Ach, dlouhý život ne vždy napravuje, ale často zvětšuje vinu. Kéž bychom aspoň jeden den dobře obcovali v tomto světě. Mnozí počítají léta obrácení, ale často je malé ovoce nápravy. Je-li hrozné zemřít, snad bude ještě nebezpečnější dlouho žít. Blažený, kdo má hodinu své smrti vždy před očima a každý den se připravuje umřít. Viděl-li jsi někoho zemřít, mysli, že ty stejnou cestou půjdeš.

Ráno-li je, pokládej se za toho, kdo nedojde do večera. Večer však neslibuj si ráno. Vždycky tedy buď připraven a tak žij, aby tě smrt nikdy nenašla nepřipraveného. Mnozí náhle, nečekaně umírají. Neboť v hodinu, kdy se nenaděje, přijde Syn člověka. Když přijde ta poslední hodina, začneš docela jinak smýšlet o celém svém minulém životě a velmi se budeš bolet, že jsi byl tak nedbalý a vlažný.

Jak šťastný a opatrný, kdo se nyní snaží být takový v životě, jaký si přeje být nalezen ve smrti. Dá totiž velikou důvěru umírat dokonalé pohrdání světem, horoucí touha prospívat v ctnostech, láska ke kázni, úsilí pokání, pohotovost poslušnosti, zapírání sebe sama a snášení kteréhokoli protivenství pro lásku Kristovu. Mnoho dobrého můžeš

konat, dokud jsi zdráv; ale v nemoci nevím, co budeš moci. Málo lidí se v nemoci napravuje; stejně i ti, kdo mnoho putují, zřídka se posvěcují.

Nespoléhej se na přátele a bližní ani neodkládej do budoucna svou spásu, protože lidé rychleji na tebe zapomenou, než se domníváš. Lépe je nyní včas pamatovat a něco dobrého předeslat, než doufat v cizí pomoc. Nejsi-li teď o sebe starostlivý, kdo bude o tebe starostlivý v budoucnu? Nyní je čas velmi vzácný, ale žel bohu, že jej neužitečně vynakládáš, v němž si můžeš zasloužit, abys věčně žil. Přijde chvíle, kdy budeš toužit po jednom dni nebo hodině k nápravě, a nevím, zda ji dosáhneš.

Hle, nejdražší, z jakého nebezpečí se můžeš zbavit, z jak veliké bázně vyprostit, budeš-li se nyní vždycky bát a smrti podezírat! Snaž se nyní tak žít, abys v hodině smrti mohl spíše se radovat než bát. Nauč se nyní zemřít světu, abys tehdy začal žít s Kristem. Nauč se nyní všemu pohrdat, abys tehdy mohl svobodně dojít ke Kristu. Kárej nyní své tělo pokáním, abys tehdy mohl mít jistou důvěru.

Ha, pošetilý, co myslíš, že budeš dlouho žít, když nemáš jediný den bezpečný? Jak mnozí byli oklamáni a nenadále z těla vytrženi! Kolikrát jsi slyšel vyprávět, že ten padl mečem, onen se utopil, onen z výše se zřítil a zlomil si vaz, onen při jídle se zajíkl, onen při hře nalezl konec, jiný ohněm, jiný železem, jiný morem, jiný loupeží zahynul: a tak všech konec je smrt, a život lidí jako stín rychle pomíjí.

Kdo si na tebe vzpomene po smrti a kdo se za tebe pomodlí? Jednej, jednej nyní, nejdražší, cokoli pro sebe udělat můžeš, protože nevíš, kdy zemřeš. Nevíš ani, co tě po smrti potká. Dokud máš čas, shromažďuj si poklady nesmrtelné. Mimo svou spásu na nic nemysli. Jenom o věci Boží dbej. Učiň si nyní přátele uctíváním svatých a napodobováním jejich skutků, aby, až tě tento život opustí, oni tě přijali do věčných stánků.

Zachovávej se jako poutník a host na zemi, jemuž nic není do záležitostí světa. Zachovej srdce svobodné a vzhůru k Bohu pozvednuté, protože zde nemáš trvající město. Tam směřuj své denní vzdechy a modlitby se slzami, aby tvůj duch po smrti si zasloužil šťastně přejít k Pánu.

Kapitola 24. O soudu a trestech za hříchy

Ve všech věcech hleď na konec a jak budeš stát před přísným soudcem, jemuž nic není skryto, který se dary neuchlácholí a výmluv nepřijme, ale co je spravedlivé, bude soudit. Ó nejbídnější a pošetilý, co odpovíš Bohu, který zná všechna tvá zla, ty, který se někdy bojíš tváře rozzlobeného člověka? Proč si nedbáš sebe v den soudu, kdy nikdo nebude moci být skrze druhého omluven ani bráněn, ale každý ponese dostatečné břemeno samo sobě? Teď je tvá práce plodná, pláč přijatelný, vzdech vyslyšený, bolest zadostiučinila a očišťuje.

Má velký a spasitelný očistec trpělivý člověk, který přijímaje křivdy více se bolí nad zlobou druhého než nad svou křivdou, který se za sobě odporující rád modlí a z celého srdce odpouští viny; který neváhá žádat o odpuštění od druhých, který snáze se slitovává než hněvá, kdo si sám na sobě často činí násilí a tělo své zcela duchu podrobit se snaží. Lepší je nyní očistit hříchy a odříznout neřesti než si je ponechat k očištění v budoucnu. Vskutku sami sebe klameme nezřízenou láskou, kterou máme k tělu.

Co jiného tenten oheň pohlcuje než tvé hříchy? Čím více se nyní sebe šetříš a následuješ tělo, pak zaplatíš tím tvrději a větší látku na pálení uchováváš. V čem člověk hřešil, v tom hůře bude trestán. Tam lenivci budou očišťováni palčivými ostny a žrouti ohromným hladem a žízní se budou mučit. Tam smyslníci a milovníci rozkoší ohnivou smolou a páchnoucí sírou budou poléváni. A jako zuřiví psi od bolesti závistiví vyjí.

Nebude žádné neřesti, která by neměla svou vlastní muku. Tam pyšní budou naplněni veškerým zmatkem a lakomí nejhorší nouzí stísněni. Tam bude jedna hodina v trestu těžší než zde sto let v nejtrpčím

pokání. Tam není žádného odpočinku ani útěchy pro odsouzené. Zde však se někdy ustává od prací a užívá se útěchy přátel. Buď nyní starostlivý a bolestný pro své hříchy, aby ses v den soudu mohl těšit s blaženými zcela bezpečný. Tehdy spravedliví budou stát ve veliké stálosti proti těm, kdo je svírali a potlačovali. Tehdy bude stát k soudu, kdo se nyní pokorně podrobuje lidským soudům. Tehdy veliká důvěra bude mít chudý a pokorný a pyšný se bude třást všude.

Tehdy se ukáže, že moudrý v tomto světě byl ten, kdo se pro Krista naučil být bláznem a opovrženým. Tehdy se zalíbí všechno soužení trpělivě přetrpěné a veškerá nepravost zacpe svá ústa. Tehdy se bude radovat všechen zbožný a všechen svěcký bude plakat. Tehdy více bude plesat tělo utýrané, než kdyby se vždycky v rozkoších živilo. Tehdy zazáří oděv ubohý a zahalí se oděv jemný. Tehdy více bude chválen chudičký domek než pozlacený palác. Tehdy více prospěje stálá trpělivost než všechna světská moc. Tehdy více bude vyvýšena prostá poslušnost než všechna světská chytrost.

Tehdy více rozveselí čisté a prosté svědomí a dobré než učená filosofie. Tehdy více bude vážit pohrdání bohatstvím než celý poklad pozemšťanů. Tehdy se více budeš těšit nad zbožnou modlitbou než nad vybraným pokrmem. Tehdy se budeš raději radovat nad zachovaným mlčením než nad dlouhým povídáním. Tehdy více budou platit svaté skutky než mnohá krásná slova. Tehdy více bude platit přísný život a tvrdé pokání než všechna rozkoš pozemská. Nauč se nyní v malém trpět, abys tehdy mohl být zbaven od těžších. Zde napřed vyzkoušej, co pak budeš moci trpět. Nemůžeš-li nyní tak málo snášet, jak budeš moci snášet věčné trápení? Jestliže nyní malé utrpení činí tě tak netrpělivým, co teprve pekelný oheň způsobí? Hle, vskutku nemůžeš nyní mít dvojí radost: těšit se zde ve světě a potom kralovat s Kristem.

Kdybys až dodnes vždycky žil v poctách a rozkoších, co by ti to všechno prospělo, kdyby ti teď přišlo zemřít? Všechno tedy marnost, kromě milovat Boha a jemu samému sloužit. Neboť kdo Boha z celého

srdce miluje, nebojí se ani smrti, ani trestu, ani soudu, ani pekla, protože dokonalá láska činí bezpečný přístup k Bohu. Komu se dosud líbí hřešit, není divu, bojí-li se smrti a soudu. Dobré je však, aby, pokud tě ještě láska od zlého neodvolává, aspoň bázeň pekla tě držela. Kdo však bázeň Boží opouští, nebude moci dlouho obstát v dobrém, ale rychle do ďáblových osidel upadne.

Kapitola 25. O vroucí nápravě celého života

Buď bdělý a pilný ve službě Boží a často mysli na to, k čemu jsi přišel a proč jsi opustil svět. Zda ne proto, abys žil Bohu a stal se duchovním? Buď tedy vroucí v pokroku, protože odměnu za své práce brzy obdržíš. A nebude již bázně ani bolesti v tvých hranicích. Málo se nyní namáháš a veliký odpočinek, ba věčnou radost nalezneš. Zůstaneš-li věrným a horlivým v jednání, Bůh bez pochyby bude věrným a bohatým v odměně. Dobrou naději máš chovat, že dojdeš k palmě, ale bezpečnost brát si nemáš, abys neochabl nebo nebyl pozdvižen.

Když totiž kdosi úzkostný mezi strachem a nadějí často kolísal, a jednou zarmoucen v kostele před jedním oltářem se v modlitbě vrhl na kolena, uvažoval v sobě toto a řekl: „Ó, kdybych věděl, že vytrvám až do konce!“ A hned slyšel vnitřní Boží odpověď: „Co kdybys to věděl, co bys chtěl dělat? Čiň nyní, co bys chtěl dělat, a budeš opravdu bezpečný.“ A hned, utěšen a posílen, odevzdal se Boží vůli a přestalo jeho úzkostlivé kolísání. Nechtěl již zvídavě zkoumat, aby věděl, co s ním bude, ale raději hleděl vypátrat, jaká je Boží vůle, dobrotivá a dokonalá, k zahájení a dokonání každého díla.

„Doufej v Pána a čiň dobro,“ praví prorok, „a bydli v zemi a budeš se pást v jejím bohatství.“ Jedna věc je, která mnohé zdržuje od pokroku a vroucí nápravy: hrůza z obtíží nebo námaha boje. Ti nejvíce před jinými prospívají v ctnostech, kteří se snaží zvítězit nad tím, co je jim nejtěžší a nejprotivnější. Neboť tam člověk nejvíce prospívá a milost větší zasluhuje, kde více přemáhá sám sebe a umrtvuje se v duchu.

Ale ne všichni mají stejně mnoho co přemáhat a umrtvovat. Pilný následovník však bude silnější v prospívání, i když má více vášní, než jiný dobře mravný, méně však vroucí k ctnostem. Dvě věci zvláště po-

máhají k velké nápravě: totiž odtrhovat se násilně od toho, k čemu je přirozenost chybně nakloněna, a vroucně usilovat o to dobré, kterého více komu je zapotřebí. Měj se také na pozoru a snaž se přemáhat to, co se ti u druhých častěji nelíbí.

Všude si vezmi svůj prospěch, abys, uvidíš-li nebo uslyšíš-li dobré příklady, byl rozpálen k napodobení. Spatříš-li však něco kárání hodného, varuj se, abys totéž nedělal, nebo pokud jsi někdy učinil, snaž se rychleji napravit. Jak tvé oko sleduje druhé, tak zas jsi od druhých pozorován. Jak milé a sladké je vidět vroucí a zbožné bratry, dobře mravné a ukázněné. Jak smutné a těžké je vidět ty, kdo chodí nezřízeně, kteří nekonají to, k čemu byli povoláni. Jak škodlivé je zanedbávat předsevzetí svého povolání a smysl obracet k tomu, co nám nebylo svěřeno.

Pamatuj na podstoupené předsevzetí a představ si obraz Ukřižovaného. Dobře se můžeš zahanbit pohledem na život Ježíše Krista, protože jsi se mu dosud více nesnažil připodobnit, ačkoli jsi dlouho byl na cestě Boží. Řeholník, který se pozorně a zbožně cvičí v nejsvětějším životě a utrpení Páně, všechno sobě užitečné a nutné hojně tam najde. A není třeba, aby mimo Ježíše něco lepšího hledal. Ó, kdyby Ježíš Ukřižovaný vešel do našeho srdce, jak rychle a dostatečně bychom byli poučeni. Řeholník horlivý dobře všechno nese a bere, co se mu přikazuje.

Řeholník nedbalý a vlažný má soužení na soužení a ze všech stran snáší úzkost, protože vnitřní útěchy postrádá a zevní hledat je mu zakázáno. Řeholník, který žije mimo kázeň, je vystaven těžkému pádu. Kdo hledá volnější a uvolněnější, bude vždy v úzkostech, protože se mu to neb ono nebude líbit.

Jak to jen dělají tolik jiných řeholníků, kteří jsou dost sevřeni pod klášterní kázní, zřídka vycházejí, žijí v odtažení, nejchudě jedí, hrubě se oblékají, mnoho pracují, málo mluví, dlouho bdí, zavčas vstávají, modlitby prodlužují, často čtou a hlídají se v každé kázni. Pohleď na

kartuziány a benediktiny, cisterciány a mnichy a jeptišky rozmanitých řádů, jak každou noc vstávají, aby zpívali Bohu žalmy. A proto by bylo hanbou, abys ty v tak svatém díle dřímal a byl líný, kde tak veliké množství řeholníků počíná plesat Bohu.

Ó, kdyby se nic jiného nemuselo konat, než chválit Pána Boha našeho celým srdcem a ústy. Ó, kdybys nikdy nepotřeboval jíst, pít ani spát, ale vždy jsi mohl Boha chválit a toliko duchovním studiím se věnovat, pak bys byl mnohem šťastnější, než jsi nyní, když tělu z jakékoli nutnosti slouží. Kéž by nebylo těchto potřeb, ale toliko duchovní občerstvení duše, které, žel, dost zřídka ochutnáváme.

Když člověk dojde k tomu, že z žádného tvora útěchu nehledá, pak mu Bůh teprve dokonale začne chutnat, pak také bude dobře spokojen s každou událostí věcí, pak se ani pro velké nebude radovat, ani pro malé rmoutit, ale skládá se celý a s důvěrou v Bohu, který je mu všechno ve všem, jemuž vskutku nic nehyne ani neumírá, ale všechno mu žije a na jeho pokyn bez prodlení slouží.

Pamatuj vždy na konec a že ztracený čas se nevrací. Bez starostlivosti a pilnosti nikdy nezískáš ctností. Jestliže počínáš vlažnět, počínáš se mít špatně. Oddáš-li se však vroucnosti, nalezneš veliký pokoj a budeš cítit práci lehčí pro milost Boží a lásku ke ctnosti. Člověk vroucí a pilný je ke všemu připraven. Větší práce je odporovat neřestem a vášním než se potit v tělesných pracích. Kdo se nevaruje malých nedostatků, pomalu klesá k větším. Vždycky se budeš těšit z večera, strávíš-li den plodně. Bdi vždy sám nad sebou a ať je s druhými jakkoli, nezanedbávej sebe sama. Tolik prospěješ, kolik si sám sebe donutíš. Amen.

Kniha druhá: Napomenutí vedoucí k vnitřnímu životu

Kapitola 1. O vnitřním životě

„Království Boží je uvnitř vás," praví Pán. Obraťte se celým svým srdcem k Pánu a opusťte tento ubohý svět a najde tvá duše odpočinek. Nauč se pohrdat vnějšími věcmi a dávej se vnitřním, a uvidíš, jak království Boží k tobě přichází. Neboť království Boží je pokoj a radost v Duchu svatém, co nebývá dáno bezbožným. Přijde k tobě Kristus a ukáže ti svou útěchu, připravíš-li mu důstojné přebývání v nitru. Všechna jeho sláva a krása je uvnitř, a tam se mu líbí. Časté jsou jeho návštěvy u vnitřního člověka, sladká rozprava, milá útěcha, mnohý pokoj, důvěrnost až k údivu veliká.

Ó věrná duše, připrav tomuto ženichovi své srdce, aby ráčil k tobě přijít a v tobě přebývat. Tak totiž praví: „Miluje-li mě kdo, bude zachovávat mé slovo, a přijdeme k němu a učiníme si u něho příbytek." Dej tedy Kristu místo a všemu ostatnímu odepři vchod. Budeš-li mít Krista, jsi bohat a stačí ti. On bude tvůj zaopatřovatel a věrný pečovatel ve všem, takže nebude třeba doufat v lidi. Lidé se totiž rychle mění a prudce slábnou, ale Kristus zůstává navěky a stojí pevně až do konce.

Není radno klást velikou důvěru v křehkého a smrtelného člověka, i když je užitečný a milovaný, ani se příliš rmoutit, když se někdy postaví proti a odporuje. Kdo jsou dnes s tebou, zítra mohou být proti,

a naopak. Často se jako vítr obracejí. Celou svou důvěru polož v Pána a ať on je tvá bázeň a tvá láska. On za tebe odpoví a udělá dobře, jak bude nejlépe. Nemáš zde trvající město a kdekoli jsi, jsi cizí a poutník, nikdy nedojdeš odpočinku, jestliže se vnitřně nespojíš s Kristem.

Co se zde rozhlížíš, když zde není místo tvého odpočinku? V nebeských věcech má být tvé přebývání a na všechny věci se máš dívat jako při průchodu. Všechno pomíjí a ty s tím spolu. Hleď, abys neulpěl, aby ses nedal chytit a nezhynul. U Nejvyššího ať je tvé myšlení a tvá modlitba k Kristu ať se bez přerušení obrací. Neumíš-li nazírat vysoké a nebeské, odpočívej v utrpení Kristově a v jeho svatých ranách rád přebývej. Utíkáš-li se totiž zbožně k ranám a krásným stigmatům Ježíšovým, veliký útěchu pocítíš v soužení a mnoho si nebudeš dělat z pohrdání lidí a snadno budeš snášet slova pomluvačů.

Ježíš Kristus Pán byl i ve světě lidmi pohrdán a v největší nouzi od známých a přátel mezi potupami opuštěn. Pán Ježíš chtěl trpět a být pohrdán, a ty se opovažuješ na někoho si stěžovat? Kristus měl protivníky a klevetníky, a ty chceš mít všechny za přátele a dobrodince? Kde bude korunována tvá trpělivost, nenastane-li žádné protivenství? Nechceš-li nic protivného snášet, jak budeš přítelem Kristovým? Snášej s Kristem a pro Krista, chceš-li s Kristem kralovat.

Kdybys jednou dokonale vstoupil do Ježíšova nitra a trochu z jeho planoucí lásky okusil, pak by ses o svůj prospěch nebo neúspěch nestaral, ale raději by ses radoval nad potupou, která by ti byla dána, protože láska Ježíšova činí, že člověk pohrdá sám sebou. Milovník Ježíšův, pravý vnitřní člověk, svobodný od nezřízených náklonností, se může svobodně obracet k Bohu a povznést se nad sebe samého v duchu a v požitku odpočívat.

Komu všechno chutná tak, jak jest, nikoli jak se říká nebo pokládá, ten je vskutku moudrý a vyučený spíše od Boha než od lidí. Kdo umí chodit zevnitř a málo věcí zevně vážit, nehledá místa a nečeká na časy, aby mohl mít zbožná cvičení. Vnitřní člověk se rychle sebere a nikdy

sám sebe docela nevylije do zevních věcí. Nevadí mu zevní práce ani zaneprázdnění, které je na čas nutné. Ale jak se věci dějí, tak se jim přizpůsobuje. Kdo je uvnitř dobře připraven a spořádán, nedbá podivných a zvrácených gest lidí. Tolik je člověk zdržován a rozptylován, kolik k sobě věcí přitahuje.

Kdybys byl správně nastaven a dobře očištěn, všechno by ti sloužilo k dobrému a k prospěchu. Proto se ti mnohé věci často nelíbí a často tě znepokojují, protože ještě nejsi dokonale sobě umřelý ani oddělený ode všech pozemských věcí. Nic tak neposkvrní a nezapletuje srdce člověka jako nečistá láska k tvorům. Odmítneš-li se dávat utěšovat zvenčí, budeš moci nazírat nebeské věci a často uvnitř plesat.

Kapitola 2. O podrobení se a vedení představeného

Mnoho si nedělej z toho, kdo je pro tebe nebo proti tobě, ale to konej a dbej, aby Bůh byl s tebou ve všem, co děláš. Měj dobré svědomí, a Bůh tě dobře bude bránit. Komu totiž bude chtít pomoci, tomu ničí zvrácenost nebude moci uškodit. Umíš-li mlčet a trpět, uvidíš bez pochyby pomoc Páně. On zná čas a způsob, jak tě vysvobodit, a proto se mu máš odevzdat. Bohu patří pomáhat a od všeho zmatení osvobozovat. Často velmi prospívá k zachování větší pokory, že jiní znají naše nedostatky a kárají je.

Když se někdo pokořuje pro své nedostatky, pak snadno uklidňuje druhé a snadno dává zadostiučinění těm, kdo se na něho hněvají. Pokorného Bůh chrání a osvobozuje. Pokorného miluje a utěšuje. K pokornému se sklání. Pokornému dává milost plnou a velikou. A po jeho ponížení pozdvihuje ho k slávě. Pokornému zjevuje svá tajemství a sladce ho k sobě táhne a zve. Pokorný, přijav potupu a zmatek, je zcela dobře v pokoji, protože stojí v Bohu, ne ve světě. Nemysli, že jsi něčeho prospěl, jestliže se nepociťuješ nižším ode všech.

Kapitola 3. O dobrém pokojném člověku

Postav se nejprve sám do pokoje, a pak budeš moci druhé smiřovat. Pokojný člověk více prospívá než učený. Vášnivý člověk i dobré v zlé obrací a snadno zlému věří. Dobrý pokojný člověk všechno obrací v dobré. Kdo je dobře v pokoji, o nikom nepodezírá. Kdo je však špatně spokojený a rozrušený, bývá rozmanitými podezřeními zmítán, ani sám neodpočívá, ani druhým odpočívat nedovolí. Často mluví, co by měl pro sebe raději udělat, a zanedbává to, co je sám povinen udělat. Měj tedy horlivost napřed vůči sobě, pak budeš moci spravedlivě pečovat i o bližního svého.

Své skutky umíš omlouvat a snášet, a od druhých omluvy přijmout nechceš. Spravedlivý bys byl, kdybys sám sebe obviňoval a bratra svého omlouval. Chceš-li být nesen, nes druhého. Hleď, jak daleko jsi dosud od pravé lásky a pokory, která neumí se na nikoho hněvat ani zlobit, než jen sama na sebe. Není velkou věcí žít s dobrými a mírnými. To se totiž přirozeně líbí všem a každý rád má pokoj a ty, kdo s ním souhlasí, více miluje. Ale moci s tvrdými a zvrácenými nebo nekázněnými nebo s nám odporujícími pokojně žít, je veliká milost a čin velmi chvályhodný a mužný.

Jsou takoví, kdo sami sebe udržují v pokoji a s druhými také pokoj mají. A jsou takoví, kdo ani pokoj nemají, ani druhé v pokoji nenechávají. Druhým jsou tíží, ale sobě vždy těžší. A jsou takoví, kdo sami sebe v pokoji udržují a druhé se snaží k pokoji přivádět. A přece všechen náš pokoj v tomto bídném životě spíše v pokorném snášení má být kladen než v necítění protivného. Kdo lépe umí trpět, pokoje si uchová více. Ten je vítěz nad sebou, pán světa, přítel Krista a dědic nebe.

Kapitola 4. O čisté mysli a prostém úmyslu

Dvěma křídly je člověk pozdvihován od pozemského, totiž prostotou a čistotou. Prostota má být v úmyslu, čistota v náklonnosti. Prostota se obrací k Bohu, čistota uchopuje a chutná.

Žádné jednání ti nebude překážkou, budeš-li uvnitř svoboden od každé nezřízené náklonnosti. Nehledáš-li a nechceš-li nic jiného než zalíbení Boží a užitek bližního, požíváš vnitřní svobody. Kdyby bylo tvé srdce přímé, pak každý tvor by ti byl zrcadlem života a knihou svatého učení. Není tak malého a nicotného tvora, který by nevyobrazoval dobrotu Boží.

Kdybys byl uvnitř dobrý a čistý, pak bys všechno bez překážek dobře pochopil. Čisté srdce proniká nebe i peklo. Jakým je kdo uvnitř, tak soudí navenek. Je-li ve světě nějaká radost, zajisté ji vlastní člověk čistého srdce. A je-li někde soužení a úzkost, tu lépe zná špatné svědomí. Jako železo vržené do ohně ztrácí rez a celé se stává bílým ohněm, tak člověk, obracející se celý k Bohu, se zbavuje otupělosti a se proměňuje v nového člověka.

Když člověk začne vlažnět, pak se bojí malé práce a přijímá zevní útěchu. Když však začne dokonale přemáhat sebe sama a mužně chodit po cestě Boží, pak méně váží to, co se mu dříve zdálo těžké.

Kapitola 5. O zpytování sebe sama

Nemůžeme sami sobě příliš věřit, protože často nám schází milost, málo světla je v nás a i to rychle nedbalostí ztrácíme. Často si také nevšímáme, jak jsme uvnitř slepí. Často špatně jednáme a hůře omlouváme. Vášní jsme někdy pohnuti a myslíme, že je to horlivost. V druhých káráme maličkosti a své vlastní, větší věci přehlížíme. Dost rychle pozorujeme a vážíme, co od druhých snášíme; ale kolik druzí od nás snášejí, si nevšímáme. Kdo by dobře a správně vážil své věci, neměl by, co by o druhém těžce soudil.

Vnitřní člověk péči o sebe staví přede všechny péče, a kdo se sebou pilně zabývá, snadno o druhých mlčí. Nikdy nebudeš vnitřní a zbožný, pokud o druhých nebudeš mlčet a na sebe sama zvláště nebudeš hledět. Jestliže jsi sobě a Bohu zcela oddán, málo tě pohne, co zvenčí vnímáš. Kde jsi, když nejsi přítomen sám sobě? A když jsi všechno probral, co jsi získal, zanedbávaje sebe? Chceš-li mít pokoj a pravé sjednocení, musíš všechno ostatní odložit a sebe sama mít před očima.

Mnoho tedy prospěješ, zachováš-li se nerušen od každé časné starosti. Velmi klesneš, budeš-li co časného vážit. Nic vysokého, nic velkého, nic milého, nic přijatelného ať ti není, leč čistě Bůh nebo co je od Boha. Všechno pokládej za marné, cokoli útěchy přichází od nějakého tvora. Milující Bůh duše pod Bohem vším pohrdá a opovrhuje. Jediný Bůh věčný a nesmírný, naplňující všechno, je útěchou duše a pravou radostí mysli.

Kapitola 6. O radosti dobrého svědomí

Sláva dobrým lidem je svědectví dobrého svědomí. Měj dobré svědomí, a vždy budeš mít radost. Dobré svědomí mnoho dokáže unést a je velmi radostné uprostřed protivenství. Zlé svědomí je vždy bojácné a neklidné. Sladce si odpočineš, nebude-li tě vlastní srdce kárat. Neraduj se, leda když jsi dobře činil. Zlí nikdy nemají pravé radosti ani vnitřního pokoje necítí, protože „není pokoje bezbožným“, praví Pán. A kdyby řekli: „V pokoji jsme, nepřijdou na nás zlé věci; a kdo nám bude smět uškodit?“ – nevěřte jim, protože náhle povstane hněv Boží a jejich skutky budou obráceny v nic a jejich myšlenky zahynou.

Chlubit se v soužení není obtížné milujícímu. Tak totiž chlubit se znamená chlubit se v kříži Páně. Krátká je sláva, která od lidí se dává a přijímá. Slávu světa vždy provází smutek. Sláva dobrých je v jejich svědomí, ne v ústech lidí. Radost spravedlivých je od Boha a v Bohu, a jejich radost je z pravdy. Kdo pravou a věčnou slávu touží, časné nedbá. A kdo časnou slávu hledá, nebo z duše jí nepohrdá, usvědčuje se, že méně miluje nebeskou. Veliký má pokoj srdce, kdo nedbá na chvály ani na pohany.

Snadno bude spokojen a klidný, komu je svědomí čisté. Nejsi svatější, chválí-li tě, ani horší, haní-li tě. Co jsi, to jsi, a lepším tě nazvat nelze, než před Bohem jsi. Hledíš-li na to, čím jsi uvnitř, nedbej, co o tobě říkají lidé zvenčí. Člověk vidí v tvář, Bůh však v srdce. Člověk zkoumá skutky, Bůh váží úmysl. Vždycky dobře jednat a málo o sobě držet je známka pokorné duše. Nechtít se dávat utěšovat od žádného tvora je známkou velké čistoty a vnitřní důvěry.

Kdo žádné svědectví zvenčí pro sebe nehledá, je zřejmé, že se zcela odevzdal Bohu. Neboť „ne ten, kdo sám sebe doporučuje, je ověřený,“

praví blažený Pavel, „ale koho Bůh doporučuje“. Chodit s Bohem uvnitř a žádnou náklonností venku nebýt vázán, to je stav vnitřního člověka.

Kapitola 7. O milování Ježíše nade vše

Blažený, kdo rozumí, co je milovat Ježíše a pohrdat sebou samým pro Boha? Je třeba opustit milého pro Milovaného, protože Ježíš chce být milován sám nade vše. Láska k tvoru je klamná a nestálá, láska Ježíšova šťastná a trvalá. Kdo lne k tvoru, padne s klouzavým; kdo objímá Ježíše, bude v něm upevněn. Toho miluj a mívej jako svého přítele, který, i když všichni odejdou, tebe neopustí a nedá v konci zahynout. Ode všech musíš jednou být odloučen, chceš-li nebo nechceš.

Drž se Ježíše za života i při smrti a jeho věrnosti se svěř, jenž ti, i když všichni ostatní zklamou, jediný dokáže pomoci. Tvůj Milovaný je takové povahy, že nechce cizího do sebe přijmout, ale sám chce mít tvé srdce a jako král na vlastním trůnu sedět. Kdybys dokázal od každého tvora se vyprázdnit, Ježíš by v tobě rád přebýval. Téměř zcela ztracené najdeš, cokoli jsi mimo Ježíše v lidech položil. Nespoléhej se a neopírej se o větru poháněný rákos, protože „každé tělo je seno a všechna jeho sláva jako květ sena opadává“.

Rychle budeš oklamán, hledíš-li jen na vnější zdání lidí. Hledáš-li však v jiných útěchu a užitek sobě, často pocítíš ztrátu. Hledáš-li ve všem Ježíše, zajisté nalezneš Ježíše. Hledáš-li však sebe sama, také nalezneš sebe sama, ale ke své škodě. Více totiž škodí sobě člověk, nehledá-li Ježíše, než celý svět a všichni jeho protivníci.

Kapitola 8. O důvěrném přátelství s Ježíšem

Když je Ježíš přítomen, všechno je dobré a nic se nezdá obtížné. Když však Ježíš není přítomen, všechno je tvrdé. Promluví-li však Ježíš jediné slovo, veliká útěcha se pocítí. Nepovstala snad Marie Magdalena hned z místa, na kterém plakala, když jí Marta řekla: „Mistr je zde a volá tě“? Šťastná hodina, kdy Ježíš tě volá od slz k radosti ducha. Jak suchý a tvrdý jsi bez Ježíše. Jak pošetilý a marný, chceš-li něco mimo Ježíše. Není toto větší škoda, než kdybys ztratil celý svět?

Co má svět nabídnout bez Ježíše? Být bez Ježíše je těžké peklo a být s Ježíšem sladký ráj. Jestliže bude Ježíš s tebou, nalezneš dobrý poklad, ba dobro nad každé dobro. A kdo ztratil Ježíše, ztratil nesmírně mnoho, více než celý svět. Nejchudší je, kdo žije bez Ježíše, nejbohatší, kdo je dobře s Ježíšem.

Velké umění je umět obcovat s Ježíšem a umět Ježíše držet, velká moudrost. Buď pokorný a pokojný, a bude s tebou Ježíš. Buď zbožný a klidný, a Ježíš zůstane s tebou. Můžeš Ježíše rychle zahnat a jeho milost ztratit, budeš-li chtít se klonit k zevnímu. A když ho zaženeš a ztratíš, ke komu pak utečeš a koho pak budeš hledat za přítele? Bez přítele nemůžeš dlouho žít. A nebude-li Ježíš tobě přede všemi přítelem, budeš příliš smutný a opuštěný. Pošetile tedy jednáš, spoléháš-li se a radueš-li se v někom jiném. Lépe je mít celý svět proti sobě než Ježíše uraženého. Ze všech milých tedy nejmilejším ať je Ježíš, zvláště drahý.

Ať jsou milováni lidé pro Ježíše, Ježíš však pro sebe sama. Toliko Ježíš Kristus má být zvláště milován, který se nachází jako jediný dobrý a věrný nade všechny přátele. Pro něho a v něm ať ti jsou přátelé i nepřátelé drazí, a za ně všechny se máš modlit, aby všichni jeho poznali

a milovali. Nikdy netuž po tom, abys sám a jedinečně byl chválen a milován, protože to patří jen Bohu, který nemá sobě podobného. Ani nechtěj, aby někdo s tebou tvoje srdce zaměstnával, ani ty aby ses něčí láskou zaneprazdňoval. Ať je Ježíš v tobě a v každém dobrém člověku.

Buď čistý a uvnitř svobodný, bez zapletení s žádným tvorem. Je třeba, abys nahý a čistého srdce ke Ježíši přistupoval, chceš-li mít klid a vidět, jak sladký je Pán. A vskutku k tomu nedojdeš, nebudeš-li jeho milostí předejit a dovnitř přitáhnut, aby, když se všeho zbavíš a všeho se zřekneš, byl ses sám s Bohem spojen. Když totiž milost Boží přichází k člověku, pak je mocný ke všemu. A když odchází, pak bude chudý a slabý a jakoby zůstavený jen k ranám. V nich nemáš klesat ani zoufat, ale stát rovnou myslí k Boží vůli a všechno, co se ti stane, pro chválu Ježíše Krista snášet. Protože po zimě přichází léto, po noci se vrací den a po bouři veliký klid.

Kapitola 9. O nedostatku vší útěchy

Není obtížné pohrdat lidskou útěchou, když je přítomna božská. Veliké je, a velmi veliké, umět být bez lidské i božské útěchy a pro lásku Boží dobrovolně snášet vyhnanství srdce a v ničem nehledat sám sebe, ani nehledět na vlastní zásluhu. Co víc je, jsi-li veselý a zbožný, když přichází milost? Žádoucí hodina pro všechny. Dost sladce jede ten, koho nese milost Boží. A co divu, že břemeno nepociťuje, kdo je nesen Všemohoucím a veden Nejvyšším Vůdcem?

Rádi máme něco k útěše a člověk se obtížně svléká ze sebe sama. Svatý Vavřinec přemohl svět s papežem, protože vším, co se ve světě zdálo rozkošné, pohrdl, a trpělivě snesl, že mu i papež Sixtus, kterého nejvíce miloval, byl pro lásku Krista odňat. Láskou Stvořitele tedy přemohl lásku k člověku a místo lidské útěchy si zvolil raději Boží libost. Tak i ty se nauč opustit pro lásku Boží nějakého potřebného a milého přítele. Ani nenes těžce, když tě přítel opustí, věda, že nás všechny nakonec musí odloučit od sebe.

Mnoho a dlouho musí člověk v sobě samém bojovat, než se naučí dokonale sebe sama přemoci a všechen svůj cit zcela k Bohu obrátit. Když člověk stojí na sobě samém, snadno klesá k lidským útěchám. Ale pravý Kristův milovník a horlivý následovník ctností nepadá na ony útěchy, ani nehledá takové smyslové sladkosti. Spíše silnější pokušení a cvičení a pro Krista tvrdé práce snášet.

Když tedy duchovní útěcha je od Boha dána, s díkůvzdáním ji přijímej a chápej jako Boží dar, nikoli jako svou zásluhu, a nepyš se. Nebud příliš veselý ani se marně nepředpokládej, ale buď spíše pokornější z daru, opatrnější a bázlivější ve všech svých skutcích, protože ona hodina pomine a bude následovat pokušení. Když útěcha bude odňa-

ta, hned nezoufej, ale s pokorou a trpělivostí očekávej nebeskou návštěvu, protože Bůh může ti navrátit větší milost a útěchu. To není nové ani cizí těm, kdo zakusili cestu Boží, protože i u velkých svatých a starých proroků byl často způsob střídání.

Odtud kdosi, přítomnou již milostí, pravil: „Já jsem řekl ve svém blahobytu: Nebudu se hýbat navěky.“ Když však milost odešla, co v sobě zažil, přidává: „Odvrátil jsi svou tvář ode mne a stal jsem se zmateným.“ Mezi tím však nikterak nezoufá, ale naléhavěji prosí Pána a říká: „K tobě, Pane, budu volat a k svému Bohu se budu modlit.“ A nakonec přinese ovoce své modlitby a dokládá, že byl vyslyšen, říkaje: „Slyšel Pán a smiloval se nade mnou, Pán stal se mou pomocí.“ Ale v čem? „Proměnil jsi,“ dí, „můj nářek v radost a obklopil jsi mě plesáním.“ A pokud se tak dělo s velkými svatými, nemáme zoufat my slabí a chudí, jestliže někdy jsme v chladu a jindy ve vroucnosti. Protože duch přichází a odchází, podle libosti své vůle. Odtud blažený Job praví: „Navštěvuješ ho za úsvitu a náhle ho zkoušíš.“

V čem tedy mohu doufat, nebo v čem mám skládat důvěru, než jedině ve velikém milosrdenství Páně a v jediné naději nebeské milosti? Ať jsou totiž přítomni dobří lidé nebo zbožní bratři a věrní přátelé, ať jsou svaté knihy nebo krásné spisy, ať jsou sladké písně a hymny – všechno to málo pomáhá a málo chutná, když jsem opuštěn milostí a ponechán v své vlastní chudobě. Tehdy není lepšího léku než trpělivosti a sebe zapření ve vůli Boží.

Nikdy jsem nenašel žádného řeholníka, který by neměl občas odnětí milosti nebo necítil zmenšení vroucnosti. Žádný svatý nebyl tak vysoko uchvácen nebo osvícen, aby nebyl dříve nebo později pokoušen. Není totiž vzneseného rozjímání Božího hoden ten, kdo pro Boha nebyl zkoušen nějakým soužením. Soužení předcházející totiž bývá znamením útěchy následující. Neboť pokušením zkoušeným se slibuje nebeská útěcha. „Kdo zvítězí,“ dí, „dám mu jíst ze stromu života.“

Útěcha Boží se také dává, aby člověk byl silnější k snášení protivenství. Následuje také pokušení, aby se nepovyšoval z dobra. Ďábel nespí, ani tělo není dosud mrtvé. Proto nepřestávej se připravovat k boji, protože zprava i zleva jsou nepřátelé, kteří nikdy neodpočívají.

Kapitola 10. O vděčnosti za milost Boží

Co hledáš odpočinek, když ses zrodil k práci, spíše k trpělivosti než k útěše a spíše k nesení kříže než k radosti? Kdo i ze světských by rád duchovní útěchu a radost nepřijal, kdyby ji vždy mohl mít? Duchovní útěchy totiž převyšují všechny světské rozkoše a tělesné žádosti. Neboť všechny rozkoše světské jsou buď hanebné, nebo marné. Duchovní rozkoše pak jediné jsou příjemné a čestné, zrozené z ctností a od Boha vlity do čistých myslí. Ale těmito božskými útěchami nikdo stále podle své náklonnosti nemůže se těšit, protože čas pokušení neustává nadlouho.

Mnoho se protiví nebeské návštěvě falešná svoboda mysli a velká sebedůvěra. Bůh činí dobře dávaje milost útěchy, ale člověk zle, že hned Bohu s díkůvzdáním se neodvděčí. A proto nemohou v nás plynout dary milosti, protože jsme nevděční původci a vše nevracíme zdrojovému počátku. Vždycky totiž je milost dána tomu, kdo za ni důstojně děkuje a ji vrací. Odňato bude povýšenému, co se dává pokornému.

Nechci útěchu, která by mi odňala zkroušenost, ani netoužím po nazírání, které vede k povýšení. Není totiž všechno vysoké svaté, ani všechna touha čistá, ani všechno sladké dobré, ani všechno drahé Bohu milé. Rád přijímám milost, díky níž jsem shledán pokornějším a bázlivějším a pohotovějším k zříkání se sebe sama. Poučený darem milosti a vychovaný prutem jejího odnětí se neopováží sobě přisvojit nic dobrého, ale spíše se vyzná jako chudý a nahý. Dávej Bohu, co Boží jest, a sobě přičti, co tvé jest. To znamená: Bohu děkuj za milost, sobě pak vinu a zasloužený trest za vinu dávej.

Postav se vždy do nejnižšího, a bude ti dáno nejvyšší. Neboť nejvyšší nestojí bez nejnižšího. Nejvyšší svatí u Boha jsou nejnižší u sebe, a čím slavnější, tím v sobě pokornější; plní pravdy a slávy nebeské, netouží po marné slávě, založeni a utvrzeni v Bohu, nemohou nijak být povyšováni. A ti, kdo Bohu přisuzují všechno, cokoli dobrého dostali, slávu od sebe navzájem nehledají. Ale slávu, která je od Boha, chtějí, a Boha hledají, aby v sobě a ve všech svatých byl chválen nade všechno, a vždy k němu směřují.

Buď tedy vděčný v nejmenším, a budeš hoden přijímat větší. Ať je ti nejmenší za největší a opovržené za zvláštní dar. Hledíš-li na důstojnost dárce, žádný dar se ti nebude zdát malý nebo bezcenný. Není totiž malé, co se dává od nejvyššího Boha; i když dá tresty a rány, má to být přijímáno s vděčností, protože vždy pro naši spásu činí vše, co nám dopouští přijít. Kdo touží milost Boží si udržet, buď vděčný za danou milost Boží, trpělivý v odnětí, modli se, aby mu byla vrácena, buď opatrný a pokorný, aby ji neztratil.

Kapitola 11. O malém počtu milovníků kříže

Má Ježíš mnoho milovníků svého nebeského království, ale málo nositelů svého kříže. Víc najde druhů ke stolu, ale málo k postu. Všichni chtějí s Kristem se radovat, ale málo chtějí pro něho něco snášet. Mnozí následují Ježíše až k lámání chleba, ale málo k pití kalicha utrpení. Mnozí uctívají jeho zázraky, ale málokdo následuje potupu kříže. Mnozí milují Ježíše, dokud nepřichází protivenství. Mnozí ho chválí a dobrořečí mu, dokud od něho dostávají nějaké útěchy. Jestliže se však Ježíš skryje a trochu je opustí, upadají buď v nářek, nebo v přílišnou skleslost.

Ti však, kdo milují Ježíše pro Ježíše, nikoli pro nějakou vlastní útěchu, dobrořečí mu v soužení a úzkosti srdce stejně jako v nejvyšší útěše. A i kdyby jim nikdy nechtěl dát útěchu, přesto by ho chválili a vždy mu chtěli děkovat.

Ó, co dokáže čistá láska Ježíšova, s žádným vlastním prospěchem nebo zájmem nesmíšená. Nemají se nazývat nájemníky všichni, kdo útěchy stále hledají? Nejsou spíše milovníky sebe než Ježíše ti, kdo o svůj prospěch nebo zisk stále přemýšlejí? Kde se najde takový, který by chtěl sloužit Bohu zdarma?

Málokdy se najde tak duchovní někdo, aby byl ode všeho obnažený. Neboť kdo najde pravdivě chudého duchem, kdo by byl od každého tvora obnažený? Z daleka a ze všech končin je jeho cena. Dá-li člověk všechen svůj majetek, ještě nic není. A učiní-li velké pokání, ještě málo je. A pochopí-li všechno vědění, ještě je daleko. A má-li velkou ctnost a náramně vroucí zbožnost, ještě mu mnoho chybí. Jedno totiž, co je mu nejvýš nutné. Co to? Aby vše opustiv opustil sám sebe a zcela

ze sebe vyšel a nic ze soukromé lásky si neuchoval. Když učiní vše, co má učinit, ať cítí, že neučinil nic.

Nemá velké věci vážit za velké, i když by za velké mohl být pokládán, ale v pravdě ať se prohlašuje za služebníka neužitečného. Jak Pravda praví: „Když učiníte všechno, co vám bylo přikázáno, ještě říkejte, že jsme služebníci neužiteční.“ Pak teprve bude moci být chudý a nahý duchem a s prorokem říkat: „Já jsem opuštěný a chudý.“ Nikdo není bohatší, nikdo svobodnější, nikdo mocnější než ten, kdo umí opustit sebe i vše a položit se k nejnižšímu.

Kapitola 12. O královské cestě svatého kříže

Tvrdá se mnohým zdá tato řeč: „Zapři sám sebe, vezmi kříž svůj a následuj Ježíše.“ Ale mnohem tvrdší bude slyšet to poslední slovo: „Odejděte ode mne, všichni zlořečení, do věčného ohně.“ Neboť ti, kdo nyní rádi slyší slovo kříže a následují, nebudou se tehdy obávat uslyšet věčné zatracení. Toto znamení kříže bude na nebi, až Pán přijde k soudu. Tehdy všichni služebníci kříže, kteří se Ukřižovanému v životě připodobnili, přistoupí ke Kristu soudci s velikou důvěrou.

Co se tedy bojíš vzít kříž, kterým se jde do Království? V kříži je spása. V kříži je život. V kříži je ochrana od nepřátel. V kříži je síla mysli. V kříži je radost ducha. V kříži je nejvyšší ctnost. V kříži je dokonalost svatosti. Není spásy duše ani naděje věčného života, leč v kříži. Vezmi tedy kříž a následuj Ježíše, a půjdeš do života věčného. Vždyť on předešel nesa svůj kříž a zemřel pro tebe na kříži, abys i ty nesl kříž a toužil zemřít na kříži. Neboť zemřeš-li s ním na kříži, i s ním spolu budeš žít, a jsi-li druhem utrpení, budeš druhem i slávy.

Hle, všechno leží v kříži, a není jiné cesty k životu a k pravému vnitřnímu pokoji, než cesta svatého kříže a každodenního umrtvování. Choď, kam chceš, hledej, cokoli chceš, a nenajdeš vyšší cesty shora ani bezpečnější zdola, než cesty svatého kříže. Uspořádej a nalaď všechno podle své vůle a mínění, a nenajdeš, než že musíš něco trpět, buď dobrovolně, nebo nedobrovolně, a tak kříž vždy nalezneš. Buďto v těle budeš cítit bolest, nebo v duši budeš snášet soužení ducha.

Jednou budeš opuštěn Bohem, jindy budeš cvičen bližním, a co je víc, často sám sobě budeš tíží. Ani žádným lékem ani útěchou nebudeš moci být zbaven nebo zbaven tíhy, ale dokud Bůh bude chtít, musíš to snášet. Chce totiž Bůh, aby ses učil trpět soužení bez útěchy a aby ses

mu zcela podrobil a pokornějším se stal ze soužení. Nikdo tak srdečně necítí utrpení Kristovo, jako ten, komu se podobného dostane trpět. Kříž je tedy vždy připraven a všude tě čeká. Nemůžeš uprchnout, kamkoli bys běžel, protože kdekoli přijdeš, sebe sama s sebou neseš, a vždy sám sebe najdeš. Obrať se nahoru, obrať se dolů, obrať se ven i dovnitř, a ve všech těch obratech najdeš kříž, a je nutno, abys všude držel trpělivost, chceš-li mít vnitřní pokoj a zasloužit si věčnou korunu.

Jestliže kříž rád neseš, ponese tě a dovede tě k žádoucímu cíli, kde totiž bude konec trpění. Jestliže nedobrovolně neseš, břemenem si ho činíš a sám sebe víc zatěžuješ, a přece musíš nést. Jestliže odhodíš jeden kříž, bez pochyby najdeš jiný a snad těžší.

Myslíš, že unikneš tomu, čemu žádný ze smrtelných neunikl? Který ze svatých byl ve světě bez kříže a soužení? Ani náš Pán Ježíš Kristus nebyl jedinou hodinu bez bolesti utrpení, pokud žil. „Musel Kristus trpět a vstát z mrtvých, a tak vejít do své slávy.“ A jak ty hledáš jinou cestu kříže než tuto královskou, která je cestou svatého kříže?

Celý Kristův život byl kříž a mučednictví, a ty si hledáš odpočinek a radost? Mýlíš se, mýlíš, hledáš-li něco jiného, než abys trpěl soužení, protože celý tento smrtelný život je plný bíd a všude je kříži označen. A čím kdo výše v duchu prospěje, tím těžší kříže často najde, protože trest jeho vyhnanství z lásky více roste.

Ale přesto ten tolik soužený není bez umytí útěchy, protože cítí, jak mu veliké ovoce ze snášení kříže roste. Dokud se mu dobrovolně nepodrobuje, celé břemeno soužení se obrací v důvěru Boží útěchy. A čím více je tělo soužením sevřeno, tím více je duch vnitřní útěchou posilován. A někdy je tak posílen z náklonnosti k soužení a protivenství z lásky k podobnosti s křížem Kristovým, že by nechtěl být bez bolesti a soužení, protože se jemu Bohu činí tím milejším, čím více tvrdých a těžkých věcí pro něho dokáže snášet. To není ctnost člověka,

ale milost Kristova, která tolik dokáže a působí v křehkém těle, že to, čeho se přirozeně odvrací a utíká, s vroucností ducha přijímá a miluje.

Není podle člověka nést kříž, milovat kříž, kárat tělo a podrobovat ho službě, utíkat před poctami, potupy ochotně snášet, sebou pohrdat a toužit po tom, aby jím pohrdali, všechna protivenství s škodami snášet a nic příznivého na tomto světě nežádat. Pohlédneš-li sám na sebe, nic z toho ze sebe nebudeš moci. Ale spolehneš-li se na Pána, bude ti dána síla z nebe a tvé moci se podřídí svět i tělo, ani se nebudeš bát nepřátelského ďábla, budeš-li vírou vyzbrojen a Kristovým křížem označen.

Postav se tedy jako věrný a dobrý služebník Kristův k mužnému nesení kříže Pána svého, pro tebe z lásky Ukřižovaného. Připrav se snášet mnohá protivenství a rozmanité nepříjemnosti v tomto bídném životě, protože tak s tebou bude kříž kdekoli, a tak jej vskutku všude najdeš, kamkoli se ukryješ. Je třeba, abys tak byl, a není léku, jak uniknout soužení zlých a bolesti, než aby ses trpěl. Kalich Pánův s touhou pij, chceš-li být jeho přítelem a mít podíl s ním. Útěchu Bohu svěř, ať sám s takovými naloží, jak se mu bude více líbit. Ty však se postav ke snášení soužení a pokládej je za největší útěchy, protože „nejsou hodna utrpení tohoto času srovnávání se slávou budoucí, která se v nás zjeví“, abys ji zasloužil, i kdybys mohl všechny sám snášet.

Když dojdeš k tomu, že soužení ti bude sladké a bude ti chutnat pro Krista, pak si za to, že je s tebou dobře, pokládej, protože jsi nalezl ráj na zemi. Dokud ti trpět je obtížné a utíkat chceš, dotud se budeš mít špatně a budou tě všude pronásledovat soužení.

Postavíš-li se k tomu, k čemu máš být, totiž k trpění a umírání, bude rychle lépe a najdeš pokoj. I kdybys byl uchvácen do třetího nebe s Pavlem, nejsi proto bezpečen od snášení žádného zla. „Já,“ praví Ježíš, „mu ukáži, kolik je mu třeba pro jméno mé trpět.“ Trpět tedy ti zůstává, chceš-li milovat Boha a vždy mu sloužit.

Kéž bys byl hoden pro jméno Ježíšovo něco trpět, jak veliká sláva by ti zůstala, jak veliké plesání všem svatým Božím, jak veliké vzdělání bližního. Vždyť trpělivost všichni chválí, ačkoli málo lidí chce trpět. Zaslouženě bys měl něco trpět pro Krista, když mnozí těžší věci trpí pro svět.

Věz jistě, že musíš vést umírající život. A čím více každý sám sobě umírá, tím více Bohu začíná žít. Nikdo není schopný chápat věci nebeské, nepodrobí-li se nesení protivenství pro Krista. Nic Bohu milejší, nic tobě spasitelnější na tomto světě, než rádo trpět pro Krista. A kdyby ti bylo třeba volit, raději bys měl toužit po tom, abys pro Krista protivenství trpěl, než mnohými útěchami byl občerstvován, protože by ses stal podobnějším Kristu a všem svatým. Nestojí totiž naše zásluha ani pokrok našeho stavu v mnohých smyslovostech a útěchách, ale raději v snášení velkých tíží a soužení.

Kdyby bylo něco lepšího a užitečnějšího ke spáse lidí než trpět, Kristus by to zajisté slovem a příkladem ukázal. Vždyť i učedníky, kteří ho následovali, i všechny, kdo ho chtějí následovat, zřejmě k nesení kříže napomíná a říká: „Chce-li kdo přijít za mnou, zapři sebe sama a vezmi kříž svůj, a následuj mě.“ Když tedy všechno prohlédneme a prozkoumáme, budiž tento závěr: „Mnoha souženími musíme vejít do království Božího.“ Amen.

Kniha třetí: O vnitřní útěše

Kapitola 1. O vnitřní rozmluvě Krista s věrnou duší

„Slyším, co ke mně mluví Pán můj.“ Blažená duše, která slyší Pána v sobě mluvit a z úst jeho slovo útěchy přijímá. Blažené uši, které zachycují žíly božského šepotu a šepotů tohoto světa si vůbec nevšímají. Blažené vskutku uši, které nedbají hlasu zvenčí znějícího, ale uvnitř naslouchají pravdě, která mluví a učí. Blažené oči, které jsou zavřeny věcem vnějším a vnitřním oddány. Blažení, kdo pronikají k nitru a snaží se stále více každodenním cvičením se připravovat k přijetí nebeských tajemství. Blažení, kdo touží věnovat se Bohu a odhánějí od sebe každou překážku světa.

Pozoruj to, duše má, a zavři dveře své smyslnosti, abys mohla slyšet, co ti mluví Hospodin Bůh. Toto praví tvůj Milovaný: „Já jsem tvá spása, tvůj pokoj a tvůj život. Zachovej se u mne, a najdeš pokoj. Zanech všechny věci pomíjivé a hledej věčné. Co jsou všechny časné věci, než zvodidla, a co pomohou všichni tvorové, jsi-li opuštěna Stvořitelem? Všeho se tedy zřekni a svému Stvořiteli se vrať jako milá a věrná, abys mohla uchopit pravou blaženost.“

Kapitola 2. Že pravda uvnitř mluví bez hluku

„Mluv, Pane, protože slyší tvůj služebník. Služebník tvůj jsem já, dej mi rozum, abych znal svědectví tvá. Nakloň srdce mé k slovům úst tvých. Ať proudí jako rosa tvá řeč.“ Kdysi říkali synové Izraele k Mojžíšovi: „Mluv ty k nám, a budeme slyšet; ať nemluví k nám Pán, abychom snad nezemřeli.“ Ne tak, Pane, ne tak se modlím, ale raději s prorokem Samuelem pokorně a s touhou prosím: „Mluv, Pane, protože slyší služebník tvůj.“ Ať nemluví ke mně Mojžíš nebo kdokoli z proroků, ale raději ty mluv, Pane Bože, vnukateli a osvětlovateli všech proroků, protože ty sám bez nich můžeš mě dokonale naplnit, oni však bez tebe nic neprospějí.

Mohou sice slova znít, ale ducha nedávají. Nejkrásněji mluví, ale když mlčíš ty, srdce se nedotknou. Předávají písmena, ale ty otvíráš smysl. Vypovídají tajemství, ale ty uvádíš k pochopení označených věcí. Vyhlašují přikázání, ale ty pomáháš k vykonávání. Ukazují cestu, ale ty posiluješ k chůzi. Oni jen venku jednají, ale ty vzděláváš a osvětluješ srdce. Oni zevně kropí, ale ty dáváš plodnost. Oni volají slovy, ale ty dáváš sluchu porozumění.

Ať tedy ke mně nemluví Mojžíš, ale ty, Pane Bože můj, věčná Pravdo, abych snad nezemřel a bez ovoce nezůstal, bude-li mi jen zvenčí napomenuto a uvnitř nezapáleno, aby mi slyšené slovo nebylo k soudu, poznané neučiněno, uvěřené nestřeženo. Mluv tedy, Pane, protože slyší služebník tvůj: slova věčného života máš. Mluv ke mně pro jakoukoli útěchu mé duše a pro nápravu celého mého života, tobě však ke slávě a věčné cti.

Kapitola 3. Že slova Boží jsou slyšena v pokoře

„Slyš, synu můj, slova má. Slova má jsou nejsladší, převyšující vědění filosofů a mudrců tohoto světa. Slova má jsou duch a život, a nemají být vážena lidským smyslem; nemají být přitahována k marnému zalíbení, ale v mlčení slyšena a s veškerou pokorou a velikou náklonností přijímána.“ A řekl jsem: „Blažený, koho ty, Pane, vyučíš a svému zákonu ho naučíš, abys ho zmírnil ode zlých dnů a aby nebyl opuštěn na zemi.“

„Já,“ praví Pán, „jsem vyučoval proroky od počátku a dodnes nepřestávám ke všem mluvit. Ale mnozí jsou k mému hlasu hluší, němí a tvrdí. Mnozí raději slyší svět než Boha, snadněji následují žádost svého těla než zalíbení Boží. Svět slibuje věci časné a malé, a slouží se mu s velikou dychtivostí. Já slibuji věci nejvyšší a věčné, a tupí jsou srdce smrtelníků. Kdo mi slouží a je mi tak pozorně poslušný ve všem, jako se slouží světu a jeho pánům? Zarumeňuj se, Sidone, praví moře. A pro příčinu se ptáš, slyš, proč. Pro malé poskytnutí dlouhá cesta se běhá; pro život věčný ze mnohých sotva se jedenkrát noha od země zvedne. Vzácná cena se hledá, pro jeden peníz se někdy hanebně sváří, pro marnou věc a malý slib se nebojí ve dne v noci se trápit.“

„Ale, žel bohu, pro dobro neměnné, pro cenu nevyčíslitelnou, pro nejvyšší čest a slávu nekonečnou se stydí byť trochu se namáhat. Zarumeň se tedy, líný a reptavý služebníku, protože se nacházejí ochotnější k zahynutí než ty k životu; radují se oni víc z marnosti než ty z pravdy. Vskutku z naděje jejich někdy mají zklamání, ale slib můj nikoho neklame ani vyznávajícího mě neposílá prázdného. Co jsem slíbil, dám, co jsem řekl, vyplním, pokud kdo bude věrně vytrvávat v mé

lásce až do konce. Já jsem odměnitel všech dobrých a mocný zkušitel všech zbožných.“

„Napiš má slova do svého srdce a pilně rozjímej: budou totiž v čase pokušení velmi potřebná. Co nerozumíš, když čteš, poznáš v den navštívení. Dvojím způsobem obvykle své vyvolené navštěvuji, totiž pokušením a útěchou, a dvě čtení jim každý den čtu, jedno kárající jejich neřesti, druhé povzbuzující k růstu ctností. Kdo má má slova a opovrhuje jimi, má, kdo ho bude soudit v poslední den.“

Modlitba o vyprošení milosti zbožnosti.

Pane Bože můj, ty jsi všechno dobré mé. A kdo jsem já, abych se opovážil k tobě mluvit? Já jsem nejchudší služebníček tvůj a opovržený červíček tvůj, mnohem chudší a opovrženější, než vím a troufám si říci. Pamatuj však, Pane, že nic jsem, nic nemohu a nic nemám. Ty sám jsi dobrý, spravedlivý a svatý; ty všechno můžeš, všechno dáváš, všechno naplňuješ, jen hříšníka ponecháváš prázdného. Vzpomeň si na své slitování, Pane, a naplň milostí svou srdce mé, který nechceš, aby skutky tvé byly prázdné.

Jak mohu sám sebe snášet v tomto bídném životě, nebudeš-li mě posilovat milosrdenstvím svým a milostí svou? Neodvracej tvář svou ode mne, neodkládej návštěvu svou, neodtrhuj útěchu svou, aby moje duše nebyla jako země bez vody tobě. Nauč mě, Pane, konat vůli tvou. Nauč mě před tebou důstojně a pokorně žít, protože moudrost má jsi ty, který mě v pravdě znáš a znal jsi dřív, než byl učiněn svět a dřív, než jsem se narodil na světě.

Kapitola 4. Že před Bohem je třeba žít v pokoře a v pravdě

„Synu, choď přede mnou v pravdě a v prostotě srdce svého hledej mě vždy. Kdo chodí přede mnou v pravdě, bude chráněn před marnými útoky, a pravda ho vysvobodí od svůdců a od pomluv nespravedlivých. Jestliže tě pravda vysvobodí, vskutku svoboden budeš a nebudeš dbát marných slov lidí.“ Pane, pravda je, co pravíš, ať se mi tak stane. Ať mě pravda tvá sama učí, sama mě hlídá a až k spasitelnému konci mě zachová; sama ať mě vysvobodí od každé zlé a nezřízené náklonnosti, a budu chodit s tebou ve velké svobodě srdce.

„Já tě budu učit,“ praví Pravda, „co je správné a mi milé. Mysli na své hříchy s velikou nelibostí a pamatuj, a nikdy nepokládej sebe za něco pro dobré skutky. Vskutku jsi hříšník a mnoha vášním podléhající a zapletený. Ze sebe vždy k ničemu směřuješ, rychle klesáš, rychle se znepokojuješ, rychle se rozpouštíš. Nemáš nic, čím bys se mohl chlubit. Ale mnoho máš, čím se máš sebou pohrdat, protože jsi mnohem slabší, než jsi schopen chápat.“

„Nic tedy ti velké nemá se zdát ze všeho, co konáš. Nic velké, nic drahé a obdivuhodné, nic hodné vážnosti, nic vysoké, nic vskutku chvályhodné a žádoucí, než co je věčné. Ať se ti nade všechno líbí věčná pravda a ať se ti nade všechno nelíbí tvá největší nicotnost. Nic se tak neboj a neprchej, jako svých neřestí a hříchů, které se mají nelíbit více než jakákoli škoda věcí. Někteří neupřímně přede mnou chodí, ale vedeni jakousi zvídavostí a drzostí chtějí znát tajemství má a vysoké věci Boží chápat, zanedbávajíce sebe a svou spásu. Ti často pro svou chlubivost, pýchu a zvídavost padají ve velká pokušení a hříchy, protože se jim protivím. Boj se soudů Božích, chvěj se nad hněvem Všemohoucího.“

„Nerozebírej však skutky Nejvyššího, ale své nepravosti prozkoumávej, v kolika jsi klesl a jak mnohá dobra zanedbal. Někteří přinášejí jen svou zbožnost v knihách, někteří v obrazech; někteří pak ve vnějších znameních a figurách. Někteří mě mají v ústech, ale málo v srdci. Jsou jiní, kteří rozumem osvícení a náklonností očištění po věčných věcech vždy vzdychají, o pozemských těžce slyší, potřebám přírody s bolestí slouží, a ti cítí, co duch pravdy mluví v nich. Protože učí je pozemské opovrhovat a nebeské milovat, světa si nevšímat a nebe ve dne i v noci toužit.“

Kapitola 5. O podivuhodném účinku Boží lásky

Dobrořečím ti, Otče nebeský, Otče Pána mého Ježíše Krista, jenž jsi ráčil pamatovat na mne chudého. Ó Otče milosrdenství a Bože vší útěchy, díky ti vzdávám, jenž mne, nehodného vší útěchy, občas svou útěchou občerstvuješ. Dobrořečím ti vždy a oslavuji s tvým jednorozeným Synem a s Duchem svatým Těšitelem na věky věků, amen. Ejhle, Pane Bože můj, můj svatý Milovníku, když ty přijdeš do mého srdce, zaplesá vše uvnitř mne. Ty jsi má sláva a plesání srdce mého, ty má naděje a útočiště v den soužení mého.

Protože však dosud jsem slabý v lásce a nedokonalý ve ctnosti, proto potřebuji, abys mě posiloval a utěšoval. Proto mě navštěvuj častěji a vyučuj mě svými naučeními. Vysvoboď mě od zlých a špatných vášní a uzdrav mé srdce ode všech nezřízených náklonností, abych uvnitř uzdravený a dobře očištěný stal se způsobilým k milování, silným k trpění a stálým k vytrvání.

Veliká věc je láska, veliké dobro vůbec, které tíživé činí lehkým a nese stejnou měrou vše nerovné: břemeno totiž bez břemena nese a vše hořké činí sladkým a chutným. Láska Ježíšova vznešená pobádá k velkým skutkům a probouzí vždy touhu po dokonalejších věcech. Láska chce být nahoře a žádnou nižší věcí být zdržována. Láska chce být svobodná a od každé světské náklonnosti vzdálená, aby její vnitřní pohled nebyl zdržován; aby pro nějaký časný užitek nesnášela zapletení, ani neklesala pro nějakou nepříjemnost. Nic sladšího než láska, nic silnějšího, nic vyššího, nic širšího, nic příjemnějšího, nic plnějšího, nic lepšího na nebi i na zemi, protože láska se zrodila z Boha, a nemůže než v Bohu nade všemi stvořenými věcmi odpočívat.

Milující letí, běží, raduje se, je svobodný a není držen. Dává všechno za všechno a má všechno ve všem, protože v jednom nejvyšším nade vším odpočívá, z něhož všechno dobré plyne a vychází. Nehledí na dary, ale k dárci se obrací nade všechna dobra. Láska často míru nezná, ale přes každé dobro vzkypí. Láska břemeno necítí, práce nepočítá, víc touží, než zmůže, nemožnost si nevymlouvá, protože se domnívá, že všechno jí lze. Zmůže tedy vše, mnohé vyplňuje a dovádí ke konci, kdežto milující tam, kde upadává a leží, láska bdí, a dřímajíc dřímá, unavena nepolevuje, sevřena není sevřena, vylekána není znepokojena, ale jako živoucí plamen a žhavý uhlík vzhůru vyletuje a bezpečně proniká.

Kdo miluje, ví, co ten hlas volá. Veliký křik v uších Božích je plamenný cit duše, která říká: „Bože, Bože můj, lásko má, ty jsi celý můj a já tvůj."

Rozšiř mě v lásce, abych se naučil vnitřními ústy srdce okoušet, jak sladké je milovat a v lásce roztávat a plavat. Ať jsem držen láskou, jdoucí nad sebe sama pro přílišnou vroucnost a úžas. Ať zpívám píseň lásky; následuji tebe, mého Milovaného, do výšin. Ať omdlévá v tvém chválení moje duše, plesajíc z lásky. Ať tě miluji víc než sebe a sebe jen pro tebe, a všechny v tobě, kdo pravdivě milují tebe, jak velí zákon lásky, zářící z tebe.

Láska je rychlá, upřímná, zbožná, prozíravá, trpělivá, mužná a nikdy sama sebe nehledající. Kde totiž někdo sám sebe hledá, tam z lásky padá. Láska je obezřetná, pokorná a přímá, ne měkká, ne lehkomyslná, ani k marným věcem nenamířená, střídmá, stálá, cudná, klidná a ve všech smyslech střežená. Láska je podřízená a poslušná představeným, sobě nicotná a opovržená, Bohu oddaná a vděčná, důvěřující a vždy doufající v něho, i když jí Bůh nechutná, protože bez bolesti nelze žít v lásce.

Kdo není připraven vše trpět a stát ve vůli Milovaného, není hoden být nazván milovníkem. Je třeba, aby milující všechny tvrdé a hořké

věci pro Milovaného rád objímal a pro protivné události se od něho neodklonil.

Kapitola 6. O zkoušce pravého milovníka

„Synu, dosud nejsi silný a prozíravý milovník.“ Proč, Pane? „Protože pro malou protivenství padáš a nadmíru dychtivě hledáš útěchu. Silný milovník stojí v pokušeních a nevěří lstivému přemlouvání nepřítele. Jak v blahobytu se mu líbím, tak ani v protivenství se mu nestávám nemilý.“

„Prozíravý milovník nehledí tak na dar milujícího jako na lásku dárce. Pozoruje spíše náklonnost než hodnotu věci, a pod Milovaného staví všechny dary. Vznešený milovník neodpočívá v daru, ale ve mně nade všechen dar. Nejsi ztracen docela, cítíš-li někdy méně dobře o mně nebo o mých svatých, než bys chtěl. Onen dobrý a sladký cit, který někdy pociťuješ, je účinek přítomné milosti a jakási předchuť nebeské vlasti; na ni se nemá příliš spoléhat, protože přichází a odchází.“

„Bojovat však proti nastupujícím zlým hnutím mysli a odmítat našeptávání ďábla, je známkou ctnosti a velké zásluhy. Nenechej se tedy znepokojit cizími představami, které se ti vnucují z jakékoli materie. Statečně zachovej předsevzetí a přímý úmysl k Bohu. Není klamem, že někdy do uchvácení náhle jsi vytržen a hned se k obvyklým ničemnostem srdce vracíš. Ty totiž snášíš spíše nedobrovolně než že je činíš, a dokud se ti nelíbí a dokud se jim vzpíráš, je to zásluha, nikoli zahynutí.“

„Věz, že starý nepřítel docela se snaží překážet tvé touze po dobrém a od každého zbožného cvičení tě odvést, od uctívání svatých, od zbožné vzpomínky na mé utrpení, od užitečného připomínání hříchů, od stráže vlastního srdce a od pevného předsevzetí prospívat ve ctnosti. Mnoho zlých myšlenek ti vnuká, aby ti činil omrzelost a hrůzu,

a od modlitby tě odvolal a od svatého čtení. Nemá rád pokorné vyznání hříchů, a kdyby mohl, přiměl by tě, abys přestal přistupovat ke svatému přijímání. Nevěř mu a nedbej na něho, i když ti častěji nastraží léčky klamu. Jemu připisuj, když zlé a nečisté věci vnuká. Řekni mu: ‚Odejdi, nečistý duchu, zarumeň se, bídný; odejdi, nečistý jsi ty, který takové věci přinášíš do mých uší. Vzdal se ode mne, zhoubný svůdce; nebudeš mít v mně žádného podílu, ale Ježíš bude se mnou, jako silný bojovník, a ty budeš stát zahanben. Raději chci zemřít a každý trest podstoupit, než s tebou souhlasit. Mlč a oněm; nebudu tě dále slyšet, i když mi strojíš mnohá soužení. Pán je mé osvícení a má spása: koho se budu bát? I kdyby se postavily proti mně vojska, nebude se bát mé srdce. Pán je můj pomocník a můj vykupitel.'"

„Bojuj jako dobrý vojín; a jestliže někdy pro slabost padneš, naber silnější síly, než byly dřívější, důvěřuj v mou větší milost, a mnoho se vystříhej marného zalíbení a pýchy. Pro to mnozí byli uvedeni v omyl a do slepoty téměř nevyléčitelné někdy padli. Ať je ti k výstraze a trvalé pokoře tento pád pyšných a hloupě sebe si opovažujících."

Kapitola 7. O skrývání milosti pod stráž pokory

„Synu, užitečnější a bezpečnější ti je skrývat milost zbožnosti, nevyvyšovat se, mnoho o ní nemluvit, mnoho si nepředstavovat, ale raději sebou pohrdat a dar jako nehodnému dán si považovat se strachem. Není se třeba příliš houževnatě držet této náklonnosti, která se může rychle obrátit v opačnou. Mysli, jak jsi bídný v milosti bývat zvyklý a nemohoucí být bez milosti. Není v tom tak velkého pokroku duchovního života, když máš milost útěchy, jako když pokorně, odříkavě a trpělivě sneseš její odnětí. Tak abys tehdy z úsilí modlitby nepolevil, ani ostatní své skutky z obyčeje konané docela nenechal zaniknout, ale jak nejlépe dokážeš a chápeš, rádo činíš, co je v tobě, a pro suchost nebo úzkost mysli, kterou pociťuješ, úplně sám sebe nezanedbávej.“

„Mnozí totiž, když se jim nedaří dobře, hned se stávají netrpělivými nebo ochablými. Není totiž vždy v moci člověka cesta jeho, ale Boha jest dávat a utěšovat, kdy chce, kolik chce a komu chce, jak se mu líbí, a ne více. Někteří neopatrní pro milost zbožnosti sami sebe zničili, protože víc chtěli konat, než mohli, nezvažujíce míru své malosti, ale raději následujíce náklonnost srdce než soud rozumu. A protože si opovážili více, než se Bohu líbilo, proto milost rychle ztratili a stali se chudými a opuštěnými i ponížení, kteří si uložili hnízdo v nebi: aby pokoření a ochuzení se naučili neletět ve vlastních křídlech, ale pod mými pery doufat. Kdo jsou dosud noví a nezkušení na cestě Páně, pokud se nebudou řídit radou zkušených, snadno mohou být oklamáni a svedeni.“

„A pokud chtějí následovat spíše své vlastní mínění než věřit zkušenějším, bude pro ně výsledek nebezpečný, ale přesto se nebudou moci odtrhnout od vlastního mínění. Zřídka ti, kdo jsou sami sobě moudrý-

mi, se dávají pokorně vést druhými. Lepší je trochu umět s pokorou a malým porozuměním, než veliké poklady věd s marným zalíbením. Lepší je mít méně, než mnoho, čím by ses mohl pyšnit. Nejedná moudře, kdo se zcela oddá radosti, zapomínaje na svou předešlou bídu a na čistou bázeň Páně, kdo se neobává ztratit nabídnutou milost. Ani není dost ctnostně moudrý, kdo v čase protivenství a jakékoli tíže se chová příliš zoufale a méně důvěrně o mně, než se patří, přemýšlí a cítí."

„Kdo v čase pokoje chce být příliš bezpečný, často v čase války se bude cítit příliš skleslým a bázlivým. Kdybys uměl vždy pokorný a skromný v sobě zůstávat a dobře svého ducha řídit a ovládat, nespadl bys tak rychle do nebezpečí a uražení."

„Dobrá rada je, abys ve vroucnosti ducha, kterou jsi pochopil, uvažoval, co bude, až světlo odejde. A když se to stane, poznej, aby ses mohl zase vrátit ke světlu, které jsem ti pro tvou výstrahu a mně ke slávě na čas odňal. Užitečnější totiž bývá taková zkouška, než kdybys stále měl příznivé věci podle své vůle. Zásluhy totiž se nemají odhadovat podle toho, zda kdo má více vidění nebo útěch, nebo zda je zkušený v Písmech, nebo postaven ve vyšším stupni; ale podle toho, zda je založen v pravé pokoře a naplněn Boží láskou; zda hledá vždy čest Boží čistě a celistvě, zda se za nic nepokládá a v pravdě sebou pohrdá a od druhých být opovrhován a pokořován se spíše raduje než ctěn."

Kapitola 8. O malém mínění o sobě v očích Božích

Mluvím k Pánu svému, ačkoli jsem prach a popel? Jestliže si o sobě budu myslet více, hle, ty stojíš proti mně, a vydávají ti pravdivé svědectví mé nepravosti a nemohu odporovat. Jestliže však sebe snížím a k nicotě obrátím a zřeknu se vší vlastní vážnosti a jako prach se rozprchnu, bude mi tvá milost přízniva a tvé světlo blízké mému srdci, a všechna vážnost sebe, byť nejmenší, do údolí mé nicoty se potopí a navěky zahyne. Tam mi ukážeš, čím jsem, čím jsem byl a odkud jsem přišel, protože jsem nic a nevěděl jsem. Pokud jsem ponechán sám sobě, hle, nic a vrchol slabosti; jestliže však náhle na mě pohlédneš, hned se stávám silným a novou radostí naplněn. A je velmi podivné, že tak náhle jsem pozdvihován a tak laskavě tebou objímán, který vlastní tíží vždy ke dnu směřuji.

To činí tvá láska, zdarma mě předcházející a v tolika nutnostech mi pomáhající, od těžkých nebezpečí mě hlídající a od nespočetných, abych pravdu řekl, zel mě vysvobozující. Vždyť milováním sebe špatně jsem se ztratil; a tebe jediného hledaje a čistě milující sebe i tebe spolu nalezl, a z lásky hlouběji k ničemu jsem se obrátil. Protože ty, ó Nejsladší, se mnou činíš nad všechnu zásluhu a nad to, co se odvažuji doufat nebo prosit.

Dobrořečeno budiž tvé jméno, Bože můj, protože ačkoli já všeho dobrého nehoden jsem, přece tvá vznešenost a nekonečná dobrotivost nikdy nepřestává prokazovat dobro i nevděčným a daleko od tebe odvráceným. Obrať nás k sobě, abychom byli vděční, pokorní, zbožní, protože naší spásou jsi ty, naší silou a mocí.

Kapitola 9. Že všechno má být vztahováno k Bohu jako k nejvyššímu cíli

„Synu, já mám být tvůj nejvyšší cíl. Z tohoto úmyslu bude očištěna tvá náklonnost, která se často k sobě i k tvorům zle naklání. Neboť jestliže sám sebe v něčem hledáš, hned v sobě selháváš a vysycháš. Vše tedy ke mně hlavně vztahuj, který jsem všechno, který jsem všechno dal. Tak všechny věci jednotlivě posuzuj jako z nejvyššího dobra vyvěrající. A proto ke mně jako ke svému počátku se vše má vztahovat."

„Ze mne malý i velký, chudý i bohatý jako ze živého pramene čerpají živou vodu. A kteří mi dobrovolně a svobodně slouží, milost za milost obdrží. Kdo však chce chlubit se mimo mě nebo v nějakém osobním dobru se těšit, nebude utvrzen v pravé radosti ani se v srdci nerozšíří, ale mnohostranně bude zdržován a soužen. Nic tedy sobě z dobra připisovat nemáš, ani žádnému člověku ctnost přikládej, ale všechno dávej Bohu, bez něhož nic nemá člověk. Já jsem všechno dal, já chci všechno zpět mít, a s velikou přísností žádám díkůvzdání."

„To je pravda, kterou se zahání marnost slávy. A vstoupí-li nebeská milost a pravá láska, nebude žádné závisti ani zúžení srdce, ani soukromá láska nebude zabírat. Vítězí totiž nade vším božská láska a rozšiřuje všechny síly duše. Jestliže správně rozumíš, ve mně jediném se budeš radovat, ve mně jediném budeš doufat, protože nikdo není dobrý, jen sám Bůh, který je chválen nade vším a dobrořečen ve všem."

Kapitola 10. Jak sladké je sloužit Bohu, pohrdneme-li světem

Nyní budu zase mluvit, Pane, a nebudu mlčet. Budu říkat v uších Boha svého a Krále svého, který je na výsostech. Ó jak veliké je množství tvé sladkosti, Pane, kterou jsi uchoval pro ty, kdo tě ctí. Ale co jsi pro milující tebe? Co pro ty, kdo ti celým srdcem slouží? Vskutku nevyslovitelná sladkost tvého nazírání, kterou prostupně dáváš milujícím tebe. V tomto nejvíc jsi ukázal sladkost své lásky, že když mě nebylo, učinil jsi mě, a když jsem bloudil daleko od tebe, dovedl jsi mě zpět, abych tobě sloužil, a přikázal jsi, abych tě miloval.

Ó prameni věčné lásky, co o tobě mám říci? Jak budu moci na tebe zapomenout, který jsi ráčil pamatovat na mne? A když jsem vyschl a zahynul, prokázal jsi nad všechnu naději milosrdenství se služebníkem tvým a nad všechnu zásluhu jsi milost a přátelství mi dal. Co ti odplatím za tuto milost? Není totiž všem dáno, aby zřeknuvše se všeho zřekli se světa a přijali řeholní život. Není snad velké, abych tobě sloužil, komu každý tvor je povinen sloužit? Nemá se mi to zdát velké? Spíše se mi to má zdát velké a obdivuhodné, že mě tak chudého a nehodného ráčíš přijmout za služebníka a připojit mě ke svým milovaným služebníkům.

Hle, všechno tvé jest, co mám a čím ti sloužím. Nicméně naopak ty mi sloužíš více, než já tobě. Hle, nebe a země, které jsi stvořil pro službu člověku, jsou v pohotovosti a činí každý den, cokoli jsi přikázal. A to je málo: ba i anděly pro službu člověku jsi stvořil a uspořádal. Převyšuje to všechno, žes ty ráčil člověku sloužit a slíbil jsi, že sám sebe mu dáš.

Co ti dám za tyto tisíce dobrých věcí? Kéž bych ti mohl sloužit po všechny dny svého života. Kéž bych aspoň jeden den dokázal ti důstojně prokázat službu. Vskutku ty jsi hoden vší služby, vší cti a chvály věčné. Vskutku Pán můj jsi ty, a já chudý služebník tvůj, který jsem povinen sloužit ti ze všech sil, a nikdy ve chvále tvé nemám zemdlít. Tak chci, tak toužím, a cokoli mi chybí, ty ráčíš doplnit.

Veliká čest, veliká sláva tobě sloužit a vším pro tebe pohrdat. Budou mít totiž velikou milost ti, kdo se dobrovolně podrobí tvé nejsvětější službě, a najdou nejsladší útěchu Ducha svatého. Dosáhnou velké svobody srdce ti, kdo pro jméno tvé vcházejí na úzkou cestu a každou světskou starost zanedbají.

Ó milá a radostná služba Boží, kterou se člověk vskutku stává svobodným a svatým. Ó posvátný stav řeholní služby, který činí člověka andělům rovným, Bohu milým, démonům hrozným a všem věřícím doporučeníhodným. Ó objímaníhodná a vždy žádoucí službo, kterou se získává nejvyšší dobro a získává se radost, která nepomine na věky.

Kapitola 11. Že touhy srdce je třeba zkoumat a mírnit

„Synu, je třeba, aby ses ještě mnohému naučil, čemu jsi se dosud dobře nenaučil.“ Co to je, Pane? „Abys položil svou touhu zcela podle mého zalíbení a nebyl milovníkem sebe sama, ale dychtivým milovníkem a následovníkem mé vůle. Touhy tě často zapalují a prudce ponoukají; ale uvažuj, zda se víc pohneš pro mou čest, nebo pro svou čest a prospěch. Jsem-li já příčinou, budeš dobře spokojen jakkoli to zařídím. Pokud se však z vlastního hledání něco skrývá, hle, to je, co ti překáží a tíží.“

„Dávej si tedy pozor, abys příliš nespoléhal na touhu, kterou sis dřív utvořil, nejsa poradil se mnou, aby snad pak nelitovals a nepřišlo ti nemilé, co se ti dřív líbilo, a za čím jsi usiloval jakoby jako po lepším. Neboť ne každá náklonnost, která se zdá dobrou, se má hned následovat: ale ani každou protivnou náklonnost nemáš hned při prvním pohledu utíkat. Užitečno je někdy použít uzdy i v dobrých snaženích a tužbách, abys skrze dotírání mysli neupadl do rozptýlení, aby ses skrze nekázeň nestal pohoršením pro druhé nebo aby ses skrze odpor druhých náhle neznepokojil a nepadl.“

„Někdy však je třeba použít násilí a mužně se vzpírat smyslovému sklonu a nehledět na to, co chce tělo a co nechce; ale raději se usilovat o to, aby bylo poddáno duchu i proti své vůli, a tak dlouho má být káráno a nuceno k službě, dokud nebude pohotové ke všemu, nenaučí se spokojit se s málem a mít radost v prostých věcech a nereptat na nic nepříjemného.“

Kapitola 12. O cvičení trpělivosti a o zápase proti žádostem

Pane Bože, jak slyším, trpělivost je mi velmi nezbytná. Mnoho se totiž v tomto životě přihází protivného. Neboť jakkoli bych zařídil svůj pokoj, nemůže být bez bolesti a boje můj život. „Tak je to, synu. Nechci totiž, abys hledal takový pokoj, který by byl bez pokušení nebo nic protivného nepociťoval; ale tehdy teprve pokládej za to, že jsi pokoj našel, když jsi býval rozmanitým soužením cvičen a v mnoha protivenstvích zkoušen.“

„Řekneš-li, že nemůžeš mnoho trpět, jak pak sneseš oheň očistce? Ze dvou zel se vždy menší má volit: abys tedy mohl ujít budoucích věčných trestů, snaž se trpělivě pro Boha snášet současná zla. Myslíš, že lidé tohoto věku nic nebo málo trpí? Ani to nenajdeš, i kdybys hledal mezi nejrozmazlenějšími. Ale mají, řekneš, mnoho rozkoší a následují své vůle: proto jejich soužení málo váží. Dejme tomu, že je to tak, že mají, co chtějí, ale jak dlouho si myslíš, že to vydrží?“

„Hle, jako kouř zmizejí z tohoto věku ti, kdo oplývají, a nebude žádné paměti o minulých radostech. A i když ještě žijí, nepožívají jich bez hořkosti, omrzelosti a strachu. Z téže věci totiž, z níž přijímají rozkoš, od sebe často přijímají trest bolesti. Spravedlivě se jim stává, že protože nezřízeně rozkoše hledají a následují, nikoli bez hořkosti a zmatku je plní.“

„Ó jak krátké, jak klamné, jak nezřízené a hanebné všechny jsou. Avšak pro opojení a slepotu to nechápou, ale jako němá zvířata pro malou rozkoš porušitelného života smrt duše stihnou. Ty tedy, synu, za svými žádostmi nejdi a od své vůle se odvrať; měj radost v Pánu, a dá ti žádosti tvého srdce.“

„Vskutku chceš-li se opravdu těšit a hojněji ode mne být utěšen, hle, v opovrhování vším světským a v odříznutí všech slabých rozkoší bude tvé požehnání, a hojná útěcha ti bude navrácena. A čím více se odtáhneš od vší útěchy tvorů, tím víc ve mně najdeš sladčí a mocnější útěchy. Ale napřed nikoli bez jistého smutku a boje k nim dojdeš. Vzpírat se bude zažitý zvyk, ale lepším zvykem bude přemožen. Reptat bude tělo, ale vroucností ducha bude zkroceno. Dráždit tě a popouzet bude starý had, ale modlitbou bude zahnán, a navíc užitečnou prací bude mu zahrazen velký vchod.“

Kapitola 13. O pokorné poslušnosti poddaného, podle příkladu Ježíše Krista

„Synu, kdo se snaží odtáhnout od poslušnosti, sám se odtahuje od milosti; a kdo chce mít soukromé věci, ztrácí společné. Kdo se dobrovolně a rád nepodrobuje svému představenému, je známkou, že jeho tělo ještě dokonale neposlouchá sebe, ale často se vzpírá a reptá. Nauč se tedy rychle svému představenému se podřizovat, chceš-li své vlastní tělo podrobit. Rychleji se totiž přemůže vnější nepřítel, nebude-li vnitřní člověk zpustošen. Není obtížnějšího a horšího nepřítele duše než ty sám sobě, nejsi-li dobře v souladu s duchem. Je totiž třeba, abys přijal pravdivé opovržení sebou samým, chceš-li zvítězit nad tělem a krví, protože dosud sám sebe miluješ nadmíru nezřízeně: proto se bojíš plně se odevzdat vůli druhých."

„Ale co velkého ty, který jsi prach a nic, že se pro Boha podrobuješ člověku, když já Všemohoucí a Nejvyšší, který jsem všechno stvořil z ničeho, jsem se pro tebe pokorně podrobil člověku? Stal jsem se nejpokornějším ze všech a nejnižším, abys i ty svou pokorou přemohl pýchu. Nauč se poslouchat, prachu; nauč se pokořovat, země a bláto, a pod nohy všech se sklánět. Nauč se své vůle lámat a každému podřízení se vydávat."

„Rozpaluj se proti sobě a nedovoluj, aby v tobě žila nadutost, ale tak poddaný a prach ze sebe udělej, aby všichni mohli přes tebe chodit a jako bláto ulic šlapat. Co máš, člověče marný, co bys sis stěžoval? Co, špinavý hříšníku, můžeš odporovat těm, kdo tě tupí, ty, který jsi tolikrát urazil Boha a tolikrát si zasloužil peklo? Ale šetřilo tě mé oko, protože drahá byla duše tvá v mé tváři, abys poznal lásku mou a vždy

jsi byl vděčný za má dobrodiní, a trvale se dával k pravému podřízení a pokoře, a trpělivě nesl vlastní opovržení.“

Kapitola 14. O skrytých soudech Božích, které je třeba zvažovat, abychom se nepyšnili v dobrém

Hřmíš nade mnou soudy své, Pane, a bázní a chvěním otřásáš všechny kosti mé, a velmi se chvěje duše má. Stojím zděšen a uvažuji, že „nebesa nejsou čistá ve tvé tváři". Jestliže jsi v andělech nalezl zvrácenost a přec jsi je nešetřil, co bude se mnou? Padly hvězdy z nebe, a já prach, co si opovažuji? Jejichž skutky se zdály chvályhodné, padli do nejhlubšího, a ti, kdo jedli chléb andělský, viděl jsem těšit se lusky vepřů.

Není tedy žádná svatost, odtáhneš-li svou ruku, Pane. Žádná moudrost neprospívá, přestaneš-li řídit. Žádná síla nepomáhá, přestaneš-li chránit. Žádná čistota není bezpečná, pokud ji neochraňuješ. Žádná vlastní stráž neprospěje, nebude-li tvá svatá bdělost. Když jsme totiž opuštěni, topíme se a hyneme; když jsi však navštívíš, žijeme a zdvíháme se. Nestálí jsme ovšem, ale pro tebe jsme upevňováni; vlažníme, ale tebou jsme zapalováni.

Ó jak pokorně a nízko mám o sobě smýšlet, jak za nic si mám pokládat, zdá-li se mi, že mám něco dobrého. Ó jak hluboce se mám podrobit pod tvé propastné soudy, Pane; kde se nenacházím ničím jiným než nic a nic. Ó tíže nesmírná, moře nepřeplavatelné, kde o sobě nenacházím nic, než zcela nic. Kde je tedy úkryt slávy? Kde důvěra o slávě získaná? Pohlcena je všechna marná sláva v hloubi tvých soudů nade mnou.

Co je všechno tělo před tebou? Zda se chlubí hlína proti tomu, kdo ji tvoří? Jak může být povyšován marnou řečí ten, jehož srdce je v pravdě podrobeno Bohu? Nepozdvihne ho celý svět, kterého si podrobila pravda. Ani ústy všech chválících nebude pohnut, kdo celou

svou naději v Bohu upevnil. Vždyť i oni sami, kdo mluví, hle, všichni nic, a zemdlejí se zvukem slov. Pravda Páně však zůstává na věky.

Kapitola 15. Jak se mají hledat touhy v každé žádoucí věci

„Synu, abys říkal ve všem: ‚Pane, zalíbí-li se ti to, ať se stane; Pane, bude-li to k tvé cti, ať se stane ve jménu tvém; Pane, uznáš-li, že je mi to prospěšné a užitečné, pak mi to dej k užívání ke tvé cti. Jestliže však poznáš, že by mi to bylo škodlivé a mé duši by to k spáse neprospívalo, odejmi ode mne takovou touhu.‘ Neboť ne každá touha je od Ducha svatého, i když se člověku zdá spravedlivá, správná a dobrá. Je těžko po pravdě posoudit, zda tě pobádá dobrý nebo zlý duch, abys toto nebo ono si přál, zda i z vlastního ducha se pohybuješ. Mnozí byli nakonec oklamáni, kteří se zprvu zdáli vedeni dobrým duchem.“

„Proto vždy s bázní Boží a pokorou srdce se má toužit a prosit, cokoli žádoucího na mysl přijde, zvláště pak s vlastní rezignací vše mi má být svěřeno a říkáno: ‚Pane, ty víš, co je pro mne lépe, zda toto nebo ono; jak budeš chtít, dej mi, co chceš, kolik chceš a kdy chceš. Jednej se mnou, jak víš a jak se ti líbí a čím bude větší tvá čest. Umísti mě, kam chceš, a svobodně se mnou nakládej ve všem. Ve tvé ruce jsem já, otáčej a obracej mnou v kruhu. Hle, já tvůj služebník, hotov ke všemu; protože netoužím žít sobě, ale tobě, kéž bych důstojně a dokonale.‘“

Modlitba za konání toho, co Bohu je milé.

Dej mi, nejlaskavější Ježíši, svou milost, aby byla se mnou, se mnou pracovala a se mnou až do konce vytrvala. Dej mi vždy toužit a chtít to, co je ti nejpřijatelnější a nejmileji se líbí. Tvá vůle ať je má, a má vůle tvou ať následuje vždy a dokonale se jí shoduje. Ať je mi jedno chtít a jedno nechtít s tebou, a nemohu nic jiného chtít nebo nechtít, než co ty chceš nebo nechceš.

Dej mi zemřít všemu, co je na světě, a pro tebe milovat být opovrhován a neznámý v tomto věku. Dej mi nade všemi touhami v tobě odpočívat a mé srdce v tobě upokojit. Ty jsi pravý pokoj srdce, ty jediný odpočinek; mimo tebe všechno je tvrdé a neklidné. V tomto pokoji v „tomtéž“, to je v tobě jediném a nejvyšším a věčném dobru, usnu a odpočinu si. Amen.

Kapitola 16. Že pravou útěchu je třeba hledat jen v Bohu

Cokoli mohu toužit nebo myslit k své útěše, nečekám zde, ale v budoucnu; protože i kdybych měl všechny útěchy tohoto světa a všech rozkoší bych mohl užívat, je jisté, že by dlouho nemohly trvat. Odtud nemůžeš být, duše má, plně utěšena ani dokonale občerstvena, než v Bohu, útěše chudých a pozdvihovateli pokorných. Čekej trochu, duše má: čekej na Boží zaslíbení, a budeš mít hojnost všech dobrých věcí v nebi; a budeš-li příliš nezřízeně žádat tyto přítomné věci, ztratíš věčné a nebeské. Ať jsou věci časné v užívání, věčné v touze. Nemůžeš se nasytit žádným časným dobrem, protože jsi nebyla stvořena, abys z toho požívala.

I kdybys měla všechna stvořená dobra, nemohla bys být šťastná a blažená; ale v Bohu, který všechno stvořil, je celá tvá blaženost a štěstí, nikoli taková, jaká se zdá a jaká se chválí pošetilými milovníky světa, ale taková, jakou čekají dobří věřící Kristovi, a jakou někdy ochutnávají duchovní a čistého srdce, jejichž život je v nebesích. Marná je a krátká každá lidská útěcha: blažená a pravá útěcha, která se vnímá uvnitř od pravdy. Zbožný člověk všude nese s sebou svého Těšitele Ježíše a říká mu: „Buď se mnou, Pane Ježíši, na každém místě a v každém čase. Ať je mi to útěchou, rád chtít být bez každé lidské útěchy. A kdyby mi scházela tvá útěcha, ať je mi tvá vůle a spravedlivá zkouška za nejvyšší útěchu. Neboť nebudeš se hněvat navěky ani navždy mi nebudeš hrozit.“

Kapitola 17. Že vše ustrašené máme skládat v Boha

„Synu, dovol mi s tebou jednat, jak chci: já vím, co ti prospěje. Ty myslíš jako člověk, v mnohém cítíš, jak ti radí lidská náklonnost.“

Pane, pravda je, co pravíš. Větší je tvá starostlivost o mne než všechna starost, kterou bych já mohl mít o sebe. Příliš nahodile stojí, kdo neuvrhá všechnu svou starost na tebe. Pane, dokud má vůle zůstane přímá a pevná v tobě, dělej se mnou, cokoli ti libo. Nemůže totiž být nic jiného než dobré, cokoli se mnou uděláš. Chceš-li, abych byl v temnotách, bud dobrořečeno; a chceš-li, abych byl ve světle, zase buď dobrořečeno. Jestliže mě ráčíš utěšit, buď dobrořečeno; chceš-li mě sužovat, buď stejně vždycky dobrořečeno.

„Synu, tak musíš stát, chceš-li se mnou chodit. Tak pohotový máš být k trpění, jak k radování. Tak rád máš být nuzný a chudý, jako plný a bohatý.“

Pane, rád budu trpět pro tebe, jak chceš, aby přišlo na mne. Lhostejně chci z tvé ruky dobré i zlé, sladké i hořké, radostné i smutné přijímat a za všechno, co mě potká, díky vzdávat. Chraň mě od každého hříchu, a nebudu se bát ani smrti, ani pekla. Dokud nevyvrhneš mě navěky, ani nevymažeš mě z knihy života, neuškodí mi, cokoli přijde na mne soužení.

Kapitola 18. Že časné bídy máme snášet rovnou myslí podle příkladu Kristova

„Synu, já jsem sestoupil s nebe pro tvou spásu; vzal jsem na sebe tvé bídy, nikoli z nutnosti, ale z lásky, aby ses naučil trpělivosti a nenesl časné bídy s nelibostí. Neboť od hodiny mého narození až do odchodu na kříži nescházelo mi snášení bolesti a nedostatku časných věcí jsem měl velký. Mnoho stížností na sebe jsem často slyšel, zmatky a potupy jsem laskavě snášel, za zázraky rouhání, za učení kárání."

Pane, že jsi byl trpělivý v životě svém, hlavně plně plně příkaz Otce svého, hodno je, abych i já ubohý hříšník podle vůle tvé se trpělivě snášel a dokud ty sám chceš, břemeno porušitelného života pro svou spásu nesl. Neboť ačkoli se cítí tíživý přítomný život, byl učiněn skrze tvou milost velmi záslužným, a tvým příkladem a stopami tvých svatých slabým snesitelnějším a jasnějším. Ale také mnohem útěšnějším, než byl dříve ve Starém zákoně, kdy brána nebe zůstávala zavřená, a cesta se zdála i temnější, kdy tak málo lidí dbalo o hledání království nebeského. Ale ani ti, kdo tehdy byli spravedliví a určení ke spáse, nemohli vstoupit do nebeského království před tvým utrpením a smrtí.

Ó, kolik díků jsem povinen ti vzdávat, že jsi mi a všem věrným ráčil ukázat správnou a dobrou cestu k věčnému království svému. Neboť tvůj život je naší cestou a skrze svatou trpělivost chodíme k tobě, jenž jsi naše koruna. Nebyl bys ty nás předešel a vyučil, kdo by měl chuť následovat? Běda, jak mnozí daleko by zpět ustupovali, kdyby na tvé jasné příklady nehleděli. Hle, dosud vlažníme, slyšíce tolik znamení tvých a učení. Co by se stalo, kdybychom neměli tak velké světlo k následování tebe?

Kapitola 19. O snášení křivd a kdo je nazýván pravým trpitelem

„Co to mluvíš, synu? Přestaň si stěžovat; uvaž mé utrpení a utrpení druhých svatých. Dosud jsi se nebránil až do krve. Málo je, co ty trpíš ve srovnání s těmi, kdo tak mnoho vytrpěli, tak silně byli pokoušeni, tak těžce souženi, tak rozmanitě zkoušeni a cvičeni. Je tedy třeba, abys na mysl si uvedl těžší věci druhých, abys lehčeji nesl své nejmenší. A pokud se ti nezdají nejmenší, hleď, aby to i tvá netrpělivost nepůsobila. Ať tedy jsou malé nebo velké, snaž se je všechny trpělivě snášet.“

„Čím lépe se nastavíš k trpění, tím moudřeji jednáš a tím více získáš, a lehčeji poneseš duchem a cvičením k tomu nelenivě připravený. A neříkej: ‚Nemohu to snášet od takového člověka, ani takové věci nemám trpět; neboť mi způsobil velkou škodu a vyčítá mi věci, o kterých jsem nikdy nepřemýšlel; ale od jiného rád snesu a jak uznám, co se má snášet.‘ Pošetilá je taková úvaha, která nehledí na ctnost trpělivosti ani kým má být korunována; ale spíše váží osoby a urážky sobě způsobené.“

„Není pravý trpitel, kdo nechce trpět, než jen tolik, kolik se mu samému zdá, a od toho, kdo se mu líbí. Pravý trpitel však si nevšímá, od kterého člověka, zda od svého představeného nebo jiného sobě rovného, nebo nižšího, zda od dobrého a svatého muže, nebo od zvráceného a nehodného je cvičen. Ale lhostejně od každého tvora, cokoli a kolikrát se mu přihodí něco protivného, všechno to s vděčností přijímá z ruky Boží a za ohromný zisk pokládá, protože nic u Boha, byť sebemenšího, pro Boha však trpěného, nemůže projít bez zásluhy.“

„Buď tedy připraven k boji, chceš-li mít vítězství. Bez boje nemůžeš dojít k koruně trpělivosti; nechceš-li trpět, odmítáš být korunován.

Chceš-li však být korunován, bojuj mužně, snášej trpělivě. Bez práce se nedojde k odpočinku, ani bez boje k vítězství.“

Učiň mi možným, Pane, skrze milost, co se mi zdá nemožné podle přirozenosti. Ty víš, že málo mohu trpět a že rychle padnu, pozdvihne-li se lehké protivenství. Ať se mi stane jakékoli cvičení soužení pro tvé jméno milé a přijatelné: trpět a být týrán pro tebe je mé duši velmi spasitelné.

Kapitola 20. O vyznání vlastní slabosti a o bídách tohoto života

Vyznávám proti sobě svou nespravedlnost; vyznám se ti, Pane, ze své slabosti. Často malá věc je, co mě vrhá k zemi a rmoutí. Předsevzal jsem si pevně jednat, ale přijde-li malé pokušení, bývám ve velké úzkosti. Někdy je dost nicotná věc, z níž vzniká těžké pokušení; když se domnívám, že jsem trochu v bezpečí, když nic necítím, naleznu se někdy téměř přemožen lehkým vánkem.

Hleď tedy, Pane, na mou pokoru a na mou křehkost, všude tobě známou. Smiluj se nade mnou a vyprosť mě z bláta, abych se v něm neutápěl, abych nezůstal přemožen docela. To je, co mě často odráží a před tebou zahanbuje, že jsem tak klouzavý a slabý k odporu vášním, a i když ne vždy k souhlasu, přesto je mi obtížné a tíživé jejich útoky, a velmi mě omrzí tak každý den žít v boji. Z toho ať je mi známa má slabost, protože mnohem snadněji napadají odporné představy, než aby odcházely.

Kéž bys, nejsilnější Bože Izraelský, Horlivý nad věrnými dušemi, hleděl na práci a bolest svého služebníka a stál mu nablízku ve všem, kdykoli jde. Posilni mě nebeskou mocí, aby starý člověk, bídné tělo, duchu dosud dobře nepodrobené, nedokázalo panovat; proti němu bude třeba bojovat, dokud se dýchá v tomto nejbídnějším životě. Běda, jaký je tento život? Kde nechybějí soužení a bídy; kde plné osidel a nepřátel jsou všechny věci. Neboť jedno soužení nebo pokušení pomine, jiné nastoupí, ale ještě i prvý boj trvá, přijdou další mnohá a nečekaná.

A jak může být milován život člověka, mající tolik hořkostí a tolika pohromám a bídám podrobený? Jak se také nazývá život, plodící tolik smrtí a morů? A přece je milován a radost v něm se mnozí snaží najít.

Je často kárán svět, jako by byl klamný a marný, přece se neopouští snadno, protože žádosti těla panují. Ale jedny věci táhnou k milování, druhé k pohrdání, jedny k lásce ke světu – žádost těla, žádost očí a pýcha života; ale tresty a bídy, které je následují, plodí nenávist světa a nasycenost.

Ale přemůže, žel bohu, zvrácená rozkoš mysl oddanou světu, a za rozkoš pokládá být pod křovím, protože Boží sladkost a vnitřní líbeznost ctnosti ani neviděl, ani neokusil. Kdo však dokonale světem pohrdají a Bohu žít pod svatou kázní se snaží, ti nejsou neznalí Boží sladkosti slíbené pravým zřekatelům, a vidí, jak těžce svět bloudí a rozmanitě je oklamáván.

Kapitola 21. Že v Bohu nade všechna dobra a dary máme odpočívat

Nade všemi věcmi a ve všech odpočívej, duše má, v Pánu vždycky, protože on je věčný odpočinek svatých. Dej mi, nejsladší a nejmilovanější Ježíši, v tobě nade všechnu zdraví a krásu, nade všechnu slávu a čest, nade všechnu moc a důstojnost, nade všechno vědění a jemnost, nade všechna bohatství a umění, nade všechnu radost a plesání, nade všechnu pověst a chválu, nade všechnu sladkost a útěchu, nade všechnu naději a slib, nade všechnu zásluhu a touhu, nade všechny dary a dárky, které můžeš dát a vlít, nade všechnu radost a plesání, které může mysl obsáhnout a cítit. Konečně nade všechny anděly a archanděly, nade všechno vojsko nebe a nade všechny věci viditelné a neviditelné, a nade všechno, Bože můj, čím ty nejsi; protože ty, Bože můj, nade všechno jsi nejlepší.

Ty sám nejvyšší, ty sám nejmocnější, ty sám nejdokonalejší a nejplnější, ty sám nejsladší a nejutěšivější, ty sám nejkrásnější a nejmilovanější, ty sám nejvznešenější a nejslavnější nade vším; v němž všechna dobra jsou spolu dokonalá, byla a budou. A proto je menší a nedostatečné cokoli, mimo tebe samého mi dáváš a o sobě samém zjevuješ nebo slibuješ, dokud nejsi viděn, ani plně obdržen: protože vskutku nemůže mé srdce vskutku odpočinout ani zcela být uspokojeno, dokud v tobě neodpočine a všechny dary a každého tvora nepřekročí.

Ó můj nejmilejší snoubenče Ježíši Kriste, nejčistší Milovníku, Pane celého tvorstva, kdo mi dá křídla pravé svobody, abych letěl a odpočíval v tobě? Ó kdy mi bude plně dáno věnovat se tobě a vidět, jak sladký jsi, Pane Bože můj? Kdy se plně shromáždím v tobě, abych pro lásku k tobě necítil sebe, ale tebe jediného nade všechen smysl a způsob,

způsobem všem neznámým? Nyní však často vzdychám a svou nešťastnost s bolestí nesu, protože v tomto údolí bíd se přihází mnoho zel, které mě často znepokojují, rmoutí a zahalují mi mysl, často překážejí a rozptylují, lákají a zapletují, abych neměl svobodný přístup k tobě a nemohl se těšit z milých objetí, v nichž jsou vždy blažení duchové. Nechť tě pohne můj vzdech a mnohonásobná opuštěnost na zemi.

Ó Ježíši, záři věčné slávy, útěcho pouti mé duše, u tebe jsou má ústa bez hlasu a mé mlčení k tobě mluví. Jak dlouho otálí Bůh můj přijít? Ať přijde k svému chudičkému a oblaží ho, ať pošle svou ruku a ubohého vysvobodí ze všeho soužení. Pojď, pojď, protože bez tebe nebude žádný klidný den ani hodina, protože ty jsi má radost a bez tebe prázdný je můj stůl. Bídný jsem a jakoby uvězněn a spoután a tížený, dokud mě světlem své přítomnosti neobčerstvíš, svobodě nevrátíš a tvář přátelskou nepředestřeš a neukážeš.

Ať ostatní pro tebe hledají cokoli jim bude libo, mně zatím nic jiného se nelíbí ani nebude líbit, než Bůh můj, naděje má, spása věčná. Nebudu mlčet ani prosit nepřestanu, dokud se tvá milost ke mně nevrátí, protože ty mluvíš uvnitř.

„Hle, jsem tu, hle, já k tobě přicházím, protože jsi mě vzýval. Tvé slzy a touha duše tvé, pokoření tvé a zkroušenost srdce mě sklonily a dovedly k tobě."

A řekl jsem: Pane, vzýval jsem tě a toužil se tě dožít, hotov vše odvrhnout pro tebe: neboť ty jsi mě napřed vzbudil, abych tě hledal; bud tedy dobrořečeno jméno tvé, Pane, který jsi tuto dobrotu učinil se svým služebníkem, podle množství svého milosrdenství. Co ještě má říci, Pane, služebník tvůj před tebou, než aby se před tebou velmi pokořil, pamatuje vždy na vlastní nepravost, slabost a nicotnost. Není totiž tobě podobný ve všech divech nebe a země. Jsou tvé skutky velmi dobré, Pane, soudy pravdivé, a tvá prozřetelnost řídí všechno. Chvála

tedy tobě a sláva, ó Moudrosti Otcova, ať tě chválí a dobrořečí má ústa, duše má a všechno stvoření spolu.

Kapitola 22. O připomínání mnohonásobných dobrodiní Božích

Otevři, Pane, srdce mé v zákoně tvém a svým přikázáním mě nauč chodit. Dej mi rozumět tvé vůli a s velikou úctou a pilným zřetelem si tobě připomínat tvá dobrodiní, jak obecně, tak zvláštně, abych odtud mohl děkovat. Vskutku však vím a vyznávám, že ani za nejmenší zrnko nemohu splatit povinnou chválu díků. Menší jsem než všechna dobra mi prokázaná; a když si uvědomím tvou vznešenost, zemdlí má mysl pro její velikost.

Všechno, co máme na duši i v těle, a cokoli zevně nebo vnitřně, přirozeně nebo nadpřirozeně vlastníme, jsou tvá dobrodiní a doporučují Dobrodince, zbožného a dobrého, od něhož jsme všechna dobra přijali. A pokud jeden víc, jiný méně přijal, přece všechno je tvé, a ani nejmenší bez tebe nelze mít. Ten, kdo přijal větší, nemůže se chlubit svou zásluhou, ani nad druhé se vypínat, ani menšímu se posmívat, protože ten je větší a lepší, kdo si méně přisuzuje a ve vděčnosti je pokornější a zbožnější: a kdo se pokládá za ubožejšího ze všech a nehodnějšího se soudí, je způsobilejší k přijetí větších věcí.

Kdo však přijal méně, nemá se rmoutit ani s nelibostí nést, ani bohatším závidět: ale raději na tebe hledět a tvou dobrotivost nejvíc chválit, že tak hojně, tak zdarma, tak rád bez ohledu na osoby své dary rozdáváš. Všechno je z tebe, a proto ve všem máš být chválen. Ty víš, co komu je prospěšné udělit, a proč tento méně a onen více má – ne naše, ale tvé je rozlišovat, u něhož jsou určeny zásluhy jednotlivců.

Odtud, Pane Bože, i za veliké dobrodiní pokládám, nemít mnoho věcí, podle nichž by zevně a podle lidí sláva a chvála se zdála: tak aby, uvažuje chudobu a nicotnost své osoby, nikdo neměl odtud tíhu nebo

smutek nebo skleslost, ale raději útěchu a velkou radost; protože ty, Bože, chudé a pokorné a tomuto světu opovržené sis vyvolil za důvěrné a domácí. Svědky jsou sami tvoji apoštolové, které jsi ustanovil knížaty nade vším světem. Byli totiž bez stížností ve světě, tak pokorní, prostí, bez vší zloby a lsti, že se i radovali, že trpí potupy pro jméno tvé, a co svět ošklíví, oni objímali s velikou náklonností.

Nic tedy milovníka tvého a znalce tvých dobrodiní nemá tak radovat, jako vůle tvá v něm, a zalíbení věčné tvé dispozice, kterou se tolik má těšit a utěšovat, aby tak rád chtěl být nejmenším, jako někdo touží být největším, a tak pokojným a spokojeným na posledním místě jako na prvním, a tak rád opovrženým a nicotným, žádného jména a slávy, jako ostatní ctěnější a většími na světě. Vždyť tvá vůle a láska tvé cti má převýšit všechno a víc ho má těšit a víc se líbit, než všechna dobrodiní jemu daná nebo mu dávaná.

Kapitola 23. O čtyřech věcech přinášejících veliký pokoj

„Synu, nyní tě naučím cestu pokoje a pravé svobody.“

Učiň, Pane, co pravíš, protože mi je milé to slyšet.

„Snaž se, synu, raději činit vůli druhého než svou. Vol vždy mít méně než více. Hledej vždy nižší místo a všem se podřizovat. Vždycky si přej a modli se, aby vůle Boží v tobě dokonale se stala. Hle, takový člověk vstupuje do hranic pokoje a klidu.“

Pane, tato tvá krátká řeč obsahuje mnoho dokonalosti; malá je slovem, ale plná smyslem a hojná plodem. Neboť kdybych ji dokázal věrně střežit, nemělo by ve mně tak snadno vznikat zneklidnění. Když si uvědomím, že nejsem v pokoji a jsem tížen, poznávám, že jsem se od tohoto učení vzdálil. Ale ty, který můžeš všechno a vždy máš rád pokrok duše, přidej mi větší milost, abych mohl naplnit tvou řeč a dojít své spásy.

Modlitba proti zlým myšlenkám.

Pane Bože můj, nevzdaluj se ode mne; Bože můj, pohleď k mé pomoci: neboť ve mně povstaly marné myšlenky a veliké bázně sužující mou duši. Jak projdu bez ránu? Jak je prolomím?

„Já,“ praví, „půjdu před tebou a slavné země pokořím; otevřu bránu žaláře a skrytá tajemství ti zjevím.“

Učiň, Pane, jak mluvíš, a ať utečou od tvé tváře všechny nespravedlivé myšlenky. To je má naděje a jediná útěcha: v každém soužení se k tobě utíkat, tobě důvěřovat, z nitra tě vzývat a trpělivě tvé útěchy čekat.

Modlitba za osvícení mysli.

Osvěť mě, dobrý Ježíši, jasností věčného světla. Vyveď z příbytku mého srdce všechny temnoty. Zadrž mnohé pohyby a potlač násilná pokušení. Bojuj za mě silně a dobuj zlé šelmy, totiž svůdné žádosti, aby ve tvé síle nastal pokoj a hojnost tvé chvály zněla ve svatém chrámu, to jest v čistém svědomí. Panuj větrům a bouřím; řekni moři: utiš se; řekni severáku: nevan; a bude veliký klid.

Vyšli své světlo a pravdu, ať svítí nad zemí, protože jsem země prázdná a pustá, dokud mě neosvítíš. Vylij svou milost shůry, prolit mé srdce nebeskou milostí, dodej vody zbožnosti k zavlažování tváře země, aby přinesla dobré a nejlepší ovoce. Pozvedni mysl stlačenou tíhou hříchů a k nebeským věcem všechnu mou touhu vzepni: abych okusiv sladkost nebeského štěstí měl odpor myslet na pozemské.

Uchop mě a vyrvi mě od každé neuhasitelné útěchy tvorů, protože žádná stvořená věc nemůže zcela upokojit a utěšit mou touhu. Spoj mě k sobě nerozlučitelným poutem lásky, protože ty sám stačíš milujícímu a bez tebe je všechno malicherné.

Kapitola 24. O vyhýbání se zvídavému zkoumání cizího života

„Synu, nebuď zvídavý ani se nedávej do prázdných starostí. Co ti je po tomhle nebo onom? Ty mě následuj. Co ti totiž po tom, zda je tenhle takový nebo onaký, nebo zda tenhle takto jedná nebo mluví? Ty nemusíš odpovídat za druhé, ale za sebe samého dáváš počet; proč se tedy zapletuješ? Hle, já všechny znám a vidím vše, co se děje pod sluncem, a vím, jak je s každým, co kdo myslí, co chce a k jakému cíli směřuje jeho úmysl. Mně tedy se mají všechny věci svěřit; ty však se zachovej v dobrém pokoji a nech toho, kdo se zmítá, ať se zmítá, jak chce. Přijde na něho, cokoli řekne nebo udělá, protože mě obelstít nemůže.“

„Nedbej na stín velkého jména, ani na důvěrnost mnohých, ani na soukromou lásku lidí: tyto věci totiž plodí rozptýlení a velké temnoty v srdci. Rád bych ti mluvil své Slovo a zjevoval ti skryté věci, kdybys pilně pozoroval můj příchod a otevíral mi dveře srdce. Buď moudrý a bdělý v modlitbách a ve všem se pokořuj.“

Kapitola 25. V čem spočívá pevný pokoj srdce a pravý pokrok

„Synu, já jsem řekl: Pokoj zanechávám vám, pokoj svůj dávám vám; ne jak dává tento svět, já dávám vám. Pokoj si všichni přejí, ale co patří k pravému pokoji, všichni nedbají. Pokoj můj s pokornými a mírnými srdcem, pokoj tvůj bude v mnohé trpělivosti. Budeš-li mě slyšet a jít po mém hlase, můžeš se těšit velkému pokoji.“ Co tedy mám dělat ve všem? „Dávej pozor, co děláš a co říkáš, a celou svou snahu k tomu nasměruj, abys líbil mně samému, a nic jiného kromě mne netoužil ani nehledal. Ani o řečech a skutcích druhých lehkomyslně nesuď, ani se do věcí tobě nesvěřených nezaplétej, a může se stát, že se zřídka nebo málo znepokojíš.“

„Nikdy však necítit nějaké znepokojení ani netrpět žádnou tělesnou nebo srdeční trýzeň není údělem přítomného času, ale stavu věčného klidu. Nedomnívej se tedy, že jsi našel pravý pokoj, necítíš-li nějakou tíhu, ani že vše je dobré, nemáš-li žádného protivníka, ani že je to dokonalé, pokud vše je podle tvé náklonnosti. Ani ses pokládej za něco velkého nebo zvláště milovaného, jsi-li ve veliké zbožnosti nebo sladkosti: protože v tom nepoznává se pravý milovník ctnosti, ani v tom nespočívá pokrok a dokonalost člověka.“

Čím tedy, Pane? „Nabízej se celým srdcem Boží vůli, nehledej své, ani v malém ani ve velkém, ani v času ani ve věčnosti, tak abys s jednou stejnou tváří setrvával ve vděčnosti mezi příznivým i protivným, váže všechno stejnou vahou. Budeš-li tak silný a trpělivý v naději, že i když ti bude odňata vnitřní útěcha, srdce své připravíš i k snášení větších věcí, a neospravedlníš se, ani sebe nechválíš jako svatého – pak chodíš pravou a správnou cestou pokoje, a bude nepochybná na-

děje, že zase v plesání uvidíš mou tvář. Jestliže dojdeš k plnému opovržení sebou samým, věz, že potom budeš požívat hojnosti pokoje, pokud to tvůj pobyt v tomto světě dovolí.“

Kapitola 26. O vznešenosti svobodné mysli, kterou si pokorná modlitba zasluhuje víc než čtení

Pane, to je dílo dokonalého muže: nikdy neuvolňovat ducha od zaměření na nebeské věci a mezi mnohými starostmi jakoby bez starosti procházet, nikoli po způsobu tupého, ale podle jisté výsady svobodné mysli, nelnoucí k žádnému tvoru s nezřízenou náklonností.

Prosím tě, nejlaskavější Pane Bože můj, zachovej mě od starostí tohoto života, abych se nezapletl příliš do mnohých potřeb těla, abych nebyl rozkoší uchvácen od všelikých překážek duše, abych nebyl zlomen trápeními a nepadl. Nemluvím o těch věcech, po kterých s celou náklonností baží světská marnost, ale o těch bídách, které duši služebníka tvého společným zlořečením smrtelnosti trestně tíží a zdržují, aby do svobody ducha, kdykoli by chtěla, nedokázala vstoupit.

Ó Bože můj, nevyslovitelná sladkosti, změň mi v hořkost každou tělesnou útěchu, odvracející mě od lásky k věčnému a lákající mě k sobě přítomností jakéhosi lákavého dobra. Ať mě nepřemůže, Bože můj, ať mě nepřemůže tělo a krev, ať mě neoklame svět a jeho krátká sláva, ať mě nepodrazí ďábel se svou lstí. Dej mi sílu odporovat, trpělivost snášet, stálost vytrvat. Dej mi za všechny útěchy světa nejsladší pomazání svého ducha a za tělesnou lásku vlej lásku ke tvému jménu.

Hle, pokrm, nápoj, oděv a ostatní potřeby pro udržování těla, jsou vroucímu duchu tížící. Dej mi takových pomůcek střídmě užívat, nikoli zaplétat se do přílišné touhy. Odvrhnout vše není dovoleno, protože přirozenost musí být živena; žádat však nadbytek a to, co více těší, svatý zákon zakazuje: neboť jinak by tělo proti duchu zpupňovalo. Mezi tím prosím, aby mě tvá ruka, Pane, řídila a učila, aby se nic nedělo přes míru.

Kapitola 27. Že soukromá láska nejvíc zdržuje od nejvyššího dobra

„Synu, musíš dát všechno za všechno a sám sobě nic nebýt. Věz, že láska k sobě samému ti víc škodí než kterákoli věc tohoto světa. Podle lásky a náklonnosti, které máš, každá věc víc nebo méně k tobě lne. Bude-li tvá láska čistá a prostá a dobře uspořádaná, budeš bez zajetí věcí. Netuž, co ti nelze mít; nechtěj mít, co tě může zdržet a vnitřní svobodu ti odnímat. Divné, že se mi neodevzdáš z hlubin srdce se vším, co můžeš toužit nebo mít.“

„Proč se stravuješ marným zármutkem? Proč se trápíš zbytečnými starostmi? Stůj v mém zalíbení, a nebudeš trpět žádnou škodu. Hledáš-li toto nebo ono, chceš-li být tam nebo tam pro svůj prospěch a vlastní zalíbení lépe mít, nikdy nebudeš v klidu ani svobodný od starostlivosti, protože v každé věci se najde nějaký nedostatek a na každém místě bude někdo, kdo se postaví proti.“

„Pomůže tedy ne nějaká věc získaná nebo rozmnožená zvnějšku, ale raději pohrdaná a odříznutá od srdce až do kořene. To nemá se chápat jen o shromažďování peněz a bohatství, ale i o chtění cti a touze po marné chvále, které všechny pomíjejí se světem. Málo prospěje místo, chybí-li duch vroucnosti; ani dlouho nevydrží onen pokoj hledaný zvenčí, chybí-li pravý základ stavu srdce: to jest, pokud nestojíš ve mně, můžeš se měnit, ale nikoli zlepšovat. Neboť když se naskytne příležitost a bude přijata, najdeš, čemu jsi uprchl, a víc.“

Modlitba za očištění srdce a nebeskou moudrost.

Upevni mě, Bože, skrze milost Ducha svatého; dej mi, abych byl silou posilněn ve vnitřním člověku, a aby mé srdce bylo vyprázdněno od

každé zbytečné starostlivosti a úzkosti, ani netažen rozmanitými touhami po jakékoli věci nicotné nebo drahocenné: ale všechno vidět jako pomíjivé a sebe spolu s nimi pomíjivého, protože „nic nezůstává pod sluncem, všechno je marnost a soužení ducha“. Ó jak moudrý, kdo tak uvažuje.

Dej mi, Pane, nebeskou moudrost, abych se naučil tě nade všechno hledat a nalézat, nade všechno chutnat a milovat, a ostatní věci podle pořádku tvé moudrosti, jak jsou, chápat. Dej moudře se odvracet od toho, kdo lichotí, a trpělivě snášet toho, kdo se protiví, protože veliká je to moudrost – nedat se pohnout každým větrem slov ani neposkytovat ucho tomu, kdo zle lichotí: tak se totiž bezpečně kráčí po započaté cestě.

Kapitola 28. Proti jazykům pomluvačů

„Synu, nenes těžce, pokud o tobě někteří zle smýšlejí a říkají, co bys nerad slyšel. Ty máš o sobě horší smýšlet a nikoho pokládat za nižšího než sebe. Chodíš-li uvnitř, mnoho nebudeš vážit slova letící zvenčí. Není malá moudrost mlčet v čas zlý a obracet se do nitra ke mně, nenechat se zmást lidským soudem."

„Ať tvůj pokoj není v ústech lidí; neboť ať tě dobře, ať zle vykládají, nejsi jiným člověkem. Kde je pravý pokoj a pravá sláva? Zda ne ve mně? A kdo netouží lidem se líbit, ani se nebojí se nelíbit, bude se těšit mnohému pokoji. Z nezřízené lásky a marné bázně vzniká všechen neklid srdce a rozptýlení smyslů."

Kapitola 29. Jak je třeba vzývat Boha, když se blíží soužení

Buď jméno tvé, Pane, dobrořečeno na věky, který jsi chtěl, aby na mne přišlo toto pokušení a soužení. Nemohu mu uniknout, ale musím se k tobě utíkat, abys mi pomohl a obrátil mi je v dobré. Pane, teď jsem v soužení, a mému srdci není dobře, ale velmi mě trýzní přítomné utrpení. A nyní, milovaný Otče, co řeknu? Jsem chycen mezi úzkostmi. Zachraň mě v této hodině. Ale proto jsem přišel do této hodiny, aby ses oslavil, až budu velmi pokořen a tebou vysvobozen. Zalíbí se ti, Pane, abys mě vysvobodil. Vždyť co já chudák mohu činit? A kam půjdu bez tebe? Dej trpělivost, Pane, i tentokrát. Pomoz mi, Bože můj, a nebudu se bát, jakkoli budu stísněn.

A nyní v této bídě co řeknu? Pane, staniž se vůle tvá. Zasloužil jsem si trpět a být tížen. Je tedy třeba, abych snášel, a dej Bůh, abych trpělivě, dokud nepomine bouře a nebude lépe. Mocná je však tvá všemocná ruka, aby i toto pokušení ode mne odňala a jeho útok zmírnila, abych zcela nepadl, jak jsi ostatně se mnou jednal už dřív. Bože můj, milosrdenství mé. A čím je mi těžší, tím je ti snazší tato změna pravice Nejvyššího.

Kapitola 30. O prošení Boží pomoci a důvěře v navrácení milosti

„Synu, já jsem Pán, který posiluji v den soužení. Pojď ke mně, když je ti zle. To je, co nejvíc překáží nebeské útěše, že se příliš pozdě obracíš k modlitbě. Neboť dřív než mě naléhavě poprosíš, hledáš mezitím mnoho útěch a občerstvuješ se vnějšími věcmi. A proto se stává, že ti vše málo prospívá, dokud nepochopíš, že já jsem ten, kdo pečuje o doufající ve mne; ani není mimo mne mocné rady ani užitečného, ani stálého léku. Ale teď, obnovený duchem po bouři, nabud zase sil ve světle mých slitování, protože jsem blízko, praví Pán, abych všechno obnovil, nejen celistvě, ale i hojně a vrchovatě.“

„Zdali je mi něco obtížné? Nebo budu podobný tomu, kdo říká a nekoná? Kde je tvá víra? Stůj pevně a vytrvale. Buď velkomyslný a muž statečný. Přijde ti útěcha ve svůj čas. Čekej na mne, čekej: přijdu a uzdravím tě. Pokušení je, co tě trápí, a marný strach, který tě děsí. K čemu je starostlivost o budoucí nahodilosti, než abys měl zármutek na zármutek? ‚Dost má den na svém trápení.‘ Marné a neužitečné je trápit se nebo radovat se nad budoucími věcmi, které snad nikdy nenastanou.“

„Lidské však je být klamán takovými představami, a je známkou dosud malého ducha dát se tak snadno strhnout našeptáváním nepřítele. On totiž nedbá, zda pravdivými nebo nepravdivými oklamává a svádí, a zda láskou k přítomnému nebo bázní před budoucím srazí k zemi. Nebuď tedy znepokojeno srdce tvé, ani se neděs; věř ve mne a v mém milosrdenství měj důvěru. Když si myslíš, že jsi daleko ode mne, často jsem nejblíže. Když si myslíš, že vše je ztraceno, tehdy často hrozí větší zisk v získání zásluh. Není vše ztraceno, přihází-li se věc opačně.

Nemáš soudit podle současného cítění ani tak lnout a přijímat nějakou tíhu odkudkoli přicházející, jako by veškerá naděje na vysvobození byla odňata."

„Nemysli, že jsi zcela opuštěn, ačkoli jsem ti na čas dopustil nějaké soužení: tak se totiž prochází do království nebeského. A to bez pochyby je prospěšnější tobě i ostatním mým služebníkům, abyste byli cvičeni rozmanitými zkouškami, než kdybyste měli vše podle libosti. Já znám skryté myšlenky: velmi je prospěšné pro tvou spásu, abys někdy byl zůstaven bez chuti, abys se snad nepovyšoval v dobrém zdaru a sám sobě se nelíbil v tom, čím nejsi. Co jsem dal, mohu odejmout a navrátit, kdy se mi zalíbí."

„Když dám, mé jest; když odejmu, tvé jsem nevzal: protože mé je ‚každý nejlepší dar a každý dokonalý dárek'. Jestliže ti dopustím tíhu nebo jakékoli protivenství, nehněvej se ani ať ti nepadne srdce, protože já tě mohu rychle pozvednout a každé břemeno v radost proměnit. Nicméně jsem spravedlivý a hodno velké chvály, když takto s tebou jednám."

„Jestliže správně rozumíš a v pravdě hledíš, nikdy pro protivenství nemáš být tak zarmoucen, ale spíše se radovat a díky vzdávat. Ba to jediné pokládat za radost, že tě sužuji bolestmi a nešetřím tě. ‚Jako mě miloval Otec, i já miluji vás,' řekl jsem svým milovaným učedníkům, které jsem rozhodně neposlal k časným radostem, ale k velikým zápasům; nikoli k poctám, ale k opovržení; nikoli k zahálce, ale k pracem; nikoli k odpočinku, ale k přinesení mnohého ovoce v trpělivosti. Pamatuj, synu můj, těchto slov."

Kapitola 31. O zanedbávání každého tvora, aby bylo možné nalézt Stvořitele

Pane můj, ještě potřebuji větší milost, mám-li dojít tam, kam mi nikdo, ani žádný tvor nebude moci bránit. Dokud mě totiž nějaká věc zdržuje, nemohu k tobě svobodně vzlétnout. Toužil svobodně vzlétnout ten, který říkal: „Kdo mi dá křídla jako holubici, a odletím a odpočinu si?“ Co je klidnějšího než prosté oko a co svobodnějšího než ten, kdo po ničem na zemi netouží? Je tedy třeba všechno tvorstvo přejít, dokonale sebe sama opustit a zůstat v uchvácení mysli, a vidět tebe, Stvořitele všeho, že nic podobného s tvory nemáš. A pokud není někdo zbaven všech tvorů, nemůže se svobodně oddat božským věcem. Proto se najde tak málo kontemplativních, protože málo lidí ví, jak se zcela oddělit od pomíjejících tvorů.

K tomu je potřeba veliké milosti, která by duši zdvihla a nad sebe samu uchvátila. A nebude-li člověk nad sebe pozvednut v duchu, od všech tvorů osvobozen a Bohu celý sjednocen, cokoli ví, cokoli také má, není velké váhy, dlouho malým zůstane. A nízko bude ležet, kdo něco velkého si váží, než jediné nesmírné dobro věčné. A cokoli Bůh není, nic není a za nic má být počítáno. Je totiž velký rozdíl mezi moudrostí osvíceného a zbožného muže a věděním literárně vzdělaného a studijního kleriku. Mnohem vznešenější je ono učení, které shůry z Božího vlivu plyne, než to, které s námahou lidským důvtipem je získáváno.

Mnozí se najdou, kteří touží po kontemplaci, ale co k ní je potřeba, nesnaží se cvičit. A velkou překážkou je, že se zastavuje ve znameních a smyslových věcech a málo se dbá o dokonalé umrtvení. Nevím, co to je a jakým duchem jsme vedeni a co předstíráme, kdo se zdáme být

nazýváni duchovními, že všechnu práci a velkou starostlivost pro pomíjivé a nicotné věci konáme, a o nitru svém zřídka s plně shromážděnými smysly přemýšlíme.

Žel bohu, hned po malém shromáždění ven vyrážíme, ani svých skutků s přísným zkoumáním nevážíme. Kde leží naše náklonnosti, nevšímáme si, a jak nečisté je všechno naše, nenaříkáme. Vždyť „každé tělo zkazilo svou cestu“, a proto následovala veliká potopa. Když tedy naše vnitřní náklonnost je zkažená, je nutné, aby i následný skutek, znamením nedostatku vnitřní síly, byl zkažen. Z čistého srdce vychází ovoce dobrého života.

Kolik kdo udělal, se neptá, ale z jak velké ctnosti jedná, se tak pilně neváží. Zda je někdo silný, bohatý, krásný, obratný nebo dobrý písař, nebo dobrý zpěvák, nebo dobrý pracovník, se zkoumá; ale jak chudý je duchem, jak trpělivý a tichý, jak zbožný a vnitřní, se mnohými mlčí. Přirozenost hledí na vnější věci člověka, milost se obrací k vnitřnímu. Ona často se klame; tato v Bohu doufá, aby nebyla oklamána.

Kapitola 32. O sebezapření a odmítnutí veškeré žádostivosti

„Synu, nemůžeš dokonale vlastnit svobodu, pokud se zcela nezapřeš. Spoutáni jsou všichni vlastníci a milovníci sebe sama, žádostiví, zvídaví, poběhlíci, kteří vždy hledají zvídavé a měkké věci, nikoli co je Ježíše Krista; často si předstírají a vymýšlejí to, co nebude stát. Zahyne totiž všechno, co z Boha se nezrodilo. Drž se krátkého a dokonalého slova: ‚Opusť vše, a najdeš vše: opusť žádostivost a najdeš odpočinek.' Toto rozvažuj v mysli a když to naplníš, všemu porozumíš."

Pane, to není dílo jednoho dne, ani hra dětská: ba v tomto krátkém se uzavírá veškerá dokonalost řeholníků.

„Synu, nemáš se odvracet ani hned klesnout, slyše cestu dokonalých, ale raději k vyšším věcem být pobuzen a alespoň po tom z touhy vzdychat. Kéž bys sám se sebou byl tak a došel bys k tomu, abys nebyl milovníkem sebe sama, ale podle mého pokynu čistě stál, i Otce, jehož jsem ti předložil: pak by ses mi velmi líbil a celý tvůj život by procházel s radostí a pokojem. Máš ještě mnoho co opustit, pokud mi to zcela nevzdáš, nezískáš, oč prosíš. Radím ti ‚kupovat ode mne zlato ohněm pročištěné, abys zbohatl', to jest nebeskou moudrost, která vším nižším pohrdá. Odlož každou pozemskou moudrost a lidské i vlastní zalíbení."

„Řekl jsem ti, abys koupil opovrženější věci místo drahocenných a vysokých věcí lidských. Neboť nicotná a malá a téměř zapomenutí vydaná se zdá vskutku nebeská moudrost, nemající vysokých myšlenek o sobě a nehledající, aby byla velebena na zemi. Jak mnozí ji ústy káží, ale životem daleko se liší: a přece ona je drahocenná perla, mnohým skrytá."

Kapitola 33. O nestálosti srdce a o konečném zaměření k Bohu

„Synu, nedůvěřuj své náklonnosti, která je právě teď: rychle se změní v jinou. Dokud budeš žít, budeš podroben proměnlivosti, i proti své vůli: tak že se nalezneš jednou veselý, jednou smutný, jednou pokojný, jednou neklidný, teď zbožný, teď nezbožný, teď horlivý, teď lenivý, ted vážný, teď lehkomyslný. Ale nad těmito proměnlivými věcmi stojí moudrý a dobře poučený v duchu, který nedbá, co v sobě cítí ani odkud fouká vítr nestálosti, ale aby celý úmysl jeho mysli směřoval k náležitému a nejlepšímu cíli. Tak totiž bude moci zůstat týž a týž neotřesen, prostým okem úmyslu skrze tolik rozmanitých událostí nepřetržitě ke mně obracen.“

„Čím čistší bude oko úmyslu, tím stáleji se kráčí mezi rozmanitými bouřemi. Ale u mnohých kalí oči čistý úmysl. Hledí totiž rychle na nějakou příjemnou věc, která se naskytne, a málokdo zůstane docela svoboden od poskvrny vlastního hledání. Tak Židé kdysi přišli do Betánie k Martě a Marii, nejen pro Ježíše, ale aby viděli Lazara. Má se tedy očistit oko úmyslu, aby bylo prosté a přímé a za všemi rozmanitými prostředky ke mně směřovalo.“

Kapitola 34. Že milujícímu chutná Bůh nade vše a ve všem

Hle, „Bůh můj a všechno“. Co víc chci? A co šťastnějšího mohu toužit? Ó chutné a sladké slovo, ale slovo milujícímu, nikoli světu ani těm, co jsou ve světě. „Bůh můj a všechno.“ Chápajícímu je dost řečeno a milujícímu je milé často opakovat. Když jsi přítomen, všechno je příjemné; když jsi nepřítomen, všechno se mi hnusí. Ty činíš srdce klidným a pokoj veliký a radost slavnostní. Ty dáváš dobře smýšlet o všem a ve všem tě chválit: a nic nemůže dlouho bez tebe líbit; ale má-li být milé a chutnat, musí být tvá milost přítomna a kořením tvé moudrosti okořeněna.

Komu ty chutnáš, co jemu správně nebude chutnat? A komu ty nechutnáš, co jemu správně bude moci způsobit radost? Ale v tvé moudrosti slábnou moudří tohoto světa a ti, kdo chutnají těle: protože tam je nejvíce marnosti a zde je nalezena smrt. Kdo však tě skrze pohrdání světským a umrtvování těla následují, poznávají se jako vskutku moudří, protože jsou převedeni z marnosti k pravdě a z těla k duchu. Těm chutná Bůh, a cokoli nalézají v tvorech, všechno vztahují k chvále svého Stvořitele. Je však nepodobná a velmi nepodobná chuť Stvořitele a tvora, věčnosti a času, nestvořeného světla a světla osvětleného.

Ó věčné světlo, převyšující všechna stvořená světla: záblesk zablesknutí z výsosti pronikající všechno nitro mého srdce. Očisti, obvesel, osvětli a oživ mého ducha s jeho mocnostmi, aby přilnul k tobě s radostným zdarem. Ó kdy přijde ta blažená a žádoucí hodina, abys mě nasytil svou přítomností a byl mi vším ve všem. Dokud toto nebude dáno, nebude ani radost úplná. Dosud, žel bohu, žije ve mně starý člověk, není celý ukřižován, není dokonale mrtev, dosud silně dychtí

proti duchu. Vnitřní války vede a nedovoluje království duše být pokojné.

Ale ty, který panuješ nad mocí moře a pohyb jeho vln utišuješ, povstaň, pomoz mi. Rozptyl národy, které chtějí válku; rozraž je svou silou. Ukaž, prosím, své velké věci, a ať se oslaví tvá pravice: protože není jiné naděje ani útočiště mi, než v tobě, Pane Bože můj.

Kapitola 35. Že v tomto životě není bezpečí od pokušení

„Synu, nikdy nejsi bezpečný v tomto životě, ale pokud budeš žít, duchovní zbraně jsou ti vždy nutné. Pohybuješ se mezi nepřáteli; zprava a zleva jsi napadán. Nebudeš-li tedy ze všech stran používat štít trpělivosti, nebudeš dlouho bez rány. Nadto nepostavíš-li své srdce pevně do mne s pravou vůlí všechno pro mne trpět, nebudeš moci snášet tento žár ani dojít k palmě Blažených. Je tedy třeba, abys mužně vše přešel a mocnou rukou užíval proti námitkám. Neboť vítězi je dávána manna a lenivému zůstává mnohá bída.“

„Hledáš-li v tomto životě odpočinek, jak pak dojdeš k věčnému odpočinku? Neklaď se k mnohému odpočinku, ale k velké trpělivosti. Hledej pravý pokoj nikoli na zemi, ale v nebi, nikoli v lidech ani v ostatních tvorech, ale v Bohu samém. Pro lásku k Bohu máš rád snášet všechno: práce i bolesti, pokušení i trápení, úzkosti i nutnosti, nemoci, křivdy, pomluvy, kárání, pokoření, zmatky, opravy a opovržení. Já odplatím za krátkou práci věčnou odměnou a za pomíjivou hanbu nekonečnou slávou.“

„Myslíš, že budeš vždycky mít podle své vůle duchovní útěchy? Moji svatí takové neměli, ale mnohé tíže a rozmanitá pokušení, veliké opuštěnosti, ale trpělivě ve všem obstáli a víc se spoléhali na Boha než na sebe: věděli, že ‚nejsou hodna utrpení tohoto času srovnávání se slávou budoucí, která se v nás zjeví‘. Chceš mít hned, co si mnozí po mnohých slzách a velikých pracích sotva získali? Čekej na Pána, počínej si mužně a buď silný; neztrácej důvěru, neodcházej, ale vystavuj tělo i duši stále pro slávu Boží. Já plně odplatím; já budu s tebou v každém soužení.“

Kapitola 36. Proti marným soudům lidí

„Synu, polož své srdce pevně v Pánu a neboj se lidského soudu, kde tě svědomí činí zbožným a nevinným. Dobré je a blažené takto trpět, a nebude to tížit pokornému srdci, které důvěřuje Bohu více než sobě samému. Mnozí mnoho mluví, a proto se jim má přikládat malá víra. A všem vyhovět není možné. A kdyby Pavel usiloval všem v Pánu líbit a všem se stal vším, přesto za nicotné pokládal, že byl souzen lidským dnem.“

„Pracoval dost pro vzdělání a spásu druhých, nakolik v něm bylo a mohl: ale aby od druhých někdy nebyl souzen nebo pohrdnut, nemohl zabránit. Proto vše svěřil Bohu, který všechno znal; a trpělivostí a pokorou proti ústům nespravedlivých a také marných a světských mluvčích, kteří si o něm podle libosti vymýšleli, se bránil. Odpověděl však občas, aby se slabí jeho mlčením nedali pohoršit.“

„Kdo jsi ty, abys se bál smrtelného člověka? Dnes je, a zítra nebude k nalezení. Boha se boj a lidských úzkostí se nebudeš bát. Co ti kdo může udělat? Slovy nebo křivdami si víc ublíží sám než tobě; ani nebude moci uniknout soudu Božímu, ať je to kdokoli. Měj Boha před očima a nespor se slovy stěžovatelů. Pokud ti teď připadá, že klesáš a snášíš potupu, kterou jsi si nezasloužil, nehněvej se pro to, ani netrpělivostí nezmenšuj svou korunu. Ale spíše na mne hleď do nebe, který jsem mocný vysvobodit od všeho zmatku a křivdy, a každému odplatit podle jeho skutků.“

Kapitola 37. O čistém a úplném odevzdání srdce k dosažení jeho svobody

„Synu, opusť sebe, a najdeš mě; stůj bez volby a bez vlastnictví a vždycky získáš. Neboť ti bude přidána ihned větší milost, jakmile se vzdáš sebe a znovu si sebe nevezmeš.“

Pane, kolikrát se mám odevzdat? A v čem se mám opustit?

„Vždycky a v každou hodinu: v malém i velkém. Nic nevynechávám, ale ve všem chci tě najít obnaženého. Jinak jak budeš moci být můj a já tvůj, nebudeš-li zbaven veškeré vlastní vůle uvnitř i vně? Čím rychleji to učiníš, tím lépe se budeš mít; a čím plněji a upřímněji, tím více se mi budeš líbit a víc získáš.“

„Někteří se odevzdávají, ale s nějakou výjimkou: neboť plně Bohu nedůvěřují; proto se snaží o sebe sami postarat. Někteří také zpočátku obětují všechno, ale potom, když zaklepe pokušení, vracejí se k vlastnímu; proto málo prospívají v ctnosti. Ti nedojdou k pravé svobodě čistého srdce a k milosti mého radostného přátelství, pokud napřed nedojde k úplnému odevzdání a každodenní oběti sebe sama, bez kterého nestojí ani neobstojí blažené sjednocení.“

„Řekl jsem ti to velmi často, a znovu teď říkám: Opusť sebe, odevzdej se, a budeš se těšit velikému vnitřnímu pokoji. Dej všechno za všechno, nic nehledej, nic nežádej, zůstaň prostě a bez váhání ve mně, a budeš mít mě. Budeš svobodný v srdci a temnoty tě nezašlapou. K tomu se snaž, o to se modli, po tom tuž, abys mohl být zbaven všeho vlastnictví a jako nahý nahého Ježíše následoval, sobě zemřel a mně věčně žil. Pak zmizí všechny marné představy, zlé zmatky a nadbytečné starosti. Pak také odejde přehnaná bázeň a nezřízená láska zahyne.“

Kapitola 38. O dobré správě v zevních věcech a o utíkání k Bohu v nebezpečích

„Synu, k tomu máš pilně směřovat, abys na každém místě, při každé činnosti nebo vnějším zaměstnání byl uvnitř svobodný a sám sobě pánem, a byly ti všechny věci podrobeny, a ty nikoli jim, abys byl pánem svých skutků a jejich řídícím, nikoli otrokem nebo námezdníkem, nýbrž raději osvobozeným pravým Hebrejem, přecházejícím do údělu a svobody synů Božích; kteří stojí nad přítomnými věcmi a nazírají věčné; kteří na pomíjivé věci hledí levým okem a pravým na nebeské, které časné věci netáhnou k přilnutí, ale sami je spíše táhnou k dobré službě, jak byly ustanoveny od Boha a zřízeny od nejvyššího Tvůrce, který nic nezřízeného neopustil ve své tvorbě.“

„Nebudeš-li tak při každé události stát ve vnějším zdání, ani okem tělesným prohlížet viděné nebo slyšené, ale hned v každé věci vcházet s Mojžíšem do stánku, abys radil se s Pánem – uslyšíš někdy Boží odpověď a vrátíš se poučen o mnoha věcech přítomných i budoucích. Vždycky totiž Mojžíš se vracel do stánku pro pochybnosti a otázky k rozřešení, a utíkal k pomoci modlitby pro vysvobození z nebezpečí a z lidské zloby. Tak i ty se máš utíkat do nitra svého srdce, naléhavěji prosit o Boží pomoc. Proto totiž je zapsáno, že Jozue a synové Izraele byli oklamáni Gibeónity, protože se napřed nedotázali úst Páně, ale příliš lehkověrně byli sladkými řečmi oklamáni falešnou zbožností.“

Kapitola 39. Že se nemá být neodbytný v záležitostech

„Synu, svěř mi vždycky svou věc, já ji dobře uspořádám v jejím čase. Čekej na mé uspořádání a odtud pocítíš prospěch.“

Pane, docela rád ti všechny věci svěřuji, protože má myšlenka málo pomůže. Kéž bych se příliš nedržel budoucích událostí, ale ihned se tvému zalíbení odevzdal.

„Synu můj, člověk často přemítá o nějaké věci, po níž touží: ale když k ní dospěje, začíná jinak smýšlet, protože náklonnosti k téže věci nejsou trvalé, ale raději nás pohánějí od jednoho k druhému. Není tedy maličké opustit sebe i v nejmenších věcech.“

„Pravý pokrok člověka je sebezapření, a člověk zapřený je velmi svobodný a bezpečný. Ale starý nepřítel, odpírající každému dobru, se nepřestává pokoušet, a dnem i nocí strojí těžké lsti, zda by snad do léčky klamu mohl vrhnout neopatrného. ‚Bděte a modlete se,‘ praví Pán, ‚abyste neupadli do pokušení.‘“

Kapitola 40. Že člověk ze sebe nemá nic dobrého a nemá se čím chlubit

Pane, co je člověk, že pamatuješ na něho, nebo syn člověka, že ho navštěvuješ? Co si zasloužil člověk, abys mu dal svou milost? Pane, co bych si mohl stěžovat, opustíš-li mě? Nebo co bych mohl spravedlivě namítat, pokud nedáš, oč prosím? Vskutku toto v pravdě mohu myslit a říkat: „Pane, nic nejsem; nic dobrého ze sebe nemám, ale ve všem klesám a vždy k ničemu směřuji. Nebudu-li tebou podporován a vnitřně poučen, stávám se celý vlažným a rozpuštěným."

Ty však, Pane, jsi vždycky týž, a trváš navěky: vždy dobrý, spravedlivý a svatý; dobře, spravedlivě a svatě všechno konáš a uspořádáváš v moudrosti. Ale já, který spíše kloním k selhání než k pokroku, nejsem vždy v jednom stavu stálý, protože „sedmero časů se mění nade mnou". Nicméně se mi rychle polepší, zalíbí-li se ti, a vztáhneš-li ruku pomocnou: protože ty sám bez lidské přízně dokážeš pomoci a tolik upevnit, aby se má tvář už neměnila v rozmanité věci, ale v tebe jediného se obracelo mé srdce a odpočívalo.

Odtud, kdybych uměl dobře odvrhnout veškerou lidskou útěchu, buď pro získání zbožnosti, nebo pro nutnost, která mě nutí tě hledat, protože „není člověka, který by mě utěšil", pak bych po právu mohl doufat ve tvou milost a plesat nad darem nové útěchy.

Díky tobě, od něhož přichází všechno, kdykoli se mi dobře daří. Já pak marnost a nic před tebou, nestálý člověk a slabý. Čím se mohu chlubit? Nebo proč toužím být vážen? Snad z ničeho? A to je nejmarnější. Vskutku marná sláva je zlý mor, největší marnost, protože odtahuje od pravé slávy a zbavuje nebeské milosti. Dokud se totiž člověk

sám sobě líbí, tobě se nelíbí; dokud baží po lidských chvalách, je zbaven pravých ctností.

Pravá sláva pak a svatá radost je chlubit se v tobě a ne v sobě, radovat se ve jménu tvém, nikoli ve vlastní síle, ani v žádném tvoru se nekochat, jen pro tebe. Ať je chváleno tvé jméno, nikoli mé; ať je velebeno tvé dílo, ne mé; ať je dobrořečeno jméno tvé svaté, nikoli mé; mně ať se nic nepřipisuje ze chvál lidí. Ty jsi má sláva, ty jsi vyvýšení mého srdce. V tobě se budu chlubit a plesat po celý den; pro sebe však nic, než ve svých slabostech.

Ať Židé hledají slávu, která je od sebe navzájem: já budu hledat tu, která je od samého Boha. Všechna totiž lidská sláva, všechna časná čest, všechna světská výsost ve srovnání s věčnou slávou tvou je marnost a pošetilost. Ó Pravdo má a Milosrdenství mé, Bože můj, Trojice blažená: tobě samému chvála, ctnost, čest a sláva po věky věků.

Kapitola 41. O pohrdání každou časnou poctou

„Synu, nedávej na to, vidíš-li druhé být ctěni a povyšováni, ty však pohrdán a pokořován. Pozvedni své srdce k mně do nebe, a nezarmoutí tě opovržení lidí na zemi.“

Pane, v slepotě jsme a marností rychle svedeni. Hledím-li na sebe správně, nikdy mi nebyla učiněna křivda od žádného tvora: proto také nemám spravedlivě si stěžovat na tebe: protože však jsem často a těžce ti zhřešil, právem je proti mně vyzbrojen každý tvor. Mně tedy spravedlivě patří zmatek a opovržení; tobě pak chvála, čest, ctnost a sláva. A pokud se k tomu nepřipravím, abych rád chtěl být od každého tvora opovržen a opuštěn, a vskutku ničím pokládán, nemohu uvnitř být upokojen a utvrzen ani duchovně osvícen, ani k tobě plně sjednocen.

Kapitola 42. Že se nemá klást pokoj v lidech

„Synu, položíš-li svůj pokoj s nějakou osobou pro své smýšlení nebo pobyt, budeš nestálý a bez pokoje. Ale máš-li útočiště k vždy žijící a zůstávající pravdě, nezarmoutí tě přítel, který odchází nebo umírá. Ve mně má stát láska k příteli, a pro mne má být milován kdokoli, kdo se ti jeví dobrým a velmi drahým v tomto životě. Beze mne nedokáže a nevytrvá přátelství; ani není pravá a čistá láska, kterou já nespojuji. Takto mrtvý máš být těmto náklonnostem k milovaným lidem, abys, pokud na tobě záleží, toužil být bez lidské společnosti. Čím více se člověk Bohu přibližuje, tím dál se vzdaluje od každé pozemské útěchy. Čím výš také stoupá k Bohu, tím hlouběji sestupuje do sebe a tím víc se sám sobě stává nicotným."

„Kdo pak něco dobrého si přisuzuje, překáží, aby v něm nalezla milost Boží: protože milost Ducha svatého vždy hledá pokorné srdce. Kdybys uměl sebe dokonale uvést v nic a od každé stvořené lásky se vyprázdnit, pak bych měl v tebe s velikou milostí plynout. Když ty hledíš ke tvorům, odnímá se ti pohled na Stvořitele. Nauč se ve všem pro Stvořitele sebe přemáhat: pak budeš moci dojít k Božímu poznání. Ať je to sebemenší věc, pokud se něco nezřízeně miluje a na to se hledí, zdržuje od nejvyššího dobra a kazí."

Kapitola 43. Proti marnému a světskému vědění

„Synu, ať tě nepohnou krásná a jemná slova lidí: neboť není království Boží v řeči, ale v síle. Dávej pozor na má slova, která zapalují srdce a osvětlují mysl, přinášejí zkroušenost a rozmanitou útěchu dávají. Nikdy nečti slovo za tím účelem, abys mohl být viděn jako vzdělanější nebo moudřejší; ale usiluj o umrtvení neřestí, protože to ti víc prospěje, než poznání mnoha obtížných otázek."

„Když mnoho přečteš a poznáš, k jednomu musíš dojít počátku. Já jsem, kdo učí člověka vědění, a dávám maličkým jasnější porozumění, než jaké člověk může naučit. Komu mluvím, bude rychle moudrý a mnoho prospěje v duchu. Běda těm, kdo mnoho zvídavých věcí od lidí hledají a o cestě sloužit mi málo dbají. Přijde čas, kdy se objeví Mistr mistrů, Kristus, Pán andělů, aby vyslechl všech přednášky a prozkoumal svědomí každého jednotlivce, a tehdy ‚prozkoumá Jeruzalém se svícemi' a budou zjevné skryté věci temnot a budou mlčet argumenty jazyků."

„Já jsem, kdo v okamžiku povznáší pokornou mysl, aby pojmula víc rozumů věčné pravdy, než kdyby někdo deset let studoval ve školách. Já učím bez hluku slov, bez zmatku názorů, bez pýchy pocty, bez bitvy argumentů. Já jsem, kdo učí pozemskými pohrdat, přítomnými se štítit, věčné hledat, věčné chutnat, cti utíkat, pohoršení snášet, všechnu naději ve mne skládat, mimo mne po ničem netoužit a nade všechno plamenně mě milovat."

„Neboť kdosi, milujíce mě niterně, naučil se božským věcem a mluvil obdivuhodné věci. Více prospěl v opouštění všeho než ve studování jemných věcí. Mluvím však k jedněm obecné věci, k jiným zvláštní, některým v znameních a figurách sladce se zjevuji; některým pak ve

světle mnohá tajemství zjevuji. Jeden je hlas knih, ale ne všechny stejně vyučuje, protože uvnitř jsem učitel pravdy, zkoumatel srdcí, znalec myšlenek, povzbuzovatel skutků, rozdávající jednotlivcům tak, jak za hodné budu soudit.“

Kapitola 44. O nepřitahování vnějších věcí

„Synu, je třeba, abys v mnohých věcech byl neznalý a pokládal se za mrtvého na zemi, a za toho, komu je celý svět ukřižován. Mnoho věcí také je třeba přejít hluchým uchem a myslit raději na to, co se týká tvého pokoje. Užitečnější je odvracet oči od věcí nepříjemných a nechávat každému jeho smýšlení, než hádat se v sváru slov. Zůstaneš-li dobře s Bohem a budeš hledět na jeho soud, snáze budeš nést svou porážku.“

Ó Pane, kam jsme to došli? Hle, oplakává se škoda časná: pro malý zisk se pracuje a běhá, a duchovní škoda upadá v zapomnění, a sotva pozdě se vrací. Co málo nebo nic neprospívá, se vyhledává, a co je nejpotřebnější, se zanedbávaně přehází, protože celý člověk se vylévá do zevních věcí, a nenavrátí-li se rychle, rád leží ve vnějším.

Kapitola 45. Že se nemá všem věřit, a o snadném pádu slov

Dej mi pomoc, Pane, ze soužení, neboť „marná je pomoc člověka“. Jak často jsem tam nenalezl věrnost, kde jsem se ji domníval mít: a kolikrát jsem ji našel tam, kde jsem méně předpokládal. Marná je tedy naděje v lidech, spása však spravedlivých je v tobě, Bože. Buď dobrořečeno jméno tvé, Pane Bože, ve všem, co se nám přihází. Slabí jsme a nestálí; rychle se mýlíme a měníme.

Kdo je ten člověk, který by tak opatrně a obezřetně ve všem se dokázal uhlídat, aby někdy v nějaký klam nebo zmatek nepadl? Ale kdo tobě, Pane, důvěřuje a s prostým srdcem tě hledá, tak snadno nepadne. A padne-li do nějakého soužení, jakkoli i bude zapleten, rychleji skrze tebe bude vyproštěn, nebo tebou utěšen, protože ty nikdy neopouštíš doufajícího v tebe až do konce. Vzácný je věrný přítel, který ve všech souženích přítele vytrvá. Ty, Pane, ty jediný jsi nejvěrnější ve všem, a mimo tebe není jiný takový.

Ó jak dobře věděla ona svatá duše, která řekla: „Má mysl je upevněna a v Kristu založena.“ Kdyby tak bylo se mnou, nedráždila by mě tak snadno lidská bázeň, ani by mě nepohnuly šípy slov. Kdo může všechno předvídat, kdo stačí vystříhat se budoucích zel? Jestliže i předvídaná často zraňují, co teprve nenadálá, než ta těžce bijí? Ale proč jsem si, bídný, lépe nepostaral? Proč jsem také tak snadno druhým uvěřil? Ale jsme lidé, nejsme nic jiného než křehcí lidé, i když jsme mnohými odhadováni a nazýváni anděly. Komu uvěřím, Pane? Komu uvěřím, než tobě? Jsi pravda, která neklame, a nemůže být klamána. A naopak: „Každý člověk je lhář“, nestálý a klouzavý nejvíc ve slovech, tak že hned sotva má být věřeno, co se zdá dobře znít v tváři.

Jak moudře jsi varoval, že je třeba se vystříhat lidí, a že „nepřátelé člověka jsou domácí jeho“, ani že se nemá věřit, pokud by někdo řekl: „Hle, zde, nebo hle, tam.“ Poučen jsem škodou a kéž bych k větší opatrnosti, nikoli k pošetilosti. „Buď opatrný,“ praví kdosi; „buď opatrný, zachovej u sebe, co povím“: a dokud já mlčím a za skryté to pokládám, ani on nedokáže mlčet o tom, oč žádal, aby bylo mlčeno; ale hned mě i sebe prozradí a odejde. Od takových pomluvačů a neopatrných lidí mě chraň, Pane, abych do jejich rukou nepadl, ani sám takové věci nespáchal. Slovo pravdivé a stálé dej do mých úst a horký jazyk ode mne vzdal. Čeho sám trpět nechci, všelikým způsobem se mám vystříhat.

Jak dobré a pokojné je o druhých mlčet a všemu bez rozlišení nevěřit, snadno dál všechno nepronášet, málokomu se odhalit, tebe vždy jako zpytovatele srdcí hledat, nedat se zmítat každým větrem slov, ale všechny věci vnitřní i vnější si přát dokonat podle zalíbení tvé vůle. Jak bezpečné pro uchování nebeské milosti utíkat před lidským zdáním a nebažit po tom, co se zdá navenek vzbuzovat obdiv: ale tím vším s horlivostí následovat to, co dává nápravu života a vroucnost. Jak mnoha ctnost známá a vlastně chválená uškodila. Jak zdravě prospěla milost zachovaná v mlčení v tomto křehkém životě, který se celý nazývá pokušení a boj.

Kapitola 46. O důvěře v Boha, když se zdvíhají šípy slov

„Synu, stůj pevně a doufej ve mne. Co jsou slova, než slova? Vzduchem letí, ale kámen nezraňují. Jsi-li vinný, pomysli, že by sis rád napravil. Nejsi-li si ničeho vědom, uvaž: uvaž, že bys to rád pro Boha podstoupil. Málo stačí, abys občas snášel aspoň slova, kdo dosud silné rány nedokážeš. A proč k tobě tak malé věci jdou k srdci? Zda ne protože dosud jsi tělesný a na lidi víc dbáš, než se sluší? Vždyť protože se bojíš být opovržen, nechceš být kárán pro překročení, a hledáš stíny výmluv.“

„Ale podívej se lépe na sebe, a poznáš, že v tobě dosud žije svět a marná láska líbit se lidem. Když totiž utíkáš, abys byl pokořen a zahanben pro nedostatky, je zřejmé, že nejsi pravý pokorný, ani vskutku světu mrtvý, ani svět není tobě ukřižován. Ale slyš má slova, a nebudeš dbát na slova deseti tisíc lidí. Hle, kdyby bylo řečeno proti tobě vše, co nejzlobivěji může být vymyšleno, co by ti to uškodilo, kdybys to vše nechal projít a nedal víc na to než na stéblo? Zda by ti i jediný vlas mohli vytrhnout?“

„Ale ti, kdo nemají srdce uvnitř, ani Boha před očima, snadno a lehce se dávají pohnout slovem výtky. Kdo však ve mně důvěřuje a nehledá stát ve vlastním soudu, bude bez lidské hrůzy. Já jsem totiž soudce a znalec všech tajemství; já vím, jak byla věc učiněna; já znám křivdícího i snášejícího. Ode mne vyšlo toto slovo; mým dopuštěním se stalo, aby ‚z mnohých srdcí byly odhaleny myšlenky‘. Já budu soudit vinného i nevinného; ale obojí tajným soudem jsem chtěl předtím zkoušet.“

„Svědectví lidí často klame; můj soud je pravdivý, obstojí a nebude převrácen. Zůstává skryt mnohdy, a málokomu je zjevný ohledně jednotlivých věcí; nikdy se však nemýlí, ani se mýlit nemůže, i když se

očím pošetilých nezdá správný. Ke mně se tedy máš utíkat v každém soudu, nikoli spoléhat na vlastní úsudek; spravedlivý totiž nebude znepokojen, cokoli mu od Boha přihodí. A je-li proti němu něco nespravedlivě proneseno, mnoho nebude dbát; ale ani marně plesat, bude-li skrze druhé rozumně omluven. Uváží totiž, že já jsem, ‚kdo zpytuje srdce a ledvi'; který nesoudím ‚podle tváře a lidského zdání'. Neboť často se mým očím ukáže vinným, co se lidským soudem pokládá za chvályhodné."

Pane Bože, soudce spravedlivý, silný a trpělivý, který znáš lidskou křehkost a zvrácenost, buď moje síla a celá má důvěra; neboť mi nestačí mé svědomí. Ty víš, co já nevím, a proto v každém kárání jsem se měl pokořit a mírně snášet. Odpusť mi tedy milostivě, kolikrát jsem tak nejednal; a dej znovu milost větší trpělivosti. Lepší je mi totiž tvé hojné milosrdenství k dosažení odpuštění, než má domnělá spravedlnost k obraně skrytého svědomí. A jestliže si ničeho vědom nejsem, přece v tom se nemohu ospravedlnit: protože „bez tvého milosrdenství nebude ospravedlněn před tebou žádný živý".

Kapitola 47. Že se mají snášet všechny těžkosti pro věčný život

„Synu, ať tě nezlomí práce, které jsi na sebe přijal pro mne, ani soužení ať tě docela nesrazí; ale můj slib ať tě v každé události posiluje a utěšuje. Jsem schopen odplatit nad všechen způsob a míru. Nebudeš zde dlouho pracovat ani navždy budeš tížen bolestmi. Čekej chvíli, a uvidíš rychlý konec zel. Přijde jedna hodina, kdy přestane všechna práce a hluk. Málo je a krátké vše, co pomíjí s časem."

„Konej, co konáš; věrně pracuj na mé vinici, já budu tvou odměnou. Piš, čti, zpívej, vzdychej, mlč, modli se, mužně snášej protivenství: hoden je toho všeho a větších bojů život věčný. Přijde pokoj v jeden den, který je znám Pánu. Nebude totiž ani dne ani noci tohoto času, ale světlo věčné, jasnost nekonečná, pokoj pevný a odpočinek bezpečný. Nebudeš pak říkat: ‚Kdo mě vysvobodí z tohoto těla smrti?' Ani nebudeš volat: ‚Běda mi, že se prodloužil můj pobyt', protože smrt bude vržena pryč a spása bude trvalá, úzkost žádná, radost blažená, společnost sladká a krásná."

„Ó kdybys viděl věčné koruny svatých v nebi a jak velikou slávou nyní plesají, kteří byli kdysi tomuto světu opovrženi a jakoby nehodni samého života: zajisté by ses hned pokořil až k zemi a toužil bys spíše všem se podřídit než jednomu vládnout; ani bys nechtěl veselé dny tohoto života, ale raději by ses radoval, žes pro Boha souženým, a za nic nebýt mezi lidmi počítán bys pokládal za největší zisk."

„Ó kdyby ti to chutnalo a hluboko to k srdci šlo, jak bys se opovážil jen jedenkrát si stěžovat? Zda ne pro život věčný všechny namáhavé věci mají být snášeny? Není malá věc získat nebo ztratit království Boží. Pozvedni tedy svou tvář do nebe. Hle, já a všichni moji svatí se

mnou, kteří měli v tomto věku veliký zápas, nyní se radují, nyní jsou utěšováni, nyní jsou v bezpečí, nyní odpočívají, a bez konce v království Otce mého zůstanou se mnou.“

Kapitola 48. O dni věčnosti a o úzkostech tohoto života

Ó blažené přebývání nebeského města. Ó dni věčnosti nejjasnější, který noc nezatemňuje, ale nejvyšší pravda vždy osvěcuje. Dni vždy radostný, vždy bezpečný a nikdy neměnící stav v opačný. Ó kéž by onen den už svítil a všechny tyto věci časné byly u konce. Září sice svatým věčnou nádhernou jasností, ale jen z dálky skrze zrcadlo poutníkům na zemi.

Vědí občané nebeští, jak radostný je onen den; naříkají vyhnaní synové Evy, že hořký a nudný je tento. Dny tohoto času jsou krátké a špatné, plné bolestí a úzkostí: v nichž se člověk mnohými hříchy poskvrňuje, mnohým vášním se zapletuje, mnohými bázněmi je svírán, mnohými starostmi rozpínán, mnohými zvídavostmi rozptylován, mnohým marnostem oddán, mnohými bludy obklopen, mnohými pracemi otíraný, mnohými pokušeními tížen, rozkošemi vysilovaný, nouzí mučen.

Ó kdy přijde konec těchto mnohých prací? Kdy budu vysvobozen z bídné služby neřestem? Kdy budu pamatovat, Pane, na tebe jediného? Kdy se budu plně těšit v tobě? Kdy budu bez každé překážky v pravé svobodě, bez každé tíhy mysli a těla? Kdy bude pokoj pevný, pokoj neznepokojitelný a bezpečný, pokoj uvnitř i navenek, pokoj ze všech stran upevněný? Dobrý Ježíši, kdy budu stát, abych tě viděl? Kdy budu nazírat slávu království tvého? Kdy budeš mi vším ve všem? Ó kdy budu s tebou ve tvém království, které jsi připravil svým milovaným od věčnosti? Zůstavený jsem chudý a vyhnanec v zemi nepřátelské, kde jsou denní války a největší neštěstí.

Utěš mé vyhnanství, zmírni mou bolest, protože k tobě vzdychá všechna má touha. Vždyť mi je břemenem všechno, co tento svět nabí-

zí k útěše. Toužím se tebou nitro těšit, ale nemohu to uchopit. Přeji si lnout k nebeským věcem, ale tlačí mě k zemi věci časné a neumrtvené vášně. V mysli chci nade vším stát, tělu však proti své vůli jsem nucen podléhat. Tak já nešťastný člověk sám se sebou bojuji a stal jsem se sám sobě tíží, zatímco duch chce vzhůru, a tělo chce být dole.

Ó co uvnitř trpím, když v mysli přemítám o nebeských věcech a hned útok tělesných pokušení a myšlenek naléhá na modlícího se. Bože můj, nevzdaluj se ode mne a neodkláněj se v hněvu od služebníka svého. Zablýskej svým zablýsknutím a rozptyl je, pošli své šípy a ať jsou zmateny všechny přízraky nepřítele. Shromáždi všechny mé smysly k tobě; nauč mě zapomenout na všechny věci světské; dej mi rychle odhodit a opovrhnout přízraky neřestí. Pomoz mi, věčná Pravdo, aby mě žádná marnost nepohnula. Přijď, nebeská sladkosti, a ať utíká od tvé tváře veškerá nečistota. Odpusť mi také a milosrdně mi promiň, kolikrát mimo tebe něco jiného v modlitbě převaluji. Vyznávám totiž vskutku, že jsem si zvykl mít se velmi roztržitě. Neboť mnohokrát nejsem tam, kde tělesně stojím nebo sedím, ale tam, kam mě odnášejí myšlenky. Jsem tam, kde je má myšlenka; kde často je má myšlenka, tam je to, co miluji. To mi rychle připadá na mysl, co přirozeně těší nebo ze zvyku líbí.

Odtud ty, věčná Pravdo, jsi zřetelně řekl: „Kde je totiž tvůj poklad, tam je i tvé srdce.“ Jestliže miluji nebe, rád myslím na nebeské věci. Miluji-li svět, raduji se s radostmi světa a rmoutím se jeho protivenstvím. Miluji-li tělo, co je těla, si nejčastěji představuji. Miluji-li ducha, o duchovních věcech přemýšlím s radostí. Cokoli totiž miluji, o tom rád mluvím a slyším a obrazy takových věcí si s sebou nosím domů. Ale blažený ten člověk, který pro tebe, Pane, dává všem tvorům povolení odejít, který činí přirozenosti násilí a žádostivosti těla vroucností ducha ukřižovává, aby s klidným svědomím ti nabídl čistou modlitbu a byl hoden účastnit se andělských sborů, protože všechny pozemské věci zvnějšku i zevnitř vyloučil.

Kapitola 49. O touze po věčném životě a jak veliké odměny jsou slíbeny bojujícím

„Synu můj, když cítíš, že do tebe shůry vlévá se touha po věčné blaženosti a toužíš odejít ze stánku těla, abys mohl nazírat mou jasnost bez stínu proměny, rozšiř své srdce a s veškerou touhou přijmi toto svaté vnuknutí. Vzdej nejhojnější díky nebeské dobrotě, která s tebou tak laskavě jedná, mírně navštěvuje, horlivě povzbuzuje, mocně pozvedá, abys vlastní tíží k pozemskému nepadl. Neboť ani toto přijímáš svou myslí nebo úsilím, ale jedinou laskavostí nebeské milosti a Božího pohledu, abys ve ctnostech a větší pokoře prospíval a na budoucí zápasy se připravoval, a aby se snažil s celou náklonností srdce ke mně lnout a horlivou vůlí mi sloužit.“

„Synu, oheň často hoří, ale bez kouře plamen nevzlétá. Tak i touhy některých plápolají k nebeským věcem, a přec nejsou svobodné od pokušení tělesné náklonnosti. Proto ani zcela čistě pro Boží čest nekonají to, co s takovou touhou od něho prosí. Taková je i tvá touha, o které jsi naznačoval, že je tak neodbytná. Není totiž čistá a dokonalá, co je vlastním prospěchem nakaženo.“

„Žádej nikoli co ti je příjemné a výhodné, ale co mi je přijatelné a čestné; neboť správně-li soudíš, mou dispozici máš své touze a každé žádoucí věci dávat přednost a následovat ji. Znám tvou touhu a tvé časté vzdechy jsem slyšel. Už bys chtěl být ve svobodě slávy synů Božích, už tě těší věčný domov a nebeská vlast plná radosti. Ale ještě nepřišla ta hodina; ale je ještě jiný čas, totiž čas války, čas práce a zkoušení. Toužíš se naplnit nejvyšším dobrem, ale nemůžeš toho dosáhnout tímto způsobem. Já jsem, čekej na mě, praví Pán, dokud nepřijde království Boží.“

„Zkoušen máš být ještě na zemi a v mnohém cvičen. Útěcha ti bude někdy dávána, ale hojné nasycení ti nebude dopřáno. Posiluj se tedy a buď mužný, jak v jednání, tak v trpění věcí přirozenosti protivných. Je ti třeba obléci nového člověka a proměnit se v jiného muže. Je třeba, abys často konal, co nechceš, a co chceš, musíš opustit. Co se druhým líbí, bude mít průchod; co se tobě líbí, dál neprojde. Co druzí říkají, bude vyslyšeno; co ty říkáš, bude pokládáno za nic. Druzí prosí a obdrží; ty budeš prosit a nedosáhneš."

„Druzí budou velicí v ústech lidí; o tobě však se bude mlčet. Druhým se svěří toto nebo ono, ty však budeš souzen za neužitečného k ničemu. Pro to se přirozenost zarmoutí, ale velké ovoce si mlčící odnese. V těchto a podobných věcech bývá zkoušen věrný služebník Pána, jak sebe ve všem zapře a ve všem zlomit se snaží. Sotva je něco takového, v čem bys musel tak zemřít, jako vidět a trpět, co je tvé vůli protivné; nejvíce pak když se přikazuje konat věci nehodící se a méně užitečné. A protože se neopovážíš odporovat vyšší moci, pod panstvím postavený, proto se ti zdá těžké kráčet podle pokynu druhého a každé vlastní smýšlení opustit."

„Ale uvaž, synu, ovoce těchto prací, jejich rychlý konec a nesmírnou odměnu, a nebudeš z toho mít tíhu, ale nejsilnější útěchu v trpělivosti. Neboť za tuto malou vůli, které se dobrovolně vzdáváš, budeš mít vždycky svou vůli v nebi. Tam totiž najdeš vše, co budeš chtít, vše, co můžeš toužit. Tam ti bude přítomna možnost každého dobra bez bázně ztráty. Tam tvá vůle jedna vždy se mnou; nic nebudeš toužit cizího nebo soukromého. Tam ti nikdo nebude odporovat, nikdo si o tobě nebude stěžovat, nikdo ti nebude překážet, nic se ti nepostaví v cestu: ale všechny věci, po kterých jsi toužil, budou spolu přítomny, celou tvou náklonnost občerství a naplní až do výše. Tam ti dám slávu za snesenou potupu, ‚plášť chvály za zármutek', za nejnižší místo trůn královský na věky. Tam se objeví ovoce poslušnosti; práce pokání se bude radovat a pokorné podrobení bude slavně korunováno."

„Nyní tedy se pokorně skloň pod rukama všech, a nedbej, co kdo řekne nebo přikáže: ale s velkou pílí dbej, abys, ať představený, ať menší, ať sobě rovný něco od tebe požadoval nebo naznačoval, všechno přijímal za dobré a s upřímnou vůlí snažil se splnit. Ať jeden hledá tohle, druhý tamto; ať se onen chlubí tím, a tenhle oním; ať tisíckrát tisíc lidí je chváleno, ty však ani tím ani oním: ale raduj se z opovržení sebou samým a jen z mého zalíbení a cti. To si máš přát, aby, ať skrze život, ať skrze smrt, Bůh v tobě vždy byl oslavován.“

Kapitola 50. Jak se má opuštěný člověk sám odevzdat do rukou Božích

Pane Bože, svatý Otče, buď nyní i navěky dobrořečen, protože jak chceš, tak se stalo, a co činíš, dobré je. Ať se raduje v tobě tvůj služebník, nikoli v sobě, ani v nikom jiném, protože ty sám jsi pravá radost, ty má naděje a má koruna, ty má radost a má čest, Pane. Co má služebník tvůj, než co od tebe přijal, i bez své zásluhy? Tvé je všechno, co jsi dal a co jsi stvořil. Chudý jsem a v pracích od svého mládí, a rmoutí se duše má, občas až k slzám, někdy také se znepokojuje duch můj sám sebou pro hrozící utrpení.

Toužím po radosti pokoje, prosím o pokoj tvých synů, kteří ve světle útěchy jsou od tebe živeni. Dáš-li pokoj, vléš-li svatou radost, bude duše tvého služebníka plná melodie a zbožně bude ve tvé chvále. Ale odtáhneš-li se, jak nejčastěji činíváš, nebude moci běžet cestu tvých přikázání, ale raději kleknou kolena k bití prsou, protože mu není tak jako včera a předevčírem, kdy „svítila tvá lucerna nad jeho hlavou“ a pod stínem tvých křídel byl chráněn před útoky pokušení.

Otče spravedlivý a vždy chvályhodný, přišla hodina, aby byl zkoušen tvůj služebník. Otče milovaný, hodno je, aby v této hodině tvůj služebník pro tebe něco trpěl. Otče věčně ctěný, přišla hodina, kterou jsi od věčnosti předvídal: aby na malou chvíli zevnitř klesl tvůj služebník; aby však vždy u tebe uvnitř žil, aby trochu byl pohrdán, pokořen a klesl před lidmi, utrpeními otírán a slabostmi, aby zase s tebou „ráno nového světla“ povstal a v nebeských věcech byl oslaven. Otče svatý, ty jsi tak nařídil, tak jsi chtěl, a toto se stalo, co jsi přikázal.

Je to totiž milost pro tvého přítele trpět a být souženým ve světě pro lásku k tobě, kdykoli, od kohokoli a jakkoli to dopustíš se stát. Bez

tvé rady a prozřetelnosti a bez příčiny se nic nestane na zemi. „Dobré mi, Pane, že jsi mě pokořil, abych se učil tvým ospravedlněním“ a všechnu povýšenost srdce a opovážlivost odhodil. Užitečné mi, že zmatek pokryl mou tvář, abych tebe spíše než lidi hledal k útěše. Naučil jsem se také z toho hrozit se tvého nevyzpytatelného soudu, kterýs sužuje spravedlivého se bezbožným, ale ne bez spravedlnosti a práva.

Díky tobě, že jsi nešetřil mých zel, ale otřel jsi mě hořkými ránami, působil jsi bolesti a seslal úzkosti navenek i uvnitř. Není, kdo by mě utěšil ze všeho, co je pod nebem, než ty, Pane Bože můj, nebeský lékař duší, který „bíjíš a uzdravuješ, uvádíš do podsvětí a zase vyvádíš“. Tvá kázeň nade mnou, a tvá hůl sama mě naučí.

Hle, milovaný Otče, v tvých rukou já jsem; pod hůl tvého kárání se skláním: udeř má záda a šíji, abych sklonil k tvé vůli svou pokřivenost. Učiň mě zbožným a pokorným učedníkem, jak jsi dobře zvyklý činit, abych kráčel podle každého tvého pokynu. Tobě sebe a vše své k napravení svěřuji: lépe je zde být káráno než v budoucnu. Ty znáš všechno a každou jednotlivost, a nic ti neuniká v lidském svědomí. Dřív než se stanou, znáš budoucí věci, a není ti třeba, aby tě kdo poučil nebo napomenul o tom, co se děje na zemi. Ty víš, co prospívá k mému pokroku, a kolik soužení slouží k očištění rzi neřestí. Učiň se mnou své žádoucí zalíbení a nepohrdej mým hříšným životem, nikomu lépe a jasněji než tobě samému známým.

Dej mi, Pane, znát, co se má znát, to milovat, co se má milovat, to chválit, co se ti nejvýše líbí, to pokládat za drahé, co se ti zdá drahým, to hanit, co se ti ošklivý. Nedej mi, abych soudil podle vidění zevních očí ani podle slyšení uší nezkušených lidí vynášel rozsudky: ale v pravém soudu o viditelných a duchovních věcech rozlišovat a nade všechno vždy hledat vůli tvého zalíbení.

Často se klamou smysly lidí v souzení; klamou se i milovníci světa, milující toliko viditelné věci. Co je totiž člověk tím lepší, že bude po-

kládán člověkem za většího? Klamný klamného, marný marného, slepý slepého, slabý slabého oklamává, zatímco ho pozdvihuje a vskutku víc zahanbuje, zatímco ho marně chválí. Neboť „kolik každý je ve tvých očích, tolik je, a ne více“, praví pokorný svatý František.

Kapitola 51. Že se máme držet pokorných skutků, když klesáme z nejvyšších

„Synu můj, nemůžeš vždycky stát v horlivější touze po ctnostech ani v nejvyšším stupni kontemplace, ale musíš občas pro původní zkaženost sestupovat k nižším věcem a nést břemeno porušitelného života i proti své vůli a s omrzelostí. Dokud neseš smrtelné tělo, budeš cítit omrzelost a tíhu srdce. Je tedy třeba často v těle sténat nad břemenem těla, protože se nemůžeš duchovním činnostem a božské kontemplaci nepřetržitě věnovat.“

„Pak ti prospívá utíkat se k pokorným a vnějším skutkům a v dobrých skutcích se občerstvovat, můj příchod a nebeskou návštěvu s pevnou důvěrou očekávat, své vyhnanství a vyprahlost mysli trpělivě snášet, dokud nebudeš mnou zase navštíven a od všech úzkostí vysvobozen. Učiním, abys zapomněl na práce a požíval vnitřního klidu. Rozprostřu před tebou pastviny Písem, abys s rozšířeným srdcem začal běžet ‚cestu mých přikázání‘, a budeš říkat: ‚Nejsou hodna utrpení tohoto času srovnání s budoucí slávou, která se v nás zjeví.‘“

Kapitola 52. Že člověk nemá sebe pokládat za hodna útěchy, ale spíše za hodna ran

Pane, nejsem hoden tvé útěchy ani nějaké duchovní návštěvy: a proto spravedlivě se mnou jednáš, když mě nuzného a opuštěného zůstavuješ. Vždyť kdybych i jako moře mohl prolévat slzy, přece tvé útěchy nebyl bych hoden. Odtud nejsem hoden ničeho než bít a trestat, protože jsem těžce a často tě urazil a v mnohém velmi klesl. Tedy pravdivou úvahou nejsem hoden ani nejmenší útěchy. Ale ty milostivý a milosrdný, protože nechceš, aby zahynula tvá díla, k ukázání bohatství své dobrotivosti ‚v nádobách svého milosrdenství', i mimo každou vlastní zásluhu ráčíš potěšit svého služebníka nad lidský způsob. Tvé totiž útěchy nejsou jako lidské rozhovory.

Co jsem učinil, Pane, abys mi přinesl nějakou nebeskou útěchu? Nevzpomínám si, že bych něco dobrého učinil, ale že jsem byl vždy k neřestem nakloněný a k nápravě líný. Pravda to je, nemohu to popřít; kdybych jinak řekl, ty bys stál proti mně a nebylo by, kdo by mě bránil. Co jsem si zasloužil za své hříchy, než peklo a oheň věčný? V pravdě vyznávám, že jsem hoden všeho posměchu a opovržení; ani se neslušelo, abych mezi tvými zbožnými dlel. A ačkoli toto těžce slyším, přesto proti sobě pro pravdu své hříchy vyznávám, abych snadněji dosáhl tvého milosrdenství.

Co řeknu já viník a plný veškerého zmatku? Nemám úst k mluvení, než jen toto slovo: „Zhřešil jsem, Pane, zhřešil jsem: smiluj se nade mnou, odpusť mi. Pusť mě trochu, abych oplakal svou bolest, dřív než půjdu do země temné a zahalené mlhou smrti." Co nejvíce žádáš od viníka a bídného hříšníka než aby byl zkroušen a pokořil se pro své přečiny? V pravé lítosti a pokoře srdce se rodí naděje odpuštění, smi-

řuje se znepokojené svědomí, získává se ztracená milost, chrání se člověk od budoucího hněvu, a setkávají se spolu ve svatém polibku Bůh a kající duše.

Pokorná zkroušenost hříšníků je ti, Pane, přijatelnou obětí, mnohem slaději vonící ve tváři tvé, než kadidlo kadidla. To je také milá mast, kterou jsi chtěl, aby ti byla vylita na svaté nohy, protože „srdcem zkroušeným a pokořeným jsi nikdy nepohrdl“. Tam je místo útočiště před tváří hněvu nepřítele; tam se napravuje a smývá, cokoli odjinud bylo poskvrněno.

Kapitola 53. O milosti, která se nesmísí s lidmi myslícími na pozemské věci

„Synu, drahocenná je má milost, nenechá se smísit s cizími věcmi ani s pozemskými útěchami. Je tedy třeba odvrhnout všechny překážky milosti, chceš-li přijmout její vlití. Hledej skryté místo, miluj zůstat sám se sebou, nehledej ničí rozhovor, raději k Bohu zbožnou vylij modlitbu, abys zachoval zbožnou mysl a čisté svědomí. Celý svět pokládej za nic, oddání se Bohu stav nade všechny vnější věci. Nemůžeš se mi věnovat a zároveň se těšit v pomíjivých věcech. Od známých a drahých je třeba se vzdálit a od každé časné útěchy mysl zachovat prázdnou. Tak prosí blažený apoštol Petr, aby jako příchozí a poutníci v tomto světě se chovali věřící Kristovi.“

„Ó jak velká důvěra bude umírajícímu, kterého nezadržuje náklonnost k žádné věci na světě. Ale takto oddělené srdce mít ve všem, slabá mysl ještě nepochopí, ani ‚živočišný člověk‘ nezná svobodu vnitřního člověka. Nicméně pokud chce vskutku být duchovním, musí se zříci jak vzdálených, tak blízkých, a nikoho se nevystříhat víc než sebe sama. Zvítězíš-li dokonale sám nad sebou, snáze podrobíš i ostatní. Dokonalé totiž vítězství je zvítězit nad sebou samým: kdo totiž sebe sama podrobeného má, aby smyslnost rozumu a rozum ve všem poslouchal mě, ten je vskutku vítězem sebe sama a pánem světa.“

„Toužíš-li vystoupit na tento vrchol, musíš mužně začít a sekeru položit ke kořeni, abys vytrhl a zničil skrytou a nezřízenou náklonnost k sobě samému a ke každému soukromému a hmotnému dobru. Z této neřesti, že člověk sám sebe nadmíru nezřízeně miluje, visí téměř všechno, co je nutno kořenně porazit; a když je toto zlo přemoženo a podrobeno, pokoj veliký a klid trvalý nastane. Ale protože má-

lokdo pracuje, aby sám sobě dokonale zemřel, ani plně mimo sebe nesměřuje, proto v sobě zapleteni zůstávají, ani se nemohou v duchu nad sebe pozdvihnout. Kdo však svobodně se mnou chce chodit, musí všechny své zvrácené a nezřízené náklonnosti umrtvit, a k žádnému tvoru soukromou láskou žádostivě nelnout.“

Kapitola 54. O různých pohybech přirozenosti a milosti

„Synu, pilně pozoruj pohyby přirozenosti a milosti: protože se velmi protivně a jemně pohybují, a sotva se rozlišují, než u duchovního a vnitřně osvíceného člověka. Všichni totiž po dobrém baží a něco dobrého ve svých slovech a skutcích předstírají: proto pod podobou dobra mnozí jsou klamáni.“

„Přirozenost je lstivá a mnohé táhne, zaplétá a klame, a sebe vždy má za cíl. Ale milost prostě kráčí a od každého zdání zla ustupuje, nepředstírá klamy, a všechno čistě pro Boha koná, v němž také nakonec odpočívá.“

„Přirozenost nechce zemřít proti své vůli, ani být utlačena ani přemožena, ani podřízena ani dobrovolně podrobena. Milost se však snaží o umrtvení sebe sama, odporuje smyslnosti, hledá, aby byla podrobena, baží po tom, aby byla přemožena, nechce užívat vlastní svobody, miluje být držena pod kázní, netouží nad někým panovat: ale pod Bohem vždy žít, stát a být, a pro Boha je pokorně připravena se sklonit před každým lidským tvorem.“

„Přirozenost pracuje pro svůj prospěch a dbá na to, kolik zisku jí a ne druhému připadne. Milost pak nerozvažuje, co jí je užitečné a výhodné, ale co mnohým prospěje, uváží spíše.“

„Přirozenost ráda přijímá čest a úctu. Milost pak všechnu čest a slávu Bohu věrně přisuzuje.“

„Přirozenost se bojí zmatku a opovržení. Milost se však raduje, že pro jméno Ježíšovo trpí potupu.“

„Přirozenost miluje zahálku a tělesný klid. Milost pak nemůže být prázdná, ale ráda objímá práci.“

„Přirozenost se snaží mít věci zvídavé a krásné, a hnusí se jí nicotné a hrubé. Milost se však těší prostými a pokornými věcmi; drsnými nepohrdá a oblečením ve staré hadry neutíká."

„Přirozenost hledí na časné věci, raduje se z pozemských zisků, rmoutí se nad škodou, dráždí se lehkým slovem křivdy. Ale milost hledí k věčným věcem, netouží k časným, ani se neznepokojuje ve ztrátě věcí, ani se nemrzí tvrdšími slovy, protože svůj poklad a radost v nebi, kde nic nehyne, postavila."

„Přirozenost je žádostivá a raději přijímá, než dává; miluje vlastní a soukromé věci. Milost pak je zbožná a společná, vyhýbá se zvláštnímu, spokojuje se s málem, blaženějším soudí dávat než přijímat."

„Přirozenost se kloní k tvorům, k vlastnímu tělu, k marnosti a toulkám. Ale milost táhne k Bohu a ctnostem, zříká se tvorů, utíká ze světa, nenávidí žádosti těla, zabraňuje potulkám, stydí se objevit se na veřejnosti."

„Přirozenost ráda má vnější útěchu, v níž se smyslu těší. Ale milost v samém Bohu hledá se utěšovat a v nejvyšším dobru nade všechny viditelné věci se těšit."

„Přirozenost všechno koná pro zisk a vlastní prospěch, nic nemůže konat zdarma: ale buď stejné, nebo lepší, nebo chválu, nebo přízeň za dobré skutky doufá dostat, a mnoho si přeje, aby její skutky a dary a slova byly vyzvedávány. Milost pak nic časného nehledá, ani jinou odměnu než Boha samého za mzdu neprosí, ani víc z časných potřeb netouží, než kolik jí mohou sloužit k dosažení věčných."

„Přirozenost se raduje z mnoha přátel a blízkých, honosí se vznešeným místem a urozeností rodu; usmívá se mocným, lichotí bohatým, tleská sobě podobným. Milost pak i nepřátele miluje, ani se nad davem přátel nevyvyšuje, ani místo ani zrození nepočítá, jen tam, kde je větší ctnost, přeje spíše chudému než bohatému, soucítí víc s nevinným než s mocným, raduje se s pravdivým a ne s klamným, nabádá

vždy dobré, aby lepším darům se zasvěcovali, a Synu Božímu skrze ctnosti se připodobňovali."

„Přirozenost si rychle stěžuje na nedostatek a obtíže. Milost nezlomně snáší nouzi."

„Přirozenost všechno vztahuje k sobě, bojuje a hádá se pro sebe. Milost pak všechno vrací k Bohu, odkud původně plyne, nic dobrého si nepřisuzuje ani neopovažuje se opovažovat, nebojuje, ani svůj názor druhým nestaví na první místo, ale v každém smyslu a chápání se podrobuje věčné moudrosti a Božímu zkoušení."

„Přirozenost touží znát tajemství a slyšet nové věci; chce se zevně ukazovat a mnoho skrze smysly zakoušet; touží být poznávána a konat to, odkud přichází chvála a obdiv. Ale milost nedbá nové ani zvídavé věci přijímat, protože to vše ze staré zkaženosti povstalo, kdežto ‚nic nového a trvalého není pod sluncem'. Učí tedy omezovat smysly, marnému zalíbení a vychvalování se vyhýbat, chvályhodné a obdivuhodné věci pokorně skrývat a z každé věci a z každého vědění hledat ovoce užitečnosti a Boží chválu a čest. Nechce sebe ani své věci kázat; ale si přeje, aby Bůh ve svých darech byl dobrořečen, který všechno z ryzí lásky dává."

„Tato milost je nadpřirozené světlo a jakýsi zvláštní dar Boží, a vlastně znamení vyvolených a záruka věčné spásy: která povznáší člověka z pozemských věcí k milování nebeských a z tělesného činí duchovního. Čím více je tedy přirozenost tlačena a přemáhána, tím větší milost se vlije, a každý den novými návštěvami vnitřní člověk se tvoří podle obrazu Božího."

Kapitola 55. O pokaženosti přirozenosti a účinnosti Boží milosti

Pane Bože můj, který jsi mě stvořil k svému obrazu a podobě: dej mi tuto milost, kterou jsi mi ukázal tak velikou a nutnou ke spáse, abych přemohl svou pošetilou přirozenost, táhnoucí mě k hříchům a do zatracení. Cítím totiž ve svém těle „zákon hříchu, odporující zákonu mé mysli“, a vedoucí mě jako zajatce k poslušnosti smyslnosti v mnohém, ani nemohu odporovat jejím vášním, nebude-li mi pomáhat tvá nejsvětější milost, vroucně vlita do mého srdce.

Je třeba tvé milosti, a veliké milosti, aby byla přemožena přirozenost ke zlému od svého mládí nakloněná. Vždyť skrze prvního člověka Adama padla a hříchem zkažena, na všechny lidi sestoupila trestem této poskvrny, takže sama přirozenost, kterou jsi ty dobře a správně stvořil, je nyní pokládána za neřest a slabost zkažené přirozenosti, protože její pohyb, sobě ponechaný, k zlému a nižšímu táhne. Neboť malá síla, která zůstala, je jako jiskra skrytá v popelu. To je sama přirozená tělesnost, obklopená velikou mlhou, mající dosud soud dobra a zla, rozdíl pravého a nepravého, ačkoli je neschopná splnit vše, co schvaluje, ani plného světla pravdy, ani zdraví svých náklonností neuchvátila.

Odtud, Bože můj, se těším v tvém zákoně „podle vnitřního člověka“, věda, že tvé přikázání je dobré, spravedlivé a svaté, kárající také každé zlo a hřích, který je nutno utéci. Tělu však slouží zákonu hříchu, kdy raději poslouchám smyslnost než rozum. Odtud je, že „chtít dobro“ je u mne, ale „dokonat nedovedu“. Odtud často mnoho dobrých věcí si předsevzmu, ale protože schází milost k pomoci mé slabosti, pro lehký odpor klesám a ustupuji. Odtud se stává, že cestu dokonalých

znám, a jak mám jednat, dost jasně vidím: ale pod tíhou vlastní zkaženosti stlačen k dokonalejším věcem nevstávám.

Ó jak nezbytně je mi tvá milost, Pane, k započetí dobra, k pokroku a dokončení. Vždyť „beze mne nic nemůžete činit“; všechno však mohu v tobě, posiluje-li mě tvá milost. Ó vskutku nebeská milosti, bez níž žádné vlastní zásluhy nejsou, ani žádné dary přirozenosti nejsou vážené. Nic umění, nic bohatství, nic krása nebo síla, nic nadání nebo výmluvnost u tebe, Pane, bez tvé milosti neplatí. Neboť přirozená dobra jsou společná dobrým i zlým: vlastním však darem vyvolených je milost nebo láska, kterou označení jsou hodni věčného života. Tolik vyniká tato milost, že ani dar proroctví, ani činění zázraků, ani jakkoli vznešené nazírání bez ní nic není. Ale ani víra, ani naděje, ani jiné ctnosti bez lásky a milosti ti nejsou přijatelné.

Ó nejblaženější milosti, která činíš chudého duchem ctnostmi bohatým, a bohatého mnoha dobry pokorného srdcem. Pojď, sestup ke mně, naplň mě zrána svým milosrdenstvím a útěchou, aby neumdlela pro únavu a vyprahlost mysli má duše. Prosím, Pane, abych nalezl milost ve tvých očích: neboť mi stačí tvá milost, i když ostatní, které si přeje přirozenost, neobdržím. Budu-li souženým a zkoušen mnoha souženími, nebudu se bát zel, dokud bude se mnou tvá milost. Ona je má síla, ona poskytuje radu a pomoc. Je mocnější než všichni nepřátelé a moudřejší než všichni moudří.

Je mistryně pravdy, učitelka kázně, světlo srdce, útěcha v soužení, zahánějící smutek, odstraňující bázeň, kojící zbožnost, plodící slzy. Co jsem bez ní než suché dřevo a neužitečné poleno, hodné vyvrhnutí? Tvá tedy, Pane, milost ať mě vždycky předchází a následuje, a ať mi ustavičně dává být zaměřen na dobré skutky skrze Ježíše Krista, Syna tvého. Amen.

Kapitola 56. Že musíme sebe sama zapřít a Krista následovat skrze kříž

„Synu, kolik dokážeš ze sebe vyjít, tolik budeš moci do mne projít. Jako nic vně nežádat činí vnitřní pokoj, tak sebe uvnitř opustit spojuje s Bohem. Chci, aby ses naučil dokonalému zapření sebe sama ve mé vůli, bez odporu a stížností. Následuj mě: Já jsem cesta, pravda a život. Bez cesty se nejde, bez pravdy se nepoznává, bez života se nežije. Já jsem cesta, kterou máš následovat, pravda, které máš věřit, život, který máš doufat. Já jsem cesta neporušitelná, pravda neomylná, život nekonečný. Já jsem cesta nejsprávnější, pravda nejvyšší, život pravdivý, život blažený, život nestvořený. Zůstaneš-li na mé cestě, poznáš pravdu, a pravda tě vysvobodí, a dosáhneš věčného života.“

„Chceš-li do života vejít, zachovávej přikázání. Chceš-li znát pravdu, věř mi. Chceš-li být dokonalým, prodej všechno. Chceš-li být mým učedníkem, zapři sebe sama. Chceš-li vlastnit blažený život, pohrdej přítomným životem. Chceš-li být povýšen v nebi, poniž se na světě. Chceš-li se mnou kralovat, nes se mnou kříž. Pouze totiž služebníci kříže nacházejí život blaženosti a pravého světla.“

Pane Ježíši Kriste, že byl tvůj život úzký a světu opovržený, dej mi s tebou pohrdání světem napodobovat. Není totiž služebník větší než jeho pán, ani učedník nad mistra. Ať se cvičí tvůj služebník ve tvém životě, protože v něm je má spása a pravá svatost. Cokoli mimo něj čtu a slyším, mě neobčerstvuje ani plně netěší.

„Synu, protože to víš a to vše jsi četl, ‚blažen budeš, budeš-li to činit‘. ‚Kdo má má přikázání a zachovává je, ten je, kdo mě miluje, a já ho budu milovat a zjevím mu sám sebe‘ a učiním, že ‚si se mnou sedne v království Otce mého‘.“

Tak tedy, Pane, jak jsi řekl a slíbil, kéž mi to dojde zaslouženě. Přijal jsem, přijal z tvé ruky kříž: ponesu ho až do smrti, jak jsi mi uložil. Vskutku život dobrého mnicha je kříž, ale vůdce ráje. Je započato, zpátky jít nelze, ani nemám opouštět.

Ejhle, bratři, pojďme spolu: Ježíš bude s námi; pro Ježíše jsme vzali tento kříž; pro Ježíše vytrvejme na kříži; bude naším pomocníkem, který je naším vůdcem a předchůdcem. Hle, náš Král vchází před námi, který bude bojovat za nás. Následujme mužně, nikdo ať se nebojí hrůz; buďme připraveni statečně zemřít v boji, ani neuveďme zločin na svou slávu a neutíkejme před křížem.

Kapitola 57. Že člověk nemá být příliš skleslý, když padá do nějakých nedostatků

„Synu, víc mi se líbí trpělivost a pokora v protivenstvích než mnoho útěch a zbožnosti v blahobytu. Proč tě rmoutí malé slovo řečené proti tobě? Kdyby bylo větší, neměl ses tím znepokojovat. Ale teď nech to projít: není to první ani nové, ani nebude poslední, budeš-li dlouho žít. Dost mužný jsi, pokud nepřichází nic protivného; dobře také radíš a druhé umíš slovy posilovat: ale když přijde ke dveřím tvým náhlé soužení, slábneš v radě i síle."

„Pozoruj svou velikou křehkost, kterou častěji zakoušíš v drobných překážkách: a přece pro tvou spásu se to děje. Když přijdou tyto a podobné věci, postav se, jak nejlépe víš, z celého srdce; a dotkne-li se tě soužení, ať tě přesto nesráží ani dlouho nepoutá. Aspoň to snášej trpělivě, nemůžeš-li radostně. A i když to méně rád slyšíš a cítíš rozhořčení, krot se, ani nedovol, aby z tvých úst vyšlo něco nepravého, čím by pak byli maličcí pohoršeni. Rychle se utiší vybuzené pohnutí a vnitřní bolest se zasladí návratem milosti. ‚Živ jsem ještě,' praví Pán; ‚připraven jsem ti pomáhat a víc než obvykle utěšovat', budeš-li ve mne důvěřovat a zbožně mě vzývat."

„Buď statečnější a připni se k většímu snášení. Není vše zmařeno, cítíš-li se často souženým nebo těžce zkoušeným. Jsi člověk, a ne Bůh; jsi tělo, a ne anděl. Jak bys mohl vždycky zůstávat v témž stavu ctnosti, když to chybělo andělu v nebi a prvnímu člověku v ráji, kteří dlouho neobstáli? Já jsem, kdo truchlící pozvedám k uzdravení a kdo poznávající svou slabost svoluji k své božství přivést."

Pane, buď dobrořečeno slovo tvé, „sladší nad med a plást mým ústům". Co bych dělal v takových souženích a úzkostech, kdybys mě ne-

posiloval svými svatými řečmi? Dojdu-li jen konečně k přístavu spásy, co mi na tom, co a kolik jsem trpěl? Dej dobrý konec a šťastný odchod z tohoto světa. Pamatuj na mne, Bože můj, a veď mě přímou cestou do svého království. Amen.

Kapitola 58. Že se nemají zkoumat vyšší věci a skryté soudy Boží

„Synu, varuj se hádat o vysokých věcech a o skrytých soudech Božích: proč tenhle takto opuštěn a onen k tak veliké milosti vzat? Proč také tenhle tak sužován, a onen tak znamenitě povýšen? Takové věci převyšují každou lidskou schopnost, ani k vyzkoumání Božího soudu žádný rozum ani diskuse nestačí. Když ti tedy toto napadá nepřítel nebo i někteří zvídaví lidé se táží, odpověz slovy proroka: ‚Spravedlivý jsi, Pane, a spravedlivý je soud tvůj'; a: ‚Soudy Páně jsou pravdivé, samy sebou ospravedlněné.' ‚Mých soudů je třeba se bát, nikoli je rozebírat', protože jsou lidským rozumem neuchopitelné."

„Ani nehledej a nehádej se o zásluhách svatých, kdo je svatější než druhý, nebo kdo je větší v království nebeském. Takové věci často rodí spory a zbytečné rvačky, živí také pýchu a marnou slávu: odtud vznikají závisti a různice, zatímco jeden tohoto svatého, jiný jiného se pyšně snaží vyvýšit. Takové věci chtít znát a zkoumat žádné ovoce nenesou, naopak nelíbí se svatým, protože nejsem Bůh různice, ale pokoje, který pokoj spíše v pravé pokoře než ve vlastní povyšování spočívá."

„Někteří jsou horlivostí zbožnosti vedeni k těmto svatým nebo onomu s větší náklonností, ale spíše lidskou než Boží. Já jsem, kdo stvořil všechny svaté; já dal milost; já poskytl slávu. Já znám zásluhy jednotlivců; já ‚jsem je předešel požehnáními své sladkosti'. Já jsem předvěděl své milované před věky; já jsem je ‚vyvolil ze světa, ne oni mne'. Já jsem je skrze milost povolal, přitáhl skrze milosrdenství; já jsem je skrze rozmanitá pokušení provedl. Já jsem vlil veliké útěchy; já jsem dal vytrvalost; já jsem korunoval jejich trpělivost."

„Já ‚znám prvního i posledního'; já všechny nevyčíslitelnou láskou objímám. Já mám být chválen ve všech svých svatých; já mám být nade všechno dobrořečen a ctěn v jednotlivcích, které jsem tak slavně vyvýšil a předurčil bez jakýchkoli předcházejících vlastních zásluh. Kdo tedy jedním z mých nejmenších pohrdne, ani velkého nectí: protože malého i velkého já jsem učinil. Kdo pomlouvá některého ze svatých, pomlouvá i mne a všechny ostatní v království nebeském. Všichni jsou jedno skrze pouto lásky, totéž smýšlejí, totéž chtějí a všichni se v jedno milují."

„Ba, co je mnohem výš, víc mne než sebe a své zásluhy milují. Neboť nad sebe uchváceni a vně vlastní lásky vytrženi, celí v lásku ke mně směřují, v níž také blaženě odpočívají. Není nic, co by je mohlo odvrátit nebo stlačit: naplnění věčnou pravdou, hoří ohněm neuhasitelné lásky. Ať mlčí tedy tělesní a živočišní lidé o stavu svatých hovořit: kteří nevědí nic jiného, než milovat soukromé radosti; odejímají a přidávají podle své náklonnosti, nikoli jak se líbí věčné Pravdě."

„V mnohých je neznalost, zvláště u těch, kteří, málo osvícení, zřídka někoho dokážou milovat dokonalou duchovní láskou. Mnozí jsou dosud přirozenou náklonností a lidským přátelstvím taženi k těmto nebo oněm; a jak se mají v nižších věcech, tak si i nebeské představují. Ale je nesrovnatelná vzdálenost mezi tím, co nedokonalí poznávají, a tím, co osvícení lidé skrze zjevení kontemplují a hledí na vyšší věci."

„Varuj se tedy, synu, zvídavě jednat o těch věcech, které převyšují tvé vědění; ale raději se snaž a dávej pozor, abys mohl být nalezen alespoň jako nejmenší v království Božím. A kdyby někdo věděl, kdo je svatější než druhý nebo kdo bude pokládán za většího v království nebeském, k čemu by mu ta znalost prospěla, kdyby se z tohoto poznání přede mnou nepokořil a k větší chvále mého jména se nepozdvihoval? Mnohem přijatelněji Bohu činí, kdo myslí na velikost svých hříchů a malost svých ctností a jak daleko stojí od dokonalosti svatých, než ten, kdo o jejich velikosti nebo malosti disputuje. Lépe je svaté zbož-

nými modlitbami a slzami vzývat a jejich slavnou přímluvu pokornou myslí si přisvojovat, než jejich tajemství marným zkoumáním prozkoumávat."

„Oni jsou dobře a nejlépe spokojeni, kdyby lidé uměli být spokojeni a své marné řeči zdržet. Nechlubí se vlastními zásluhami, neboť si nic z dobroty nepřisuzují; ale všechno mně, protože jsem jim všechno z nekonečné své lásky daroval. Takovou láskou k božství a radostí přetékající jsou naplněni, že jim nic nechybí ze slávy, a nic jim nechybí z blaženosti. Všichni svatí čím vyšší ve slávě, tím pokornější v sobě samých, a mně bližší a milejší jsou. A proto máš napsáno, že ‚házeli své koruny před Boha a padli na tvář před Beránkem a klaněli se žijícímu na věky věků'."

„Mnozí hledají, kdo je větší v království Božím, kteří nevědí, zda budou hodni být počítáni s nejmenšími. Veliké je, byť být nejmenším v nebi, kde všichni jsou velicí: protože všichni ‚se budou nazývat synové Boží a budou jimi'. ‚Nejmenší bude mezi tisícem a hříšník ve stu letech zemře.' Když se Učedníci ptali, kdo je větší v království nebeském, slyšeli takovou odpověď: ‚Neobrátíte-li se a nebudete-li jako maličcí, nevejdete do království nebeského.' Kdokoli se tedy pokoří jako tento maličký, ten bude větší v království nebeském."

„Běda těm, kdo se s maličkými pokořit dobrovolně odmítají, protože pokorná brána království nebeského je nenechá vejít. A běda bohatým, kteří zde mají své útěchy, protože zatímco chudí budou vcházet do království Božího, oni budou stát venku a bědovat. Radujte se, pokorní, a plesejte, chudí, protože vaše je království Boží, pokud chodíte v pravdě."

Kapitola 59. Že všechna naděje a důvěra se mají skládat jen v Boha

Pane, jaká je má důvěra, kterou mám v tomto životě, nebo která je má největší útěcha ze všeho, co se zjevuje pod nebem? Zda ne ty, Pane Bože můj, jehož milosrdenství nemá čísla? Kde mi bylo dobře bez tebe? Nebo kdy mi mohlo být zle, byls-li přítomen? Raději chci být chudý pro tebe, než bohatý bez tebe. Raději volím s tebou na zemi putovat, než bez tebe nebe vlastnit. Kde ty, tam je nebe; a tam je smrt a peklo, kde ty nejsi. Ty jsi mi v touze, a proto po tobě vzdychat a volat a modlit se je nutné. V nikom konečně se nemohu plně spoléhat, kdo by v potřebách pomohl příhodněji, než v tobě samém, Bohu mém. Ty jsi má naděje a má důvěra, a můj Těšitel, a nejvěrnější ve všem.

Všichni hledají, co je jejich; ty mou spásu a můj pokrok jedině sleduješ a všechno mi obracíš v dobré. A vystavuješ-li mě rozmanitým pokušením a protivenstvím, všechno to k mému užitku pořídíš, ty, který jsi zvyklý tisíci způsoby zkoušet své milované. V této zkoušce nemáš být méně milován a chválen, než kdybys mě nebeskými útěchami naplnil.

V tobě tedy, Pane Bože můj, skládám všechnu svou naději a útočiště; v tobě všechno své soužení a svou úzkost ukládám, protože všechno slabé a nestálé nalézám, cokoli vně tebe spatřuji. Nepomohou totiž mnozí přátelé, ani silní pomocníci nebudou moci pomoci, ani moudří rádcové dát užitečnou odpověď, ani knihy učenců potěšit, ani jiný drahocenný majetek vysvobodit, ani žádné tajné místo bezpečí nedat, pokud ty sám nebudeš přítomen, pomáhat, posilovat, utěšovat, poučovat a hlídat.

Všechno totiž, co se zdá sloužit k pokoji a šťastnému životu, bez tebe je nic a nic ze štěstí v pravdě nepřináší. Cíl tedy všeho dobra a výše života a hloubka řečí jsi ty; a v tebe nade všechno doufat je nejsilnější útěcha všech tvých služebníků. K tobě jsou mé oči; v tebe důvěřuji, Bože můj; Otče milosrdenství, požehnej a posvěť mou duši nebeským požehnáním, aby se stala tvým svatým příbytkem a sídlem tvé věčné slávy, a aby se v chrámu tvé důstojnosti nenašlo nic, co by oči tvé velebnosti urazilo. Podle množství svých slitování a velikosti své dobrotivosti pohleď na mne a vyslyš modlitbu chudého služebníka svého, zdaleka vyhoštěného v krajině stínu smrti. Ochraňuj a zachovej duši svého služebníčka mezi tolika nebezpečími porušitelného života, a s doprovodem své milosti ji veď cestou pokoje do vlasti věčného štěstí a jasnosti.

Kniha čtvrtá: O svátosti oltářní

Kapitola 1. S jakou zbožností se má přijímat Kristus

To jsou tvá slova, Kriste, věčná Pravdo, ačkoli nebyla pronesena v jednom čase, ani na jednom místě zapsána. Protože jsou tedy tvá, mám je přijímat s vděčností a věrností: jsou tvá, a ty jsi je pronesl, a jsou také má, protože pro mou spásu jsi je vydal: rád je přijímám z tvých úst, aby snáze vcházela do mého srdce. Rozpalují mě slova takové zbožnosti, plná sladkosti a lásky: ale děsí mě vlastní přečiny a k přijetí tak velikých tajemství mě odráží nečisté svědomí. Vybízí mě sladkost tvých slov, ale tíží mě množství mých neřestí.

Přikazuješ mi, abych s důvěrou k tobě přistoupil, chci-li s tebou mít podíl, a abych přijal pokrm nesmrtelnosti, toužím-li získat věčný život a slávu. „Pojďte ke mně všichni, kdo pracujete a jste obtíženi, a já vás občerstvím," pravíš. Ó sladké a přátelské slovo v uších hříšníka, kterým ty, Pane Bože můj, nuzného a chudého zveš ke společenství svého nejsvětějšího Těla. Ale kdo jsem já, Pane, abych se opovážil k tobě přistoupit? Hle, „nebesa nebes tě nepojmou", a ty říkáš: „Pojďte ke mně všichni"?

Co znamená toto nejzbožnější snížení se a tak přátelské pozvání? Jak se opovážím přijít, který si nejsem vědom nic dobrého, čím bych se mohl opovažovat? Jak tě uvedu do svého domu, který jsem často urazil tvou nejlaskavější tvář? Ctí tě andělé a archandělé, bojí se tě svatí a spravedliví, a ty říkáš: „Pojďte ke mně všichni"? Vždyť kdybys

ty, Pane, neřekl, kdo by uvěřil, že je to pravda? A kdybys nepřikázal, kdo by se odvážil přistoupit?

Hle, spravedlivý muž Noe na stavbě archy sto let pracoval, aby s nemnoha byl zachráněn: a já jak se v jedné hodině dokážu připravit, abych Stvořitele světa s úctou přijal? Mojžíš, služebník tvůj, veliký a zvláštní přítel tvůj, archu z neporničitelných dřev udělal, kterou pokryl nejčistším zlatem, aby do ní uložil desky Zákona: a já, hnilá tvorba, se opovážím tebe, Stvořitele zákona a dárce života, snadno přijmout? Šalomoun, nejmoudřejší z králů Izraele, nádherný chrám sedm let k chvále tvého jména stavěl, a osm dní oslavu jeho posvěcení konal, tisíc smířných obětí obětoval a archu úmluvy za zvuku polnic a plesání na místo pro ni připravené slavnostně umístil. A já nešťastný a nejchudší z lidí, jak tě uvedu do svého domu, který sotva půl hodiny dokážu zbožně strávit, a kéž bych aspoň sotva jednou půl hodiny důstojně.

Ó Bože můj, kolik oni se snažili konat, aby se ti zalíbili. Běda, jak malé je to, co já konám, jak krátký čas vyplňuji, když se připravuji k přijímání. Zřídka plně shromážděn, nejzřídka od každého rozptýlení očištěn.

A zajisté v tvé spásné Boží přítomnosti neměla by přicházet žádná neslušná myšlenka; ani žádný tvor by neměl zabírat mysl, protože nikoli anděla, ale Pána andělů mám přijmout jako hosta. Je však veliká vzdálenost mezi archou úmluvy Páně s jejími ostatky, a nejčistším tvým Tělem s jeho nevýslovnými mocmi; mezi těmi zákonnými oběťmi, předznamenávajícími budoucí věci, a pravdivou obětí tvého Těla, naplňující všechny staré oběti.

Proč tedy pro tvou úctyhodnou přítomnost víc nehořím? Proč se větší starostlivostí nepřipravuji k přijetí tvých svatých věcí, když oni staří svatí patriarchové, králové a knížata s celým lidem tak velkou náklonnost zbožnosti k Boží službě projevili?

Tancoval nejzbožnější král David před archou Boží ze všech sil, připomínaje si dobrodiní kdysi otcům prokázaná. Udělal rozmanité druhy hudebních nástrojů, žalmy složil a dal je zpívat s radostí, sám zpíval často na citeru, dechem milosti Ducha svatého nadechnut, učil lid Izraele celým srdcem chválit Boha a souznícími ústy ho každý den dobrořečit a hlásat. Pokud taková zbožnost tehdy byla konána a vzpomínka na Boží chválu existovala před archou úmluvy, jak veliká nyní mi a všemu lidu křesťanskému má být zbožnost a úcta v přítomnosti Svátosti, při přijímání nejvznešenějšího těla Kristova?

Běhají mnozí na rozmanitá místa pro navštěvování ostatků svatých a diví se slyšeným činům jejich; prohlížejí si velké budovy chrámů a líbají hedvábím a zlatem obalené svaté kosti jejich. A hle, ty jsi tady přítomen u mne na oltáři, Bože můj, Svatý Svatých, Stvořitel lidí a Pán andělů. Často v takovém vidění je zvídavost lidí, novost dosud neviděných věcí, a málo odnese se ovoce nápravy, zvláště kde je tak lehké rozběhávání bez pravé zkroušenosti. Zde však ve Svátosti oltářní celý přítomen jsi, Bože můj, člověk Kristus Ježíš: kde také hojné ovoce věčné spásy se získává, kdykoli budeš důstojně a zbožně přijat. K tomu však netáhne žádná lehkomyslnost ani zvídavost či smyslovost, ale pevná víra, zbožná naděje a upřímná láska.

Ó neviditelný Stvořiteli světa, Bože, jak podivuhodně s námi jednáš, jak sladce a milostivě se svými vyvolenými zacházíš, jimž se nabízíš k přijetí ve Svátosti. To totiž převyšuje každý rozum; to zvláště přitahuje srdce zbožných a rozpaluje jejich náklonnost. Vždyť ti vskutku věrní tvoji, kteří celý svůj život napravují, z této nejhodnější Svátosti velkou milost zbožnosti a lásku ke ctnosti často přijímají.

Ó obdivuhodná a skrytá milosti Svátosti, kterou znají jen věřící Krista, nevěřící však a hříchu sloužící ji okusit nemohou. V této Svátosti se uděluje duchovní milost a obnovuje se v duši ztracená ctnost a hříchem zohavená krása se vrací. Taková je někdy tato milost, že z plnosti

udělené zbožnosti nejen mysl, ale i slabé tělo cítí větší síly sobě poskytnuté.

Je však třeba litovat a velmi se rmoutit nad naší vlažností a nedbalostí, že nejsme s větší náklonností taženi k přijímání Krista, v němž veškerá naděje spasených spočívá a zásluha. Vždyť on je naše posvěcení a vykoupení; on útěcha poutníků a svatých věčné potěšení. Rmoutit tedy je velmi, že mnozí tak málo si všímají tohoto spasitelného tajemství, které obveseluje nebe a zachovává celý svět. Běda, slepota a tvrdosti lidského srdce, že tak nevýslovný dar není víc vážen a z každodenního užívání se dostává nedbalostí v zapomnění.

Vždyť kdyby tato nejsvětější Svátost byla slavena jen na jednom místě a byla zasvěcována jen jedním knězem na světě, s jakou touhou, myslíš, by lidé se hrnuli na to místo a k tomu Božímu knězi, aby slyšeli slavení božských služeb? Nyní však mnozí jsou kněži, a na mnoha místech se obětuje Kristus: aby tím větší se zjevila milost a láska Boží k člověku, čím šířeji je svaté přijímání rozšířeno po celém světě.

Díky tobě, dobrý Ježíši, pastýři věčný, který jsi nás chudé a vyhnance ráčil občerstvit svým drahocenným tělem a krví: a k přijímání těchto tajemství zveš také slovy svých vlastních úst: „Pojďte ke mně všichni, kdo pracujete a jste obtíženi, a já vás občerstvím.“

Kapitola 2. Že se ve Svátosti ukazuje člověku veliká láska a dobrotivost Boží

Spoléhaje na tvou dobrotivost a tvé veliké milosrdenství, Pane, přistupuji nemocný ke Spasiteli, lačný k prameni života, nuzný k Králi nebeskému, žíznivý jako služebník k Pánu, tvor ke Stvořiteli, opuštěný ke svému zbožnému Těšiteli. Ale odkud toto, že přicházíš ke mně? Kdo jsem já, abys mi se dával sám sebe? Jak se opovažuje hříšník před tebou objevit? A jak ty se opovažuješ přicházet k hříšníkovi? Ty znáš svého služebníka a víš, že v něm není nic dobrého, pro co bys mu toto poskytl. Vyznávám tedy svou nicotnost, uznávám tvou dobrotivost, chválím zbožnost a vzdávám díky za nesmírnou lásku. Pro sebe sama to činíš, nikoli pro mé zásluhy, aby tvá dobrotivost mi víc byla známa, láska širší vlévána a pokora dokonaleji doporučena. Protože se ti to líbí a tak jsi přikázal se stát, líbí se i mně tvá přízeň a kéž by má nepravost nepřekážela.

Ó nejsladší a nejlaskavější Ježíši, jak veliká úcta a vzdávání díků s věčnou chválou se ti dluží za přijetí svatého Těla tvého: jehož důstojnost žádný z lidí nedokáže vyjádřit. Ale co budu myslit v tomto přijímání, při přístupu k svému Pánu, kterého náležitě ctít nemohu, a přec zbožně přijmout toužím? Co lepšího a spasitelnějšího pomyslím, než sebe sama zcela před tebou pokořit a tvou nekonečnou dobrotu nade sebe povznést? Chválím tě, Bože můj, a navěky tě vyvyšuji. Pohrdám sebou a podrobuji se tobě do hlubin své nicotnosti.

Hle, ty Svatý Svatých, a já špína hříšníků: a skláníš se ke mně, který nejsem hoden k tobě ani pohlédnout. Hle, ty přicházíš ke mně, ty chceš být se mnou; ty mě zveš k své hostině, ty mi chceš dát nebeský

pokrm a chléb andělů k jedení, totiž žádný jiný než sebe sama, chléb živý, který jsi sestoupil z nebe a dáváš život světu.

Hle, odkud láska pochází, jaká přízeň zazáří; jak veliká díkůvzdání a chvály se za to tobě dluží. Ó jak spasitelný a užitečný je tvůj plán, když jsi toto ustanovil. Jak sladká a radostná hostina, když ses sám sebe dal za pokrm. Ó jak podivuhodné je tvé dílo, Pane; jak mocná tvá síla, jak neomylná tvá pravda. „Řekl jsi, a stalo se“ to vše, a tohle se stalo, co jsi přikázal: podivná věc hodna víry a převyšující lidský rozum, že ty, Pane Bože můj, pravý Bůh a člověk, pod malou podobou chleba a vína celý jsi obsažen a přijímán jsi od přijímajícího bez ztráty.

Ty, Pane všech věcí, který nic nepotřebuje, chtěl jsi skrze svou Svátost v nás přebývat: zachovej mé srdce a mé tělo neposkvrněné, abych s radostným a čistým svědomím mohl často slavit tvá tajemství a přijímat je ke své věčné spáse, která jsi k tvé zvláštní cti a trvalému památníku ustanovil a stanovil.

Raduj se, duše má, a díky vzdávej Bohu za tak vznešený dar a zvláštní útěchu, kterou ti v tomto údolí slz zanechal. Neboť kolikrát toto tajemství obnovuješ a tělo Kristovo přijímáš, tolikrát dílo svého vykoupení konáš a účastníkem všech zásluh Krista se stáváš. Láska Kristova se totiž nikdy nezmenšuje, a velikost jeho smilování se nikdy nevyčerpá. Proto se máš vždy novou obnovou mysli k tomu připravovat, a toto veliké tajemství spásy s pozornou úvahou vážit. Tak velké, nové a radostné se ti má jevit, když slavíš nebo slyšíš mši, jako kdyby téhož dne Kristus poprvé sestoupil do lůna Panny a stal se člověkem, nebo na kříži pro spásu lidí trpěl a umíral.

Kapitola 3. Že je užitečné často přijímat

Hle, já přicházím k tobě, Pane, aby mi bylo dobře z tvého daru a abych se radoval v tvé hostině, kterou jsi připravil ve své sladkosti chudému, Bože. Hle, v tobě je všechno, co mohu a mám toužit. Ty má spása a vykoupení, naděje a síla, krása a sláva. Potěš tedy dnes duši svého služebníka, protože „k tobě, Pane Ježíši Kriste, pozdvihuji svou duši". Toužím tě nyní zbožně a uctivě přijmout, toužím tě uvést do svého domu, abych s Zacheem si zasloužil od tebe být požehnán a mezi syny Abrahámovy být počítán. Má duše a mé tělo po tobě dychtí, mé srdce s tebou se spojit touží.

„Dej mi sám sebe, a stačí; neboť mimo tebe žádná útěcha nemá cenu, bez tebe nemohu být, a bez tvé návštěvy žít nedokážu. A proto musím k tobě často přistupovat a k léku své spásy tě přijímat, abych snad nezemdlel cestou, bylo-li by mi odňato nebeské občerstvení." Tak jsi totiž ty, nejmilosrdnější Ježíši, kážeje lidem a uzdravuje rozmanité nemoci, jednou řekl: „Nechci je propustit lačné do jejich domu, aby neomdleli cestou." Jednej tedy tak se mnou, který jsi se pro útěchu věřících ve Svátosti zanechal. Tys totiž sladké občerstvení duše, a kdo tě důstojně přijme, bude účastníkem a dědicem věčné slávy.

Nutné je mi, který tak často klesám a hřeším, tak rychle vlažním a slabnu, abych se častými modlitbami a vyznáváními a svatým přijetím tvého Těla obnovoval, čistil a zapaloval, abych snad déle se zdržuje od svatého předsevzetí nepadl. Nakloněné jsou totiž smysly člověka ke zlému od jeho mládí, a nebude-li pomáhat božský lék, upadá člověk víc k horšímu. Odtahuje tedy svaté přijímání od zlého a posiluje v dobrém. Vždyť jsem-li teď tak často nedbalý a vlažný, když přijímám nebo slavím, co by bylo, kdybych lék nebral a tak veliké pomoci nehle-

dal? A ačkoli ne každý den jsem schopen a dobře připraven slavit, přesto se budu snažit ve vhodných časech přijímat božská tajemství a účastníkem tak veliké milosti se dávat. Vždyť toto je jedna z hlavních útěch věrné duše, pokud putuje k tobě ve smrtelném těle, aby často pamatovala na svého Boha a svého Milovaného zbožnou myslí přijímala.

Ó podivuhodná vůči nám blahosklonnost tvé zbožnosti: že ty, Pane Bože, Stvořitel a Oživovatel všech duchů, ráčíš přicházet k ubohé duši a s celou svou božstvím a jeho lidstvím nasytit její hlad. Ó šťastná mysli a blažená duše, která tebe, Pána Boha svého, zasluhuje zbožně přijmout a v tvém přijetí duchovní radostí být naplněna. Ó jak velikého přijímá Pána, jak milovaného si vede za hosta, jak příjemného přijímá za druha, jak věrného schvaluje přítele, jak krásného a vznešeného objímá snoubence, přede všemi milými a nade všechny žádoucí věci milovaného. Ať mlčí před tvou tváří, nejsladší Milovaný můj, nebe i země a všechny jejich ozdoby, protože cokoli chvály a krásy mají, je z přízně tvé štědrosti, ani k ozdobě tvého jména nedojdou, jehož moudrosti není čísla.

Kapitola 4. Že se mnohá dobra udělují zbožně přijímajícím

Pane Bože můj, předejdi svého služebníka v požehnání své sladkosti, abych k tvé podivuhodné Svátosti důstojně a zbožně mohl přistoupit. Vzbud mé srdce v tobě a z tíživé otupělosti mě vysvoboď. Navštiv mě ve svém spasení, abych v duchu okusil tvou sladkost, která v této Svátosti jako v prameni plně se skrývá. Osvěť také mé oči k nazírání tak velkého tajemství, a k nepochybné víře v ně mě posilni. Je totiž tvé dílo, nikoli lidská moc: tvé svaté ustanovení, nikoli lidská vynálezba. Neboť k pochopení a chápání toho se nikdo nenajde sám schopný, co také andělskou jemnost převyšuje. Co tedy já hříšník nehodný, země a popel, z tak vysokého tajemné Svátosti budu moci vyzkoumat a pochopit?

Pane, v prostotě srdce, v dobré a pevné víře a tvým zřením k tobě s pevnou nadějí a úctou přistupuji, a vskutku věřím, že ty jsi zde přítomen ve Svátosti, Bůh a člověk. Chceš tedy, abych tě přijal a sebe sama s tebou v lásce spojil. Odtud prosím o tvou laskavost a vyprošuji si pro to zvláštní milost, abych se celý v tobě rozpustil a láskou přetékal, a žádnou jinou útěchou abych se již nezabýval. Je totiž tato nejvyšší a nejhodnější Svátost spásou duše a těla, lékem všeho duchovního nemoci, v níž se mé neřesti léčí, vášně krotí, pokušení vítězí a zmenšují, větší milost se vlije, přijatá ctnost se zvětšuje, upevňuje se víra, posiluje naděje a láska vzplane a rozšiřuje se.

Mnohá totiž dobra jsi daroval a stále častěji dáváš ve Svátosti svým milovaným, kteří zbožně přijímají, Bože můj, přijímateli mé duše, obnoviteli mé slabosti a dárce veškeré vnitřní útěchy. Neboť mnoho jim útěchy proti rozmanitým soužením vléš, a z nejhlubší vlastní skleslosti

k naději ve tvou ochranu je pozvedáš, a jakousi novou milostí je uvnitř občerstvuješ a osvětluješ, aby, kdo byli před přijímáním úzkostní a bez náklonnosti, pak občerstveni nebeským pokrmem a nápojem, pociťovali, že se změnili v lepší. Což proto tak milostivě se svými vyvolenými jednáš, aby v pravdě poznali a zřejmě zakoušeli, jak nic ze sebe samých nemají, a jak mnoho dobroty a milosti z tebe dostávají. Protože ze sebe samých chladní, tvrdí a nezbožní, z tebe pak vroucí a zbožní a čilí být zasluhují. Kdo totiž k pramenu sladkosti pokorně přistupuje, trochu sladkosti si odtud neodnese? Nebo kdo stojí vedle hojného ohně, nepocítí odtud trochu tepla? A ty jsi pramen vždy plný a přetékající, oheň vždy hořící a nikdy neuhasínající.

Pokud mi nelze čerpat z plnosti pramene ani až k sytosti pít, přiložím však ústa k otvoru nebeské píšťaly, abych aspoň odtud malou kapičku dostal k osvěžení své žízně, abych zcela nevyschl. A ačkoli ještě nejsem docela nebeský a tak zapálený, jako mohou být Serafini a Cherubini, pokusím se přesto trvat ve zbožnosti a své srdce připravit, abych aspoň malý plamen Božího ohně z pokorného přijímání oživující Svátosti získal. Cokoli mi však chybí, dobrý Ježíši, nejsvětější Spasiteli, ty za mne doplň laskavě a milostivě, který jsi všechny milostivě ráčil zvát k sobě říkaje: „Pojďte ke mně všichni, kdo pracujete a jste obtíženi, a já vás občerstvím."

Já vskutku pracuji v potu své tváře, bolestí srdce jsem mučen, hříchy obtížen, pokušeními znepokojen, mnohými zlými vášněmi zapleten a tlačen, a není, kdo by pomohl, není, kdo by osvobodil a zachránil, než ty, Pane Bože, Spasiteli můj, kterému svěřuji sebe a vše své, abys mě hlídal a dovedl do života věčného. Přijmi mě k chvále a slávě svého jména, který jsi mi připravil své Tělo a Krev jako pokrm a nápoj; dej, Pane Bože mé Spásy, aby s navštěvováním tvého tajemství rostla náklonnost mé zbožnosti.

Kapitola 5. O důstojnosti Svátosti a stavu kněžském

Kdybys měl andělskou čistotu a svatost svatého Jana Křtitele, nebyl bys hoden přijímat tuto Svátost ani s ní zacházet. Toto se neudílí lidem pro zásluhy, aby člověk posvěcoval a zacházel se svátostí Kristovou a bral si k pokrmu chléb andělů. Veliké tajemství a veliká důstojnost kněží, jimž je dáno to, co andělům povoleno není. Pouze totiž kněží v Církvi náležitě svěcení mají moc slavit a tělo Kristovo posvěcovat. Kněz je totiž služebník Boží, používající slov Božích z přikázání a ustanovení Božího. Bůh je však tam hlavní původce a neviditelný působitel, jemuž podléhá všechno, co by chtěl, a poslouchá vše, co by přikázal.

Víc tedy máš věřit Bohu Všemohoucímu v této nejvznešenější Svátosti než vlastnímu smyslu nebo jinému viditelnému znamení. Proto s bázní a úctou je třeba přistupovat k tomuto dílu. Pozoruj tedy a hleď, čí službu ti bylo svěřeno vložením rukou biskupa. Hle, stal ses knězem a k slavení posvěcen: hleď nyní, abys ve svém čase věrně a zbožně Bohu obětoval oběť a sebe sama bez výtky ukazoval. Nezlehčil jsi své břemeno, ale nyní jsi vázán těsnějším poutem kázně, a k větší dokonalosti svatosti jsi vázán. Kněz má být všemi ctnostmi ozdoben a druhým příklad dobrého života poskytovat. Jeho obcování není s lidmi obecnými, ale s anděly v nebi nebo s dokonalými muži na zemi.

Kněz, oděn svatými rouchy, zastává Kristovu úlohu, aby za sebe a za všechen svůj lid pokorně a prosebně Boha prosil: má před sebou i za sebou znamení kříže Páně, aby ustavičně připomínal Kristovo utrpení. Před sebou nese kříž na kasuli, aby pilně hleděl na stopy Kristovy a snažil se je často následovat. Za sebou je označen křížem, aby jakákoli protivenství od druhých mu způsobená pokorně pro Boha snášel.

Před sebou nese kříž, aby oplakával své vlastní hříchy; za sebou, aby také spoluutrpením oplakával prohřešky druhých, a aby věděl, že je postaven mezi Bohem a hříšníkem, ani aby se neunavoval modlitbou a svatou obětí, dokud si nezaslouží dojít milost a milosrdenství. Když kněz slaví, ctí Boha, obveseluje anděly, buduje Církev, pomáhá živým, dává odpočinek zemřelým a sebe činí účastníkem všech dobrých věcí.

Kapitola 6. Otázka o cvičení před přijímáním

Když uvažuji o tvé důstojnosti a o své nicotnosti, velmi se chvěji a sám v sobě se zmatkuji. Nepřistoupím-li totiž, životu utíkám; a přistoupím-li nedůstojně, do urážky upadám. Co tedy budu dělat, Bože, pomocníku můj a rádce můj v nutnostech?

Ty mě nauč správnou cestu, předlož nějaké krátké cvičení vhodné svatému přijímání. Užitečné je totiž vědět, jak totiž zbožně a uctivě ti mám připravit své srdce k spasitelnému přijetí tvé Svátosti, nebo také k slavení tak velké a Boží oběti.

Kapitola 7. O zkoumání vlastního svědomí a předsevzetí nápravy

Nade všechno s nejvyšší pokorou srdce a prosebnou úctou, s plnou vírou a zbožným úmyslem Boží cti, k slavení, zacházení a přijímání této Svátosti má kněz Boží přistupovat. Pilně zkoumej své svědomí a podle svých možností pravou lítostí a pokornou zpovědí je obnaž a vyjasni, aby ses necítil tížen ničím vážným a volný přístup si nepřekážel. Měj nespokojenost se všemi svými hříchy obecně, a za každodenní prohřešky více se duchovně rmoutit a vzdychat; a dovolí-li čas, Bohu v tajnosti srdce všechny své vášní bídy svěř.

Sténej a bol se, že jsi dosud tak tělesný a světský, tak neumrtvený od vášní, tak plný pohybů žádostivostí, tak nehlídaný ve vnějších smyslech, tak často v mnohých různých přízracích zapleten, tak mnoho nakloněn k vnějším věcem, tak nedbalý k vnitřním, tak lehký k smíchu a uvolnění, tak tvrdý k pláči a zkroušenosti, tak pohotový k uvolnějším věcem a tělesným výhodám, tak líný k přísnosti a vroucnosti, tak zvídavý k přijímání nových věcí a slyšení, a k pozorování krásných věcí, tak uvolněný k objímání pokorného a opovrženého, tak dychtivý mít mnoho věcí, tak skoupý v dávání, tak houževnatý v držení, tak nepromyšlený v mluvení, tak nezdrženlivý v mlčení, tak nevyrovnaný v mravech, tak dotěrný v činech, tak chamtivý na jídlo, tak hluchý k slovu Božímu, tak rychlý ke klidu, tak pomalý k práci, tak bdělý k žvástům, tak ospalý k svatým vigiliím; tak chvátající ke konci, tak toulavý v pozornosti, tak nedbalý v odříkávání hodinek, tak vlažný ve slavení, tak suchý v přijímání, tak rychle rozptýlen, tak zřídka v sobě shromážděn, tak náhle rozhněván, tak snadno hněvivý na druhé, tak nakloněný k souzení, tak přísný v kárání, tak veselý v blahobytu, tak slabý v proti-

venstvích, tak často mnoho dobrých věcí si předsevzíš, a málo přivedeš k výsledku.

S těmito a dalšími tvými nedostatky, s bolestí a velikou nespokojeností vlastní slabosti vyznanými a oplakanými, učiň pevné předsevzetí vždy napravovat svůj život a v lepším prospívat. Potom s plným odevzdáním a úplnou vůlí nabídni sám sebe k poctě mého jména na oltáři svého srdce jako věčný oběť, tedy své tělo a duši mi věrně svěřuj, abys zasloužil tak důstojně k obětování Bohu oběti přistoupit, a Svátost mého Těla spasitelně přijmout.

Není totiž hodnější oběti a většího zadostiučinění za smytí hříchů, než se sám sebe čistě a celistvě s obětí Těla Kristova ve mši a v přijímání Bohu obětovat. Udělá-li člověk, co je v něm, a vskutku se bude kát, kdykoli pro odpuštění a milost ke mně přistoupí: „Živ jsem já," praví Pán, „který nechci smrti hříšníka, ale raději aby se obrátil a žil", protože „na jeho hříchy již nebudu pamatovat, ale všechny mu budou odpuštěny".

Kapitola 8. O obětování Krista na kříži a o vlastním odevzdání

„Jak jsem já sebe sama s rozpjatýma rukama na kříži a nahým tělem za tvé hříchy Bohu Otci dobrovolně obětoval, takže ve mně nezůstalo nic, co by se celé v oběť Boží smírné nepřeneslo: tak máš i ty sebe sama mně dobrovolně v oběť čistou a svatou každý den ve mši se všemi svými silami a náklonnostmi, jak nejniterněji dovedeš, obětovat. Co víc od tebe žádám, než aby ses snažil mně se do největší hloubky odevzdat? Cokoli mimo sebe sama dáš, nic nedbám; protože nehledám tvůj dar, ale tebe."

„Jako by ti nestačilo mít všechno kromě mne, tak ani mně se nebude moci líbit cokoli dáš, nedáš-li sebe sama. Nabídni se mně, a dej se celý pro Boha, a bude to oběť přijatá. Hle, já jsem se celý obětoval Otci za tebe, dal jsem také celé své tělo a krev za pokrm, abych byl celý tvůj a ty můj zůstal. Pokud však zůstaneš v sobě samém a dobrovolně mé vůli se neobětuješ, není oběť plná, ani úplné bude mezi námi spojení. Proto každé tvoje dobrovolné dílo má předcházet obětování sebe sama do rukou Božích, chceš-li získat svobodu a milost. Proto tak málo osvícených a svobodných se uvnitř stává, protože neumějí sami sebe zcela zapřít. Toto je mé pevné slovo: ‚Pokud se někdo nezřekne všeho, co má, nemůže být mým učedníkem.' Chceš-li tedy být mým učedníkem, nabídni sám sebe mi se všemi svými náklonnostmi."

Kapitola 9. Že máme sebe a vše své Bohu obětovat a za všechny se modlit

Pane, tvé je všechno, co je v nebi i na zemi. Toužím sebe sama tobě v dobrovolnou oběť nabídnout a tvůj na věky zůstat. Pane, v prostotě svého srdce ti dnes obětuji sebe sama za služebníka věčného, v poslušnost a za oběť trvalou chvály. Přijmi mě s touto svatou obětí tvého drahocenného Těla, kterou dnes v přítomnosti neviditelně stojících andělů tobě obětuji, aby byla pro mne i pro všechen tvůj lid ke spáse.

Pane, obětuji ti všechny své hříchy a prohřešky, které jsem spáchal před tebou a svatými anděly tvými, od toho dne, kdy jsem poprvé mohl zhřešit, až do tohoto dne, na tvém smírném oltáři, abys je všechny spolu zapálil a spálil ohněm své lásky a vyhladil všechny poskvrny mých hříchů, a mé svědomí od každého prohřešku vyčistil, a navrátil mi svou milost, kterou jsem hříchem ztratil, všechno mi plně odpuštěv a mě k polibku pokoje milosrdně přijav.

Co mohu činit za své hříchy, než pokorně je vyznávat a oplakávat a tvé smíření neustále vyprošovat? Prosím tě, slyš mě milostivě, kde stojím před tebou, Bože můj. Všechny mé hříchy se mi velmi nelíbí; nechci je už nikdy páchat, ale pro ně se rmoutím a budu se rmoutit, dokud budu žít, hotov činit pokání a nakolik dokážu zadostiučinit. Odpusť mi, Bože, odpusť mi mé hříchy pro své svaté jméno, zachraň mou duši, kterou jsi drahocennou krví vykoupil. Hle, svěřuji se tvému milosrdenství, odevzdávám se do tvých rukou: jednej se mnou podle své dobrotivosti, nikoli podle mé zloby a nepravosti.

Obětuji ti také všechna svá dobra, byť ubohá a nedokonalá, abys je napravil a posvětil, abys je měl za milá a sobě přijatelná a vždy k lep-

ším věcem táhl, a také k blaženému a chvályhodnému konci: Pane, přiveď mě líného a neužitečného člověčíčka.

Obětuji ti také všechny touhy zbožných, potřeby rodičů, přátel, bratrů, sester a všech mých drahých, i těch, kdo mi nebo druhým pro lásku k tobě prokázali dobro: kteří si přejí a žádali, aby za ně a za všechny jejich byly modlitby a mše ode mne říkány, ať jsou dosud ještě v těle, nebo již z tohoto světa odešli, aby všichni pocítili, že jim přichází pomoc tvé milosti, útěcha, ochrana před nebezpečími, osvobození od trestů, a aby ze všech zel vyproštění a radostní vzdali veliké díky.

Obětuji ti také smírné modlitby zvláště za ty, kteří mě v něčem zranili, zarmoutili nebo pohaněli, nebo mi způsobili nějakou škodu či tíhu, a také za ty všechny, které jsem někdy zarmoutil, znepokojil, zatížil a pohoršil, slovy nebo skutky, vědomě nebo nevědomě, abys nám všem společně odpustil všechny naše hříchy, křivdy a urážky. Odejmi, Pane, od našich srdcí všechno podezření, rozhořčení, hněv a nesvornost, a cokoli může zranit lásku a zmenšit bratrskou náklonnost. Smiluj se, Pane, smiluj se nad těmi, kdo prosí tvé milosrdenství, dej milost potřebným, učiň nás takovými, abychom byli hodni se těšit tvé milosti a prospívat k životu věčnému.

Kapitola 10. Že se svaté přijímání nemá snadno opouštět

Často je třeba utíkat k prameni milosti a Božího milosrdenství, k prameni dobroty a veškeré čistoty, aby ses mohl léčit od svých vášní a neřestí, a proti všem pokušením a klamům ďábla silnějším a bdělejším stát si zasloužil. Nepřítel, znaje, že ve svatém přijímání je největší plod a lék, všelikým způsobem a při každé příležitosti se snaží věrné a zbožné, pokud má moc, odtahovat a překážet jim.

Když se totiž někteří připravují na svaté přijímání, horší útoky a klamy satanské snášejí. Sám totiž „Duch“, jak je psáno v Jobovi, přichází „mezi syny Boží“, aby svou obvyklou zlobou je znepokojil, nebo bázlivé je příliš udělal a nejistě, aby zmenšil ovoce jejich lásky nebo napadáním víry je odnesl, zda snad buď úplně přijímání neopustí, nebo s vlažností přistoupí. Ale není třeba nijak dbát na jeho úskoky a přízraky, byť by byly jakkoli hanebné a hrozné, ale všechny přízraky má mu házet zpět na hlavu. Pohrdat jím máš a vysmát se mu, ani pro jeho útoky a vyvolávané rozruchy nemá být opouštěno svaté přijímání.

Často také překáží přílišná starostlivost o získání zbožnosti a jakási úzkostlivost ohledně toho, jak se zpovídat. Jednej podle rady moudrých; a odlož úzkostlivost a skrupule, protože překáží milosti Boží a ničí zbožnost mysli. Pro nějaké malé soužení nebo tíhu nevzdávej svaté přijímání; ale rychle jdi, abys se smířil, a všechny křivdy druhým rád odpusť. A pokud jsi někoho urazil ty, pokorně pros o odpuštění: a Bůh ti rád odpustí.

Co prospívá dlouho odkládat zpověď nebo svaté přijímání odkládat? Očisti se co nejdřív; rychle vyplivni jed, pospěš přijmout lék, a budeš se cítit lépe, než kdybys dlouho odkládal. Odložíš-li to dnes pro tohle, zítra snad to bude ještě horší, a tak dlouho můžeš být zdr-

žen od přijímání a stát se víc nezpůsobilým. Co nejrychleji můžeš, otřes se od současné tíhy a lenosti, protože nic neznamená dlouho se úzkostlivě trápit, dlouho v soužení procházet a pro každodenní překážky se oddělovat od božských věcí, ba velmi škodí dlouho přijímání odkládat: způsobuje totiž těžkou otupělost. Žel bohu, někteří vlažní a rozpuštění s radostí přijímají odklady zpovědi a svaté přijímání proto chtějí odkládat, aby nemuseli se dávat k větší péči o sebe.

Běda, jak málo lásky a slabou zbožnost mají, kteří svaté přijímání tak snadno odkládají. Jak šťastný a Bohu příjemný je ten, kdo tak žije a svědomí své takovou čistotou hlídá, aby i každý den byl připraven přijímat a dobře nakloněn, kdyby mu to bylo dovoleno a bez výtky mohl učinit. Jestliže se někdo občas zdržuje z pokory nebo pro legitimní překážkovou příčinu, chvályhodný je pro úctu. Pokud se však otupělost vkrádá, má sebe sama probudit a konat, co je v něm, a Pán bude přítomen jeho touze pro dobrou vůli, na kterou zvláště hledí.

Pokud však legitimně překáženo mu je, bude mít vždy dobrou vůli a zbožný úmysl přijímat: a tak nebude bez ovoce Svátosti. Může totiž každý zbožný každý den a každou hodinu k duchovnímu přijímání Krista spasitelně a bez zákazu přistoupit. A přesto v určité dny v určený čas Tělo svého Vykupitele s vroucí úctou svátostně má přijímat a víc chválu Boží a čest předvádět, než svou útěchu hledat. Vždyť tolikrát mysticky přijímá a neviditelně se občerstvuje, kolikrát na tajemství Kristova vtělení a jeho utrpení zbožně vzpomíná a v lásce k němu se zapaluje.

Kdo se však nepřipravuje jinak, než když se blíží svátek nebo zvyk ho nutí, bude často nepřipraven. Blažen, kdo se Pánu v oběť nabízí, kdykoli slaví nebo přijímá. Nebuď v slavení příliš rozvláčný nebo kvapný; ale zachovávej společnou dobrou mírou těch, s nimiž žiješ. Nemáš druhým působit obtíž a omrzelost, ale zachovávej společnou cestu podle lásky k ustanovením a raději sloužit užitku druhých, než své zbožnosti nebo náklonnosti.

Kapitola 11. Že Tělo Kristovo a svaté Písmo jsou duši věrné nutná

Nejsladší Pane Ježíši, jak veliká je sladkost zbožné duše, hodující s tebou ve tvé hostině. Kde se jí nenabízí jiný pokrm k požívání, než ty jediný milovaný její, nade všechny touhy srdce žádoucí. A mně vskutku by bylo sladké v tvé přítomnosti z nejhlubší náklonnosti prolévat slzy a se zbožnou Magdalenou tvé nohy slzami zavlažovat. Ale kde je tato zbožnost? Kde ono hojné vyléváni svatých slz? Zajisté před tvou tváří a před svatými anděly tvými by mělo mé srdce hořet a z radosti plakat. Mám totiž tě ve Svátosti vskutku přítomného, ačkoli v jiné podobě skrytého.

Neboť ve vlastním a Božím jasu tě vidět oči mé nemohou snést, ale ani celý svět by neobstál v záři slávy tvé velebnosti. V tom tedy mé slabosti radíš, že se pod Svátostí skrýváš. Mám vskutku a klaním se tomu, kterému andělé v nebi se klanějí; ale já zatím ještě ve víře, oni však v podobě a bez zahalení. Já musím být spokojen ve světle pravé víry a v ní chodit, dokud nevzejde den věčné jasnosti a stíny obrazů se nenakloní. Když však přijde, co dokonalé, přestane používání Svátostí, protože Blažení v nebeské slávě nepotřebují svátostný lék. Radují se totiž bez konce v přítomnosti Boha, hledíce „z tváře do tváře“ na jeho slávu, a „z jasu v jas“ propasti Božství proměněni, chutnají Slovo Boží, které se stalo tělem; jak bylo od počátku a zůstává navěky.

Pamětliv těchto obdivuhodných věcí, těžkou mi je omrzelost i jakákoli duchovní útěcha, a dokud svého Pána zjevně ve své slávě nevidím, za nic pokládám všechno, co ve světě spatřuji a slyším. Svědkem jsi, Bože můj, že žádná věc mě nemůže utěšit, žádný tvor zklidnit, než ty, Bože můj, kterého toužím věčně kontemplovat. Ale to není možné, do-

kud jsem v této smrtelnosti: a proto musím se dávat velikou trpělivostí a sám sebe v každé touze tobě podrobit. Vždyť i tvoji svatí, Pane, kteří s tebou již v království nebeském plesají, dokud žili, ve víře a veliké trpělivosti očekávali příchod tvé slávy. Co oni věřili, já věřím; co oni doufali, já doufám; kam oni došli, skrze tvou milost věřím, že i já přijdu. Zatím budu chodit ve víře, posilněn příklady svatých. Mám také svaté knihy pro útěchu a jako zrcadlo života, a nade vším tím tvé nejsvětější Tělo za zvláštní lék a občerstvení.

Dvě věci totiž mi jsou nejvíc nutné v tomto životě, bez nichž by mi byl nesnesitelný tento bídný život. V žaláři tohoto těla zadržován cítím, že potřebuji dvojí, totiž pokrm a světlo. Dal jsi mi tedy nemocnému své svaté Tělo k občerstvení mysli a těla, a položil jsi „svíci mým nohám své slovo". Bez těchto dvou nemohu dobře žít: neboť slovo Boží je světlo duše, a tvá Svátost chléb života. Tyto mohou být nazvány také dvěma stoly, na jedné i druhé straně v pokladnici svaté Církve postavenými. Jeden stůl je svatého oltáře, mající svatý chléb, totiž drahocenné Tělo Kristovo. Druhý je Božího zákona, obsahující svaté učení, vzdělávající pravou víru a pevně až do nitra závoje, kde jsou svatá svatých, vedoucí.

Díky tobě, dobrý Ježíši, světlo věčného světla, za stůl svatého učení, který jsi nám skrze své služebníky, proroky a apoštoly a jiné učitele poskytl. Díky tobě, Spasiteli a Stvořiteli lidí, který jsi k projevení své lásky celému světu „připravil velikou večeři", při níž jsi nikoli typického beránka, ale své nejsvětější Tělo a Krev předložil k jedení: obveselujíce všechny věřící svatou hostinou a opájejíc je spásným kalichem, v němž jsou všechny rozkoše ráje; a hodují s námi svatí andělé, ale se sladkostí šťastnější.

Ó jak veliké a čestné je úřad kněží, jimž je dáno Pána velebnosti svatými slovy posvěcovat, rty žehnat, rukama držet, vlastními ústy přijímat a ostatním podávat. Ó jak čisté musí být ony ruce, jak čistá ústa, jak svaté tělo, jak neposkvrněné srdce kněze, k němuž tolikrát

vstupuje Původce čistoty. Z úst kněze nemá vycházet nic než svaté, čestné a užitečné slovo, který tak často přijímá Svátost Kristovu.

Oči jeho prosté a stydlivé, které Tělo Kristovo mají ve zvyku pozorovat. Ruce čisté a k nebi pozdvižené, které se Stvořitele nebe a země zvykem dotýkají. Kněžím zvláště v Zákoně se říká: „Svatí buďte, protože já svatý jsem, Pán Bůh váš."

Pomáhej nám tvá milost, všemohoucí Bože, abychom my, kteří jsme přijali kněžský úřad, důstojně a zbožně tobě s celou čistotou a dobrým svědomím mohli sloužit. A nemůžeme-li v tak velké nevinnosti života obcovat, jak bychom měli, přesto nám dej důstojně oplakávat zlé věci, které jsme spáchali, abychom v duchu pokory a dobré vůle vroucněji nadále ti mohli sloužit.

Kapitola 12. Že se má přistupující k přijímání s velkou péčí ke Kristu připravit

„Já jsem milovník čistoty a dárce veškeré svatosti. Já hledám čisté srdce, a tam je místo mého odpočinku. Připrav mi velký prostřený večeřadlo, a slavím u tebe Paschu se svými učedníky. Jestliže chceš, přijdu k tobě a u tebe zůstanu; vyčisti starý kvas a očisti příbytek svého srdce. Vyluč celý svět a všechen hluk neřestí; seď jako vrabec osamělý na střeše a mysli na své přečiny v hořkosti své duše. Vždyť každý milující svému milovanému milovníku nejlepší a nejkrásnější místo připravuje, protože v tom se poznává náklonnost přijímajícího Milovaného."

„Věz však, že nemůžeš dostát této přípravě zásluhou své činnosti, i kdyby ses po celý rok tak připravoval, že bys v mysli nic jiného neměl. Ale jen z mé zbožnosti a milosti je ti dovoleno přistoupit k mému stolu, jako by byl žebrák k obědu bohatého pozván, a on by neměl nic jiného, čím by jeho dobrodiní oplatil, než se pokořovat a díky mu vzdávat. Čiň tedy, co je v tobě, a pilně to konej, nikoli ze zvyku, ne z nutnosti, ale s bázní, úctou a náklonností přijímej Tělo milovaného Pána Boha svého, který ráčí přijít k tobě. Já jsem, kdo volal, já jsem přikázal, aby se stalo, já doplním, co ti chybí. Pojď a přijmi mě."

„Když udílím milost zbožnosti, díky vzdávej svému Bohu, nikoli protože jsi hoden, ale který ses nad tebou smiloval. Nemáš-li zbožnost, ale spíše se cítíš vyprahlý, trvej v modlitbě, sténej, klepej a nepřestávej, dokud si nezasloužíš získat drobek nebo kapičku spasitelné milosti. Ty mě potřebuješ, nikoli já tebe, a ty mě nepřicházíš posvětit, ale já tě přicházím posvětit a vylepšit. Ty přicházíš, abys ze mne byl posvěcen a se mnou sjednocen, abys získal novou milost od Boha

a znovu k nápravě byl rozpálen. Nezanedbávej této milosti, vždy s veškerou pílí připrav své srdce a uveď k sobě svého Milovaného."

„Je však třeba, abys se nejen připravoval ke zbožnosti před přijímáním, ale také starostlivě ses v ní uchoval po přijetí Svátosti. Ani menší stráž po přijetí se nevyžaduje, než zbožná příprava předem. Vždyť dobrá následující stráž je zase nejlepší přípravou k získání větší milosti. Z toho totiž velmi nezpůsobilým se někdo stává, pokud se hned příliš vylije k vnějším útěchám. Varuj se mnohomluvnosti; zůstaň v tajnosti a těš se svým Bohem. Jeho totiž máš, kterého ti celý svět nemůže odejmout. Já jsem, komu se máš celý dát, abys již víc nežil v sobě, ale ve mně bez každé starostlivosti."

Kapitola 13. Že zbožná duše má celým srdcem toužit po spojení s Kristem ve Svátosti

Kdo mi dá, Pane, abych tě našel samotného, abych ti otevřel celé své srdce, abych tě požíval, jak touží má duše? A ať mě již nikdo nepohrdá, ani žádný tvor mě nepohne nebo si mě všímá; ale ty sám ke mně mluv a já tobě, jak milovaný s milovaným bývá zvyklý mluvit a přítel s přítelem hodovat? To se modlím, po tom toužím, abych s tebou celý byl sjednocen a své srdce ode všech stvořených věcí odtáhl; a víc skrze svaté přijímání a časté slavení abych se naučil chutnat nebeské a věčné věci. Ach, Pane Bože, kdy budu s tebou celý spojen a pohlcen, a sebe sama zcela zapomenu? Ty ve mně a já v tobě, a tak nám spolu v jednom zůstat dej.

Vskutku, vskutku ty jsi můj Milovaný, „vyvolený z tisíců“, v němž se zalíbilo mé duši přebývat po všechny dny jejího života. Vskutku ty jsi můj Pokojný, v němž je nejvyšší pokoj a pravý odpočinek, mimo něhož je práce a bolest a nekonečná bída. Vskutku ty jsi „Bůh skrytý“, a tvá rada není s bezbožnými, ale s pokornými a prostými je tvoje řeč. Ó jak sladký je, Pane, duch tvůj, který, aby ukázal svou sladkost synům, nejsladším chlebem sestupujícím z nebe ráčíš je občerstvit. Vskutku není jiný národ tak veliký, který má Boha, přibližujícího se k sobě, jako ty, Bože náš, jsi přítomen všem svým věrným: jimž pro každodenní útěchu a pozvednutí srdce do nebe se dáváš k jedení a požívání.

Jaký je jiný národ tak slavný jako křesťanský lid? Nebo který tvor pod nebem je tak milovaný jako zbožná duše, k níž vchází Bůh, aby ji pásl svým slavným tělem? Ó nevýslovná milosti. Ó podivuhodná přízni. Ó nesmírná lásko, člověku zvláštně prokázaná. Ale co odplatím Pánu za tuto milost? Za tak znamenitou lásku? Není nic jiného, co

bych vděčněji mohl darovat, než že své srdce svému Bohu zcela odevzdám a vnitřně se s ním spojím. Pak zaplesá vše nitro ve mně, až bude dokonale sjednocena s Bohem má duše. Pak mi řekne: „Chceš-li ty být se mnou, chci já být s tebou.“ A já mu odpovím: „Ráč, Pane, zůstat se mnou, chci rád být s tebou. To je celá má touha, aby mé srdce bylo s tebou sjednoceno.“

Kapitola 14. O planoucí touze některých zbožných po Těle Kristově

Jak veliké je množství tvé sladkosti, Pane, kterou jsi uchoval pro ty, kdo tě ctí. Když si vzpomínám na některé zbožné, kteří k tvé Svátosti, Pane, s velikou zbožností a náklonností přistupovali, pak se často sám v sobě zmatkuji a stydím, že k tvému oltáři a stolu svatého přijímání tak vlažně a chladně přistupuji, že tak suchý bez zbožnosti a náklonnosti srdce zůstávám, a nejsem zcela rozpálený před tebou, Bohem svým, ani tak prudce přitahován a náklonný, jako byli mnozí zbožní, kteří pro přemírnou touhu po přijímání a pro smyslnou lásku srdce se nemohli udržet před pláčem. Ale ústy srdce a těla spolu k tobě, prameni živoucímu, do morku chtivě dychtili, nemohouce svůj hlad jinak mírnit ani utišit, než když Tělo tvé s veškerou radostí a duchovní dychtivostí by přijali.

Ó vskutku planoucí víra jejich, zjevný důkaz tvé svaté přítomnosti. Oni totiž vskutku poznávají svého Pána v lámání chleba, jejichž srdce tak silně v nich hoří Ježíšem chodícím s nimi. Daleko, žel bohu, je ode mne často taková náklonnost a zbožnost tak vehementní žár. Buď mi milostivý, dobrý Ježíši, a sladký a laskavý; dej chudému žebráku svému alespoň občas trochu srdečné náklonnosti své lásky ve svatém přijímání pocítit, aby má víra víc zesílila, naděje v tvé dobrotě prospívala a láska jednou dokonale rozpálená a nebeskou mannu zažívající nikdy neochábla.

Mocné je však tvé milosrdenství i touženou milost mi poskytnout, a v duchu žáru, až přijde den tvého zalíbení, mě milostivě navštívit. Vždyť ačkoli tak velkou touhou tvých zvláštních zbožných nehořím, přesto z tvé milosti po oné veliké rozpálené touze toužím: modlím se

a přeji si stát se účastníkem všech tak vroucích milovníků tvých a být připočten k jejich svatému společenství.

Kapitola 15. Že milost zbožnosti se získává pokorou a sebezapřením

Je třeba, abys milost zbožnosti vytrvale hledal, s touhou prosil, trpělivě a s důvěrou očekával, vděčně přijímal, pokorně uchoval, pilně s ní pracoval, a Bohu čas a způsob nebeské návštěvy, dokud nepřijde, svěřoval. Pokořovat se zvláště máš, když málo nebo nic zbožnosti uvnitř cítíš, ale ne příliš klesnout, ani nezřízeně se rmoutit. Dává často Bůh v jednom krátkém okamžiku, co dlouhý čas odmítal dát. Dává někdy na konci, co na začátku modlitby odložil dát.

Kdyby vždycky rychle byla milost dávána a podle přání byla přítomna, nebyla by slabému člověku dobře snesitelná. Proto v dobré naději a pokorné trpělivosti má být očekávána milost zbožnosti. Přesto si přičítej své a svým hříchům, když se nedává nebo i tajně se odnímá. Málo někdy je, co milost překáží a skrývá, pokud však se má říkat málo a nikoli raději velké, co takové dobro překáží. Ale pokud tohle málo nebo velké odstraníš a dokonale přemůžeš, bude ti, oč jsi prosil.

Hned totiž, jak sebe sama Bohu z celého srdce odevzdáš a nehledáš tohle nebo ono pro svou libost nebo vůli, ale celistvě sebe v něm umístíš, najdeš se sjednocen a uklidněn, protože nic ti tak nebude chutnat a líbit se, jako zalíbení Boží vůle. Kdokoli tedy svůj úmysl prostým srdcem vzhůru k Bohu pozdvihne a od každé nezřízené lásky nebo nelibosti ke kterékoli stvořené věci sebe vyprázdní, bude nejzpůsobilejší k přijetí milosti a hoden daru zbožnosti: dává totiž Pán tam své požehnání, kde najde prázdné nádoby, a čím dokonaleji se někdo zříká nejnižších věcí a víc sám sobě pohrdáním umírá, tím milost rychleji přichází, hojněji vchází a výše svobodné srdce povznáší.

Tehdy uvidí a bude přetékat a bude se divit a rozšíří se jeho srdce v něm, protože ruka Páně je s ním, a on sám se zcela odevzdal do jeho ruky navěky. Hle, tak bude požehnán člověk, který hledá Boha z celého svého srdce, ani „nenese svou duši nadarmo“. Takový, přijímaje svatou Eucharistii, zasluhuje velikou milost Božího sjednocení, protože nehledí k vlastní zbožnosti a útěše, ale k slávě a cti Boží.

Kapitola 16. Že máme Kristu otevřít své potřeby a prosit o jeho milost

Nejsladší a nejmilovanější Pane, kterého nyní zbožně toužím přijmout, ty znáš mou slabost a nutnost, kterou trpím, v kolika zlech a neřestech ležím; jak často jsem tížen, pokoušen, znepokojován a poskvrněn. Pro lék přicházím k tobě, pro útěchu a pomoc tě prosím: k všeznajícímu mluvím, komu jsou zjevné všechny mé nitro, a kdo sám můžeš mě dokonale utěšit a pomoci. Ty víš, kterých dober potřebuji nade všechno, a jak chudý jsem ve ctnostech.

Hle, stojím před tebou chudý a nahý, žádající milost a prosící o milosrdenství: občerstvi lačného žebráka svého, rozpal mou chladnost ohněm své lásky, osvěť mou slepotu jasností své přítomnosti. Obrať mi všechny věci pozemské v hořkost, všechny tíživé a protivné v trpělivost, všechny nízké a stvořené v opovržení a zapomenutí. Pozvedni mé srdce k tobě do nebe, a nenech mě bloudit po zemi. Ty sám mi odteď buď sladký až na věky, protože ty sám jsi můj pokrm a nápoj, má láska a má radost, má sladkost a všechno moje dobro.

Kéž bys mě zcela ze své přítomnosti rozpálil, spálil a v tebe proměnil: abych se jedním s tebou stal duchem skrze milost vnitřního spojení a rozplynutí planoucí lásky. Nenech mě lačného a vyprahlého od tebe odejít, ale jednej se mnou milosrdně, jak jsi často zkoušel se svými svatými podivuhodně. Co divu, kdybych tě celý poznával, a v sobě samém umdlíval, když ty jsi oheň vždy hořící a nikdy nehasnoucí, láska očišťující srdce a osvěcující rozum.

Kapitola 17. O planoucí lásce a vehementní touze přijmout Krista

S nejvyšší zbožností a planoucí láskou, s celou náklonností a vroucností srdce toužím po tobě, Pane; tak jako mnozí svatí a zbožní lidé toužili v přijímání, kteří ti nejvíce v svatosti života líbili se a byli v nejplamennější zbožnosti. Ó Bože můj, lásko věčná, všechno moje dobro, blaženosti nekonečná: toužím tě přijmout s nejvehementnější touhou a nejhodnější úctou, jakou kdy někdo ze svatých měl a mohl cítit.

A ačkoli jsem nehoden mít všechny ty city zbožnosti, přesto ti nabízím celou svou náklonnost srdce, jako bych všechna ta nejvděčněji zapálená přání sám měl. Ale i cokoli zbožná mysl může pojmout a toužit, to vše ti s nejvyšší úctou a nejvnitřnější vroucností prokazuji a obětuji. Nic si nechci ponechat, ale sebe i vše své ti dobrovolně a nejochotněji obětuji. Pane Bože můj, Stvořiteli můj a Vykupiteli, s takovou vděčností, důstojností a láskou, s takovou nadějí, vírou a čistotou toužím tě dnes přijmout, jako tě přijala a toužila nejsvětější Matka tvá, slavná Panna Maria, když anděli, který jí ohlásil tajemství tvého vtělení, pokorně a zbožně odpověděla: „Hle, služebnice Páně, staniž se mi podle slova tvého."

A jako tvůj blažený Předchůdce, nejpřednější ze svatých, Jan Křtitel, v tvé přítomnosti radostně plesal v radosti Ducha svatého, dokud byl ještě uzavřen v mateřském lůně. A pak, vida Ježíše chodícího mezi lidmi, velmi se pokořuje, se zbožnou náklonností říkal: „Přítel ženicha, který stojí a slyší s radostí, raduje se z hlasu ženicha": tak i já velikými a svatými touhami toužím být zapálen a tobě z celého srdce sebe sama předložit. Odtud také všech zbožných srdcí plesání, planoucí náklonnosti, duchovní uchvácení a shůry přicházející osvícení a nebeská vi-

dění ti nabízím a předvádím se všemi ctnostmi a chválami, které jsou od každého tvora v nebi i na zemi slaveny a mají být slaveny, pro mne a všechny mi v modlitbě svěřené, abys ode všech důstojně byl chválen a navěky oslaven.

Přijmi mé prosby, Pane Bože můj, a touhy nekonečného chválení a nesmírného dobrořečení, které ti podle množství nevýslovné tvé velikosti po právu dluží. Toto ti vracím a toužím vracet v každém jednotlivém dni a každém okamžiku časů, a k vrácení se mnou ti díků a chvál všechny nebeské duchy a všechny tvé věrné modlitbami a náklonnostmi zvu a vyprošuji.

Ať tě chválí všechny národy, kmeny a jazyky, a svaté a med proudící jméno tvé s nejvyšší zbožností a plamenným plesáním ať velebí. A kdokoli uctivě a zbožně nejvyšší Svátost tvou slaví a s plnou vírou přijímá, ať zasluhuje milost a milosrdenství u tebe nalézt, a za mne hříšníka prosebně nechť se modlí. A když dojdou tužené zbožnosti a radostného spojení a dobře utěšeni a podivuhodně občerstveni odejdou ze svatého nebeského stolu, ať mě chudého ráčí vzpomenout.

Kapitola 18. Že člověk nemá být zvídavým zkoumatelem Svátosti, ale pokorným následovníkem Krista, podrobujícím svůj rozum svaté víře

Vystříhej se zvídavého a neužitečného zkoumání této nejhlubší Svátosti, nechceš-li být vržen do hlubiny pochyb. „Kdo zkoumá velebnost, bude utlačen slávou." Víc může Bůh působit, než člověk pochopit. Snesitelné je zbožné a pokorné hledání pravdy, vždy připravené být poučeno a po zdravých výrocích otců se snažícího kráčet.

Blažená prostoto, která opouští obtížné cesty otázek a kráčí po rovné a pevné stezce přikázání Božích. Mnozí ztratili zbožnost, když chtěli vyšší věci zkoumat. Víra se od tebe žádá a upřímný život, nikoli výše rozumu ani hlubina tajemství Božích. Nerozumíš-li a nepochopíš, co je pod tebou, jak pochopíš, co je nad tebou? Podrob se Bohu a pokoř svůj smysl víře, a bude ti dáno světlo vědění, nakolik ti bude užitečné a potřebné.

Někteří jsou těžce pokoušeni ohledně víry a Svátosti, ale to se nemá přičítat jim, ale raději nepříteli. Nedbej, nehádej se se svými myšlenkami ani neodpovídej na ďáblem vnuknuté disputace a pochybnosti. Ale věř slovům Božím. Věř jeho svatým a prorokům, a uteče od tebe zlý nepřítel. Často totiž mnoho prospívá, že služebník Boží takové věci snáší. Vždyť nevěřící a hříšníky nepokouší, protože je již bezpečně vlastní: věřící však zbožné rozmanitými způsoby pokouší a trýzní.

Jdi tedy s prostou a nepochybnou vírou, a s prostou úctou k Svátosti přistup. Cokoli pochopit nedokážeš, Bohu Všemohoucímu bezpečně svěř. Nebude tě klamat Bůh; klame se, kdo si příliš věří. Chodí Bůh s prostými, zjevuje se pokorným, dává rozum maličkým, otvírá smysl

čistým myslím a skrývá milost zvídavým a pyšným. Lidský rozum je slabý a může být klamán; víra pravá však se klamat nedá.

Veškerý rozum a přirozené zkoumání má následovat víru, nikoli ji předcházet, ani ji porušovat. Neboť víra a láska zde nejvíc převyšují a skrytými způsoby v této nejsvětější a nejvznešenější Svátosti působí. Bůh věčný a nesmírný, nekonečné moci, koná veliké a nevyzpytatelné věci na nebi i na zemi, „ani nelze vyzkoumat jeho obdivuhodná díla“. Kdyby byla taková díla Boží, aby je snadno lidský rozum pochopil, nebyla by nazývána obdivuhodná ani nevyzpytatelná.

Tomáš Kempenský: O následování Krista

Překlad: Audioknihy CZ. Nový český překlad z originálu, který vznikl pro tento projekt a prošel nezávislou korekturou.

Zdroj originálního textu: Project Gutenberg #1653.

Originální text je volné dílo. Překlad a vydání: Audioknihy CZ, licence CC BY 4.0. Můžete jej sdílet a dál používat, pokud uvedete zdroj (Audioknihy CZ, audioknihycz.cz/kniha/kempensky-nasledovani/).

Audioknihu připravujeme. Další knihy a audioknihy zdarma najdete na audioknihycz.cz/kniha/kempensky-nasledovani/.